ATEITIS

4

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNAL

1938-39 M. M. LAPKRIČIO MI

Viršelį ir „Mergaičių Ateities“ vinietę piešė dail. V. Z. Stančikaitė.

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės al. 3 b.
Telef. 2 52 35

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos: kasdieną, išskyrus šventadienius, nuo 12 iki 14 v.

TURINYS

Alfa Sušinskas — Gyvenimo ir suolo sutartinė 193
Pranas Kozulis — Rudens šauksmas, eil. 200
Paulius Jurkus — Iškeliavimas, eil. 200
Eug. Matuzevičius — Paskutinė valanda, eil. 201
F. J. Tiučevas — Vai, netikėk, mergyt, poetu, eil. 201
Leonas Vaičiulėnas — Mes buvom draugai, novelė 202
K. J. Gutauskas — Didžiojo Goethe's credo 205
Bronius Krivickas — Maironio „Pavasario balsai“ ir Miškinio „Varnos prie plento“ 208
Petras Orvidas — Ilgesys, eil. 214
Juozas Žemaitis — Debesėliai, eil. 215
„ „ — Naujas gyvenimas, eil. 215
Eug. Matuzevičius — Darbo ir kovos kelyje 216
Aloyzas Baronas — Pamirštai mergaitei, eil. 218
Mamertas Indriliūnas — Žmogaus išsilaisvinimas mene 219
A. Mažiulis — Rudeninė ožio šventė 225

MERGAIČIŲ „ATEITIS“

Regina Bakevičiūtė — Legenda, eil. 227
A. Jakubaitytė-Skruzdė — Daugiau taip nebus 228
Em. Šešeikaitė — Klasėj ir už jos 231
P. Aukštikalnytė — Vaikystė, eil. 234
Julija Švabaitė — Į rudenį, eil. 235
Adolfina Čerepaitė — Rudens mintys, eil. 235
Valentinas — Laiškas mergaitei 236
O. Švažaitė — Nuo Užulėnio lūšnelės ligi Baranausko klėtelės . . . 237
* * * Uniformą padėjus 240
Apžvalga — 242; Mokykloj ir gyvenime — 244; Kreivos šypsenos — 250; Kūno kultūra — 253; Literatūros naujienos — 255.

Naujam numeriui raštus siųsti iki XII.1.

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

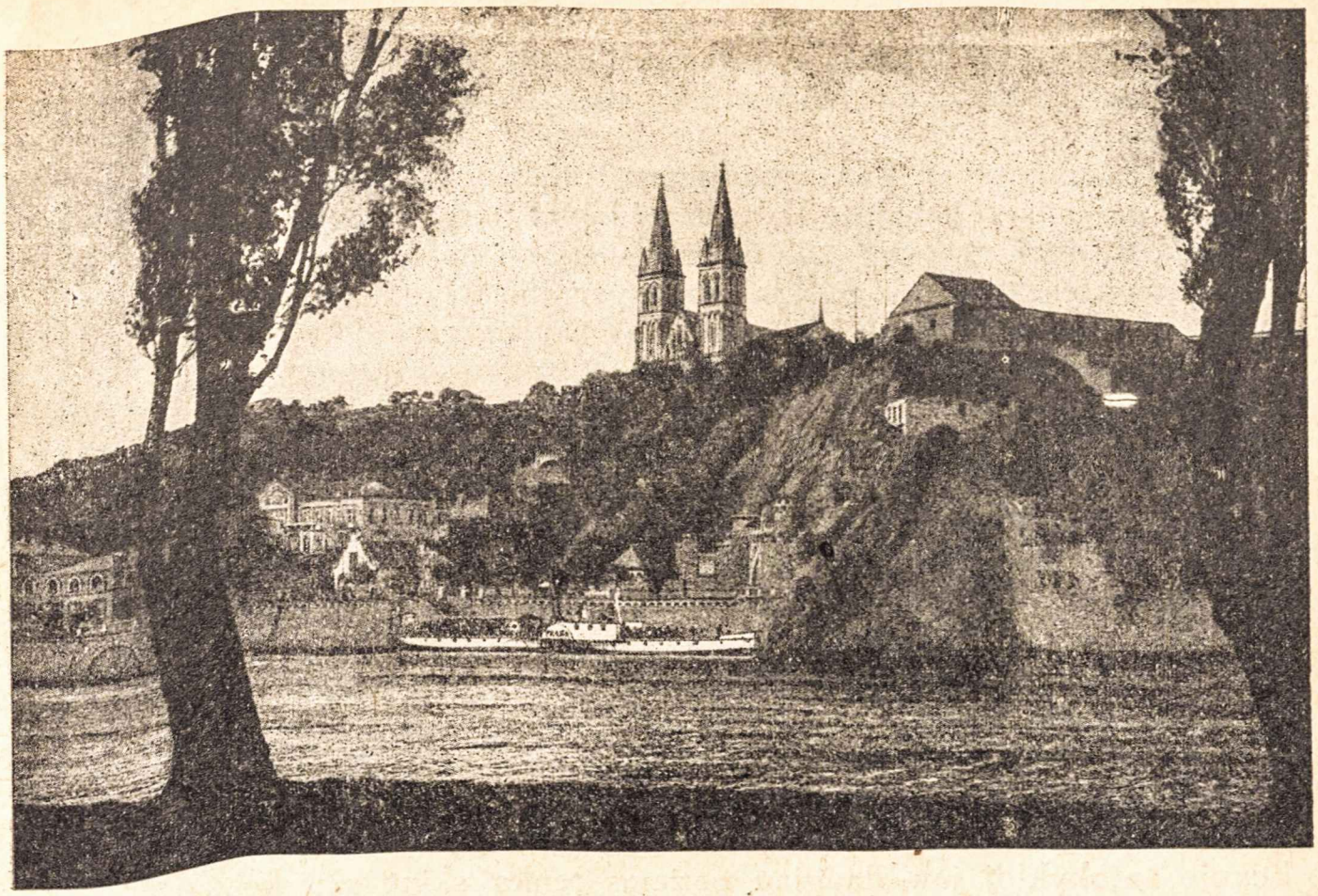

Simpatingosios čekų žemės vaizdelis

ALFA SUŠINSKAS

Gyvenimo ir suolo sutartinė

(Moksleivis žengia gyveniman)

Žmogžudžiai yra tie, kurie turėdami ir galėdami nepadeda mokytis gyventi . . .

I. „Gyvenimas pragaras — žmonės velniai"

Kas yra gyvenimas? Kas tas gyvenimas su visa savo laime ir baisiu prakeikimu? Nusivylusiai moksleivei gyvenimas esąs pragaras, o žmonės — velniai.

Bet nei gyvenimas pragaras, nei žmonės velniai. Tai kas tas gyvenimas? Be jokių ceremonijų, be pūstų išvedžiojimų iškeliu šią paprastą tiesą: *gyvenimas yra kova dėl sielos ir kūno, tai kova už sielą ir už kūną!*

Mano menininkai, visi mūzų išbučiuotiniai, visi savo talentų vergai ir vunderkindai, sakykit, meldžiamieji, koks pats didysis menas, kas menų menas?

— *Mokėt gyvent, menas išmokt gyvent, menas sugebėt gerai gyvent, menas išgalėt juoktis ašarose, skurde džiaugtis, pasiguost klaikioj nelai-*

mėj — štai aukščiausias menas — išspaudžia poeto plunksna, oratoriaus lūpos paberia, dailininko teptukas brūkšteli, o muziko kompozitoriaus harmonijos nuskambina griaustiniu, sprogstančio dinamito šiurpu nukrėsdamos.

Menas gyventi — pats reikalingasis menas. Gi mūsų žmonės, dienos herojai, paviršiaus garbintojai, tuščiaviduriai puikuoliai — jūs visko griebiatės aistringai mokytis, tik ne mokslo gyventi, ne gyvenimo meno...

Nemokėt gyvent — reiškia visą gyvenimą skursti, vargti, savo sieloj saulės neturėti ir vabalu žūti gyvenimo šiukšlyne.

Nieko nereiškia turtas, jei žmogus nesugeba protingai gyvent: anksčiau kaip jis susigriebs, turtas jau bus iš jo rankų išslydęs; dėl palankių sąlygų pasiekta garbė lyg nukirsta gėlė nuvys, jei jos savininkas, tas darbininkas, nemoka gyvent; gabumai ir tie nepadaro žmogaus laimingo, jei jis nemoka jų panaudot, jei nemoka gyvent... Žodžiu, viskas viskas yra niekis ir niekais nueina, jei žmogus neturi gyvenimo meno, jei gyvent jis nemoka.

Deja, gyvenimo pamokai žmogus dažnai aklas, gyvenimo balsui kurčias. Iš gyvenimo žmogus dažnai tesimoko tik tam kartui, kad kitą kartą vėl tom pačiom klaidom susipančiotų, kad vėl verktų, klyktų, gyvenimo rankos paliestas, iš naujo suklupęs, gyvenimo ratų sutrintas.

1. *Gyvenimas — savo paties kova už save!* Kai lopšyje kvailučiu mes rėkėm, kai žaidėm vaikystės žaismą, motina, tėvas už mus tada kovojo; mokykloj jau daugiau patiems tenka skint sau kelias į priekį. O kaip gyvenime? Bus dar gyvas, darbo naštos nenubaigtas kamuoti tėvas, motina tebesuks nykų ratelio siūlą, o gyvenimo kovą kovosi jau tu vienas, pats už save. Kiti daugiau tau kenks, kaip padės, daugiau ims iš tavęs, negu tau duos!

2. *Gyvenimas — sugebėjimas kiekvienu metu pasielgti kaip reikiant.* Išmanyt savo momentu tinkamai pasielgt yra taktas! Be takto, netaktingas žmogus pats sugraužia savo laimę, savo gyvenimą suėda. Be takto žmogus vis kitam užklius, vis nepataikys, rietenas, nepasitenkinimą sukels. Netaktingasis niekur nelaukiamas, visur visų vengiamas. Iš tikrųjų, nuostabus tas menas visur tinkamai pasielgt! Tai didis menas, tai didi išmintis.

3. *Tinkamai, laimingai gyventi — reiškia progos nepražiopsot, pribūt, suskubt laiku.* Žioplys velkasi paskui gyvenimą, jis vis gyvenimo uodegoj, niekuomet jam netenka branduolys, o tik kevalai, išlupos.

4. *Gyvenimas — tai sumanumas, iniciatyva.* Sumanusis vis sau kelią suras, iš keblios būklės išroblos, išlįs. Sumanaus visi laukia. Visiems jis įdomus, kiekvienam tinkamą žodį ras, kiekvienam darbui ištrauks naują mintį, naują sumanymą, naują planą. Gi tas kelmu vietoj spoksąs, naujais sumanymais nepajudėdamas, tas nesulauks laimėjimo, gyvenimo jis nevairuos. Kitas juo jodinės, lyg kuinu.

5. *Gyvenimas — tai nusimanymas, ko man reikia, ko nereikia, kas būtina, kas ne, be ko galiu išsiversti, be ko negaliu...* Čia įeina ir taupumas, čia prasikiša ir asmens ekonomika, čia išlenda reikalas gyventi ne vien šia diena, bet ir rytojumi pasirūpinti.

6. *Gyvent — tai dirbt, vargt, kentėt; nedirbt, nekentėt — tai negyvent, pūt!* Darbas gyvenime ne prakeikimas, bet išganymas. Dievas daug daugiau būtų nubaudęs pirmuosius tėvus ir visą žmoniją, jei, užuot pra-

kaito darbą dirbt, būtų nustatęs dykinėt, nedirbt... Bet yra žmonių, kurie laimės siekia be darbo, kurie savo nevykusį gyvenimą turi keikt tik todėl, kad savo laimę jie kala be darbo!... Gyvent — tai dirbt, vargti, o vargti, dirbti — tai gyventi.

7. *Gyvenimas yra žmogaus charakteris, būdas.* Koks tavo charakteris, būdas — visiškai, griežtu matematiniu tikslumu, toks ir tavo gyvenimas! Niekas neturi teisės tenkintis iš Dievo rankų per tėvus gautu charakteriu, būdu. O kaip dažnai moksleivis labiau sielojasi kinu, linksmu paūžimu, kaip savo būdu, kaip būdo formavimu. *Koks tavo būdas, toks ir gyvenimas. Žmogaus charakteris bei būdas formuoja jo gyvenimą. Nevykęs, nesklandus gyvenimas tik todėl, kad nevykęs tavo būdas. Ne gyvenimą keik, bet savo nerūpestingumą charakteriui, būdui formuot!...*

8. *Gyvenimas — tai gilesnis savęs pažinimas.* Ką geriausiai pažįsti? Kitą: draugą, draugę, artimuosius, iš dalies ir tolimuosius. Ką tu, kraujo ir žiedų planetos žmogau, pažįsti blogiausiai? Save, tik save! O kodėl tu nenori savęs pažint?! Nes esi paikas, neišmanėlis, nes puikybė tave apsėdus valdo, nes esi bailys. Menas gyvent — kartu menas save pažint. Pažinęs save, ir savo gyvenimą tu išausi gražesnį, tobulesnį, laimingesnį.

9. *Gyvenimas — tai kova už rėkiantį revoliucijonierių pilvą!* Mūsų kūnas nėra prakeiktas dalykas — kūnas yra šventas kūrinys. Mūsų rankos, kojos, mūsų akys, mūsų širdis — visas mūsų kūnas reikalingas kalt gyvenimo laimei. Protingas rūpestis savo kūnu, sveikata, savo grožiu yra vienas iš tų vingiuotų vieškelių į gyvenimo laimės pilį.

10. Pagaliau... Pagaliau... Pagaliau gyvenimas niekas kitas, kaip kelias sielai perkelt į Viešpaties prieglobstį. O gabumai, jei sielą jūs pražudot — jūs esat žmogžudžiai ir niekšai, o tu, gyvenimo saldybe, jei sielai amžiną laimę išplėši — tu esi žmogžudė; o jūs visi mūsų laimės kalėjai, jei mūsų sielą pražudot — jūs niekšai, demonai... Gyvenimo laimė, putojanti gyvenimo taurė, neišsenkąs gyvenimo džiaugsmas yra prakeikimas ir dantų griežimas, jei paskutinė gyvenimo laimės taurė šliukšteli ant paskutinio sielos žingsnio, kuriuo ji nužengia į amžiną pražūtį, nužengia ir žūsta amžinai, nebesugrįžtamai.

— Ką padeda žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, savo gi sielai kęstų nuostolį[1], — primena Kristus.

Kas iš to, jaunasis žmogau, kad tu pasieksi ir aukščiausią karjerą, jei ši karjera tavo sielą pražudys amžinu prakeikimu.

— — — — — — — — —

Gyvenimas ne pragaras, ir žmonės ne velniai... Plunksna bandė gyvenimą vaizduot. Tik bandė... Pilnai, išsamiai gyvenimo niekas neatvaizduos, niekas jo tiksliai neišsakys. Težinom: reikia mokytis, reikia mokėt gyvent, reikia artintis į gyvenimo meną.

Po šios gyvenimo charakteristikos aš persikeliu į tavo suolą, kartu su tavim jame atsisėdu ir vėl naują, realią pasaką seku, tavo širdžiai kalbu tyliai, be klastos ir paniekos. Keliaukim kartu toliau...

II. Mokyklinis vinegretas

Pirmas gyvenimo mokytojas yra motina, tėvas. Toliau vyresnieji broliai, seserys, kiti žmonės ir dar toliau — mokykla.

---

[1] Mt. 16, 26.

Kas yra mokykla? Kolektyvinė įstaiga, organizuotai mokanti ir padedanti pažint gyvenimą bei išmokt gyvent, padedanti įeiti į gyvenimo paslapčių prieangį. Gyvent išmokyti tegali tinkama mokykla.

Neužmiršti: gyventi išmokti galima ir ne iš mokyklos. Šį tvirtinimą paremia faktas, kad žmogus kartais puikiai moka gyvent bei verstis, jokios (arba labai mažai) įstaiginės mokyklos nelankęs. Kodėl? Mat, mokykla nėra absoliutinė gyvenimo mokytoja, o tik dalinė. Tikrasis gyvenimo mokytojas yra pats platusis gyvenimas su visomis savo šakomis, šakelėmis. *Mokykla tepadeda išmokt mokytis iš paties gyvenimo.*

Tačiau šiais laikais mokykla yra kondensuotas, sutelktas gyvenimo mokytojas. Mokykla yra sudaryta iš įvairių mokslo šakų. Mokyklinis dėstomų dalykų įvairumas yra didysis ir pats pagrindinis mokyklos pliusas, visa jos mokomoji ir parengiamoji reikšmė.

Visi mokyklos dalykai sudaro savotišką vinegretą. Deja, šio mokyklinio vinegreto daugelis mokinių nemėgsta. Mokinys, kurį ryškesnį talentą pajutęs, ypatingai atsiduoda šiam savo talento dalykui, kitus mokomus, dėstomus dalykus niekindamas, žemindamas, dažnai ir keikdamas.

Šitoks elgesys ne tik blogas, bet ir stipriai kenksmingas tolimesniam jauno žmogaus gyvenimui.

Mokyklinė dalykų įvairybė yra labai svarbi ugdomoji priemonė. Visi mokomieji dalykai kartu mokinį išmoko vaikščiot pilnu abiejų kojų žingsniu.

— Tuo nesinaudosiu! Man nereikės! Gyvenime tuo nesiversiu, — išpūtęs žandus, rėžia moksleivis, lyg Ciceronas prieš Katiliną.

Tiesa, gyvenime tenka pasirinkti kuri viena mokslo šaka ir jai specialiai dirbti. Tačiau visus įvairius mokyklos dalykus tenka mokytis ne todėl, kad jais visais ir gyvenime verstumeis, *bet kad jų visų įvairumas vispusiškai lavina protą, miklina, mankština žmogaus sugebėjimus.* Tos visos algebrų, geometrijų, analizinių formulės, tos visos gramatikų išimtys, tie įkyrūs istorijų, įvykių metai, tiesa, iš galvos, lyg smėlis iš rėčio, išbyrės, išėjus iš mokyklos gyveniman. Ir kas tada beliks galvoj? Joj paliks pats brangusis turtas (jam ir skirti mokykliniai dalykai): išsilavinimas, išmankštintas sugebėjimas! *Žinios išdulka, bet jomis įgytas išsiprusinimas palieka!* Kas visų mokykloj dėstomų dalykų nesimoko, tas save rengia į tamsuolius, į siauražiūrius, į žmones be erudicijos, be platesnio akiračio, siaurapročius.

Sakykit, kodėl gi mūsų moksleivis į daugelį dėstomų dalykų skersakiuoja, kreivom žiūri, net jų nekenčia? Tur būt, moksleiviui neišaiškinta kaip reikiant gyveniminė visų dalykų reikšmė, o gal dėl savo lengvabūdiškumo jis nepagalvoja, jog gyvenime visokio mokslo prisireikia.

Tiesa, mokiniams kalama būt pirmuoju. Bet juo būt tegali ir tebūna labai mažas skaičius. Atrodo, čia nemaža pedagoginė žaizda, kuri jau seniai pūliuoja... Reikalinga ir naudinga ragint į pirmuosius. Bet jais, kartoju, tebus vienas kitas. Ką daryt kitiems ir ką jie faktiškai daro, ką galvoja ir kaip argumentuoja? Pirmuoju, sako, nebūsiu, — tai kam bedirbt, besimokyt: šiaip taip baigsiu, pralįsiu! Ir špargalkos su apgaudinėjimais, visoks biaurus šaltumas mokomiems faktams sulapoja visu gajumu.

Taigi, atrodo, vienas iš svarbiųjų mokyklos tikslų, visom progom ir priemonėm pabrėžtinas, *įtempti savo pajėgumą ligi galimo aukščiausio*

Paminklas žuvusiems Širvintų kautynėse kariams, kurie sulaikė lenkų veržimąsi į Lietuvos gilumą „N. Romuva"

laipsnio. Dirbti tiek, kiek tik begalima! Atsiduoti darbui tiek, kiek tik įkabini! O pastangų vaisiai, tos visos pirmybės ir antrybės — jau antraeilis reikalas. Jei visa klasė, o ne vienas du, jei visa mokykla, o ne keli ar keliolika, atsiduotų maksimaliniam darbštumui — tikrai kitokie laikai išauštų kiekvienam būsimam šviesuoliui atskirai ir visam kraštui bendrai.

Mokytis ne pažymiui, ne pirmavimui ar mokytojo „akiai", bet pačiam žinojimui. Nenuilūst gaunant prastą, prastesnį žymenį, nors dirbta, labai dirbta, nors, atrodo, gerai mokėta ir mokama. Tikrasis tavo darbo vertintojas ne mokytojas su pažymiu žurnale, bet pats būsimasis gyvenimas, kurs tave vertins be skriaudos (tavo manymu), be pykčio ir pagiežos.

Tad ne tiek pažyminis pirmavimas, kiek aukščiausias darbštumas, maksimalinės pastangos reikia ugdyt mokykliniame gyvenime.

III. Gyvenimo ironija suolui

Įstaiginė mokykla turi padėt pažint gyvenimą, turi padėt mokytis gyvent.

Vis dėlto kai kada gyvenimas karčia ironija nusišypso visam mokykliniam gyvenimui. Tai ženklas, jog mokykla nesugebėjo atjaust gyvenimo pulso, jo reikalavimų, jog neviskas čia buvo reikiamoj tvarkoj ir harmonijoj. Daug ir įvairių čia turim pavyzdžių.

Šitą, sakysim, mokykla labai aukština. Pavyzdžiu kitiems rodo. O jis — pirmos rūšies pataikūnas. Ir prasčiau mokėdamas pirmesniu išėjo. Mat, jo pataikavimas čia kelią jam skynė. Viskas būtų buvę gerai, jei jam kada nors nebūtų tekę ir pačiam savarankiškai pradėt gyvent... Jis atsiduria gyvenime. Ehe, brolyti, čia jau visai kas kita. Mokiniška pataikavimo dvasia suėdė jo laisvę, jo savarankišką galvojimą apnaikino, ir dabar gyvenimo kovoj jis atsistoja lyg nuogas, toks neužgrūdintas, o nuogus gyvenimo arenon išėjusius pats gyvenimas ima kapot labai skaudžiai. Moksleivis linkęs būt revoliucijonierium. Revoliucinė dvasia visada didžių darbų įkvėpėja ir pradžia. Moksleivis siekia laisvės ir už laisvę kovoja, o kartais už ją ir žūsta... Tačiau perdėtas laisvės troškimas ir palaidas laisvės gyvenimas moksleivį sulaužo jau mokyklos suole, į gyvenimą jam dar nesuskubus nė nosies iškišt. Iš antros pusės ir vergiškas, aklas klusnumas ne ugdo, bet žlugdo jauną asmenybę. Visi tie tipai, kurie atrodo klusnūs iki mažiausio milimetro ir nuolankūs ligi kvailiausio, perkreipto šlykštumo, šie vergiško klusnumo tipeliai gyvenime nieko negali duot žymaus, didingo, nes jie jau praradę savo iniciatyvą, kūrybinę dvasią, jie jau patapę avinais... Moksleiviškas klusnumas turi eiti iš drausmės meilės, o ne iš savo nuomonės atsisakymo ar jos neturėjimo; moksleiviška laisvės aistra, revoliucinė mokinio dvasia neturi nukrypt griaut ir ardyt mokyklos drausmei ar tvarkai, naikint savo būdui, silpnybėms pataikaujant; ši mokiniška revoliucinė dvasia, šis laisvės geidulys turi prasiveržti dvasiai skaidrint, protui lavint, charakteriui ugdyt ir nepasiduot mokyklinėms ydoms, gyvenimo žemybei, idėjiniam, religiniam menkumui, nors ir iš kur jis bekiltų... *Protinga laisvės dvasia ir išmintingas klusnumas yra būtini šių dienų moksleiviui.* Be šių dorybių gyvenime nebus jis kūrėjas, o žemas kitų ir savęs vergas.

Gyvenimas žmogų dažnai visai kitaip įvertina, negu mokykla. Išgirtasis kartais gyvenime lieka užpakaly, o šis pasmerktasis, šis ujamas, peikiamas ir niekinamas, žiūrėk, atsistoja gyvenimo vidury ar ir jo priešaky. Kas šitokios keistos metamorfozės priežastis? Visa priežastis ar tik ne ši: neįpratęs mokykloj vargti, kentėti, mokykloj glostomas, myluojamas, mokyklos suole nepatyręs skaudžių smūgių ir jų didvyriškai neišgyvenęs, tikrajame gyvenime, pats savo kojomis vaikščiot ir savo protu galvot pradėjęs, nebeįstengia toks prasimušt, nebesugeba kovot pats už save. Gyvenime iškyla patvarieji, įvairias skriaudas kentėjusieji; gyvenimo arenoj šviesia, kartais deginančia šviesa sušvinta tie, kurių anksčiau tyčia nenorėjo matyt, įvertint, kurie kentėjo ir dirbo, aukojos ir ryžos stot į žūtbūtinę rytojaus kovą.

Jei tau nesiseka ir tu neiškyli, jei esi lyg nematomas ir nenorimas matyt, nenuleisk rankų: lauk gyvenimo rytojaus ir ugdyk savyje didžią dvasią! Ateis ir tavo laikas, ir tavo žvaigždė kada nors tau sužibės. Juk dar ne viskas baigta, juk dar tik pradžia! Gal rytdiena tave parodys tokį, koks iš tikrųjų esi. Juk tu — rytojaus žmogus, ir visa mokykla rytojui tave rengia, ir tas rytojus — tavo, o tu — rytojaus!

IV. Glušelio tragedija

Štai jums nežinomai žinomo moksleivio dienoraštis ir viena jo ištraukėlė:

— Daugiau linksmybės, daugiau šokio! Svaigulingesnį tangą, pasiutesnį fokstrotą rėžkit man, draugai! Daugiau mergaičių, daugiau robaksų! Tirštesnių papiroso dūmų! Labiau, daugiau pūtojančio alaus neškit man, grakščiosios padavėjos iš baro!

Darbas?! Kam dirbt, jei galiu apgaut, prasmukt ir be darbo! Knygos? Kam jos! Man ir taip perdaug vienų vadovėlių, o dar jie knygas, pašalines, nevadovėlines knygas pirš, mat, man skaityt! Būdas, charakteris, sielos kultūra?! He, he, he, he!!! Tai pasenę dalykai! Drausmė, tvarka, savivalda? Šalyn ir su jomis — leiskit pūtot jaunystei: kai kraujas man sustings, kad velniai krūtinėj liausis šokę kadrilių, tada ir sielą atrasiu — nepabėgs gi ji nuo manęs!

Pasaulėžiūra, tvirta, krikščioniška pasaulėžiūra, sakai, ir dabar reikalinga? Fui, fui, fui — ir be jokios pasaulėžiūros ponu tapsiu, riebiai gyvensiu, drūtus cigarus čiulpsiu, aukštų namų prisistatysiu, ir būsiu gerbiamas, ir vyskupai su manim skaitysis, ir mane vizituos, mane, gyvenimo poną be pasaulėžiūros...

— — — — — — — — —

Glušas, glušelis! Jėzau kruvinas ir latrų subadytas, juk tai lietuviškojo, nors ir moderniojo, glušelio apkvaišęs vapaliojimas! Ir šitas moksleivis žengia gyveniman, žengia gyvent, laimėt gyvenimą, ką nors gyvenimui duot...

Iššengt iššengs jis gyveniman, labai iškilmingai, frakuotas, sulaižytas, iš visų pusių nulaižytas! Gros išleistuvėse orkestrai ir balerinos jam šoks! Bet kada savo paties kojom jis žengs pirmą, antrą, trečią savo jauno gyvenimo žingsnį, kada savo protu pradės sau kelią šviest, tada, o mielas Dieve, jo akyse, jo prote, jo širdy — visame jame atsistos baisi šmėkla! Ir ne demonas, ne mefisto — dar baisesnė šmėkla: jo gyvenimo tragedija — prasidės gyvenimo sugriuvimas! Moksleivio vėjavaikio tragedija! Ir tragedija yra ši:

išeit gyvent gyvenimui visai nepasirengus.

Kurie nemėgstat darbo ir esat šlykštūs tinginiai, kurie nepripažįstat jokios rimties, kuriems širdies kultūra tik girtas nusikvatojimas, jūs, kurie esat kitų ar savęs pačių vergai, kurie nepripažįstat jokio kilnumo ir į viską nepaisymu spiaunat — jūs visi sau sėjat klaikią gyvenimo katastrofą, baisų sugriuvimo galą.

Gana moksleiviui kraustytis iš proto, visą ateities išganymą šokyje, flirte ir gyvenimo lengvybėje tematant.

* * *

Būsimasis inteligento kančios ir džiaugsmo gyvenime, mes einam tavęs sau kurt. Darbu, knyga, kančia ir auka, laisvės dvasia ir protingu rimtumu, giedru šypsniu žydinčiose lūpose ir giliu gyvenimo klausimų sprendimu, nesuvaržoma Dievo ir žmonių meile, aiškia katalikybe, tvirta, nejudama pasaulėžiūra mes einam kurt rytojaus gyvenimą.

Mokykla tėra gyvenimo pradžia. Kiekviena pradžia turi būt tinkamai pradėta. Kitaip, pradžios galas bus šiurpi katastrofa.

XI. 7.

PRANAS KOZULIS

RUDENS ŠAUKSMAS

Negirdėtai klaikus rudens šauksmas,
Lyg dejavimas mirštančio žmogaus,
Tartum gulbės, sakiau, mes nuplauksim
Pačiu viduriu giedančio dangaus.

Šiurpulingas, graudus rudens klyksmas,
Šiurpas perbėga stingstančiu lauku —
Aš tavęs čia vienos nepaliksiu,
Nepaliksiu jau vien tik dėl akių.

Vakarais tau spindės mėnesienos
Ir nušvis tartum pasakoj kalnai —
Prietemoj bailiai virpa blakstienos,
Ir ant pievų jau dedasi šalna.

PAULIUS JURKUS

IŠKELIAVIMAS

Kaip obelis, mamyt, palinkus,
Galva baltumo jazminų . . .
Ar čia senai supai tu lingę,
Dabar gyvent jau išeinu.

Dar taip norėčiau palydėti
Saulutę žengiančią miškais . . .
Paskui vienam tyliai liūdėti,
Kad visa žemėj taip praeis — — —

Tegu vėl skamba man jaunystė
Piemens rageliais laukuose,
Ir dainos, tėviškėj užgimę,
Tevirkdo, džiugina mane. — — —

Dar taip norėčiau bėgt per pievas,
Skardenti slėnį dainele,
Bučiuoti žemę kvapią, šventą,
Ramus svajoti vakare . . .

Girdėti alpstančią lakštutę
Ir laukti, žaros kol užges, —
Atverti meilę kaip šaltinį,
Ar ilgesin ištiest rankas — — —

Bet — reik keliauti į pasaulį,
Užmiršti vasaras medaus —
Naktis tamsi, o nieks nelaukia,
Tave, jaunyste, kas priglaus — — —

EUG. MATUZEVIČIUS

PASKUTINĖ VALANDA

(A. a. Juozo Piragio atminimui)

Tyla ir ūkana palangėj renkas,
Žvaigždelėm spinksi žiburys.
Ant drobės, ant lentos nusvyra rankos,
Ir blėsta širdyje liepsna kaitri...

Skliautai ir debesys pritvinę skausmo,
Siaubingo nerimo, mirties...
Laukais ir giriom eina gausmas
Gūdžių varpų juodos nakties — —

Ateina valanda ir dreba pirštai,
Sustingsta kraujas gyslose, veide...
Pro juodą naktį, ūkanas ir mirtį
Ištrykšta, kaip srovė, šviesi malda...

...Giesmė, varpai ir paskutinis skundas...
Pavasariai... Žiedai balti...
— — Kažkur toli dar žemės balsas dunda,
Ir visa skęsta akloje nakty...

F. J. TIUTČEVAS

VAI, NETIKĖK, MERGYT, POETU!

Vai netikėk, mergyt, poetu!
Ir apie jį nė nesvajok,
Labiau, kaip audrų netikėtų,
Poeto meilės tu bijok!

Širdies poeto neaprėpsi
Jausmais krūtinės dar jaunos,
Lengvam vualy nepaslėpsi
Tos viską ryjančios liepsnos.

Galią poeto begalinė
Pačiam tik tvárdytis neleis,
Netyčia garbaną šilkinę
Apdegins laurų spinduliais.

Ar lenkiasi, ar pataikauja
Poetui ši minia tuščia,
Širdin jis negelia, bet kraują,
Kaip bitė, čiulpia paslapčia.

Skaistus poetas gerbs dorybę,
Šventovės nepalies, bet štai
Netyčia užgesins gyvybę,
Arba pakels aukštai, aukštai.

Vertė *K. Pranas Inčiūra*

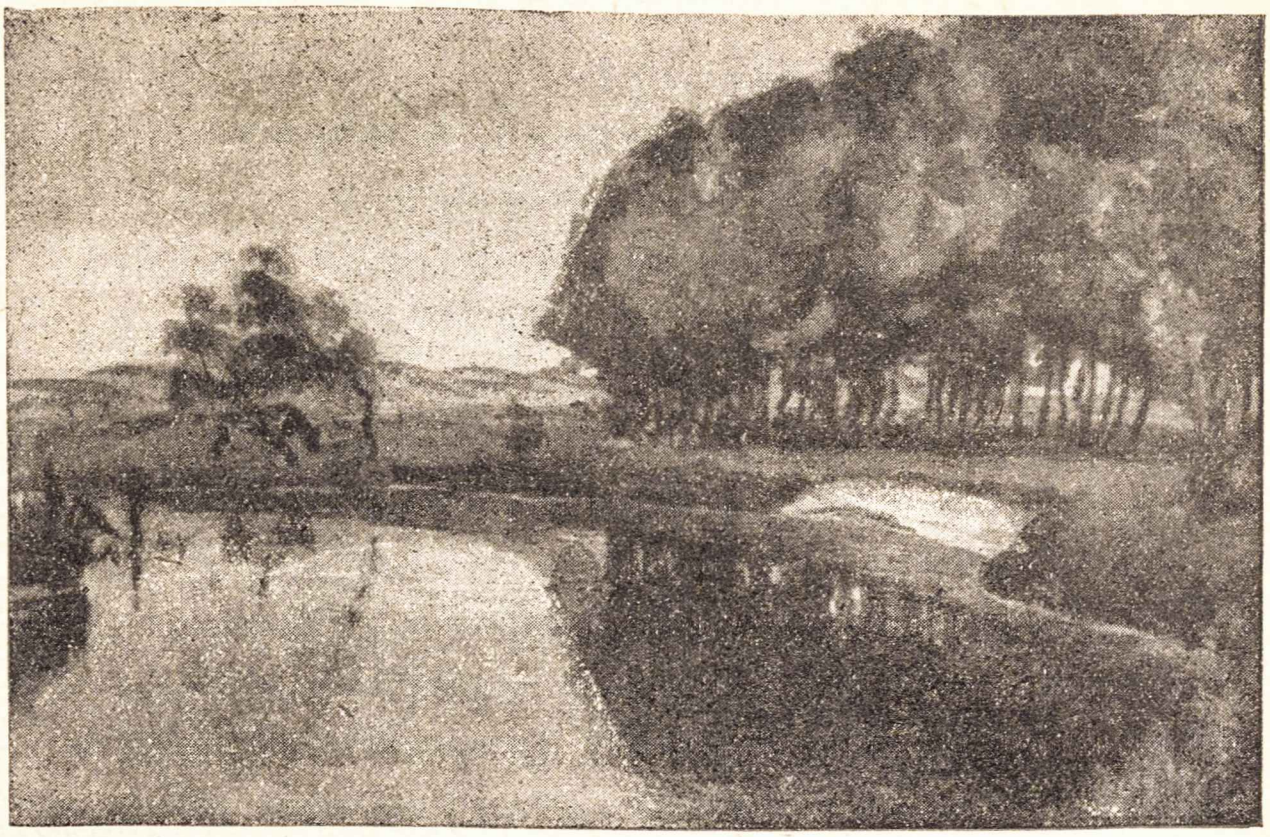

Šklėrius — Peizažas

LEONAS VAIČIULĖNAS

Mes buvom draugai

Saulė pablyško ir, lyg bijodama šiaurės vėjo, kasdieną traukėsi vis labiau į pietus. Ant medžio šakos pageltęs lapas žvalgėsi į pliką, šalnos nubučiuotą žemę. Išmirė gėlės Egluonos upės krantuose, ir Širvenos ežeras nustojo skambėjęs prievakarių dainomis ir juoku.

Vėjas kaukdamas dūko už lango. Sėdėjau vienas prie savo staliuko ir mintimis toli, toli klaidžiojau. Nuklydau į pavasarį, vasarą. Braidžiojau rugių palaukėmis, mačiau rytą krentančius perlus nuo gražių lankos žiedų, jutau, saulėlydžiams bešviečiant, kylantį baltą rūką. Pasidarė liūdna ir pikta. Taip buvo gražu, o dabar...

Už lango lingavo ir siūbavosi rausva rudeninė rožė. Mačiau, kaip ji, vėjo pagauta, trinktelėjo į palangę ir nuo jos stiebo atsiskyrė paskutinis žiedas. Švystelėjęs rausvuos besileidžiančios saulės spinduliuos, jis sunkiai leptelėjo į parudavusią žolę. Mirė paskutinis žiedas, paskutinis vasaros džiaugsmas.

Staiga sudejavo atidaromos durys. Krūptelėjau ir atsigręžiau. Už manęs stovėjo jis, persimetęs armoniką per petį. Visuomet šelmiškai linksmas jo veidas buvo nuo vėjo paraudęs ir akys... Jose spindėjo nerimas ir kartu veržte veržėsi kažkokia drąsi visa kam panieka. Jis man atrodė truputį kitoks, negu visados, bet didesnio skirtumo nepastebėjau.

— Na, Vytai, laimingas aš, kad esi čia! — Šūktelėjau, paduodamas ranką. — Žinai, tapčiau amžinu svajotoju, bežiūrėdamas į tą pilkąjį rudenį,

jei ne tu. Užplėšk ką nors tokio, kas priverstų širdį smarkiau plakti ir lūpas šypsotis. Mūsų balsai prie armonikos puikiai derinasi. Aš ir naktį kaikada pabundu ką nors beniūniuodamas. Na, pradėk!

Tačiau jis stovėjo tylus, lyg užburta pasakų pilis. Raudonas veidas truputį pabalo, lūpos kažkaip sujudėjo, norėdamos kažin ką ištarti, ir vėl susispaudė. Per akių lėlytes perėjo blizgantis sidabras, bet jis sulaikė ašaras. Žvilgsnis pasidarė neapsakomai kietas.

— Vytai, kas tau? — jutau, kaip mano balsas drebėjo klausiant.

— Nieko! Einam pasiirstyti ežeran.

— Ežeran!? Ką gi tu galvoji?! Dabar ežeran! Ruduo! Saulė nusileidus. Toks vėjas.

— Eikim! aš prašau . . .

Nebegalėjau priešintis. Jo balse išgirdau nepaprastą prašymą, o tas žvilgsnis taip įsakančiai paveikė, jog buvau bejėgis.

Išėjom. Ties gimnazija Vytas stabterėjo. Pažiūrėjo į įeinamuosius vartelius, į klasių langus, į sporto aikštę ir niekinamai numojo ranka. Paskui ėjo veik bėgdamas. Vos spėjau, bet nedrįsau jo sulaikyti paklausti.

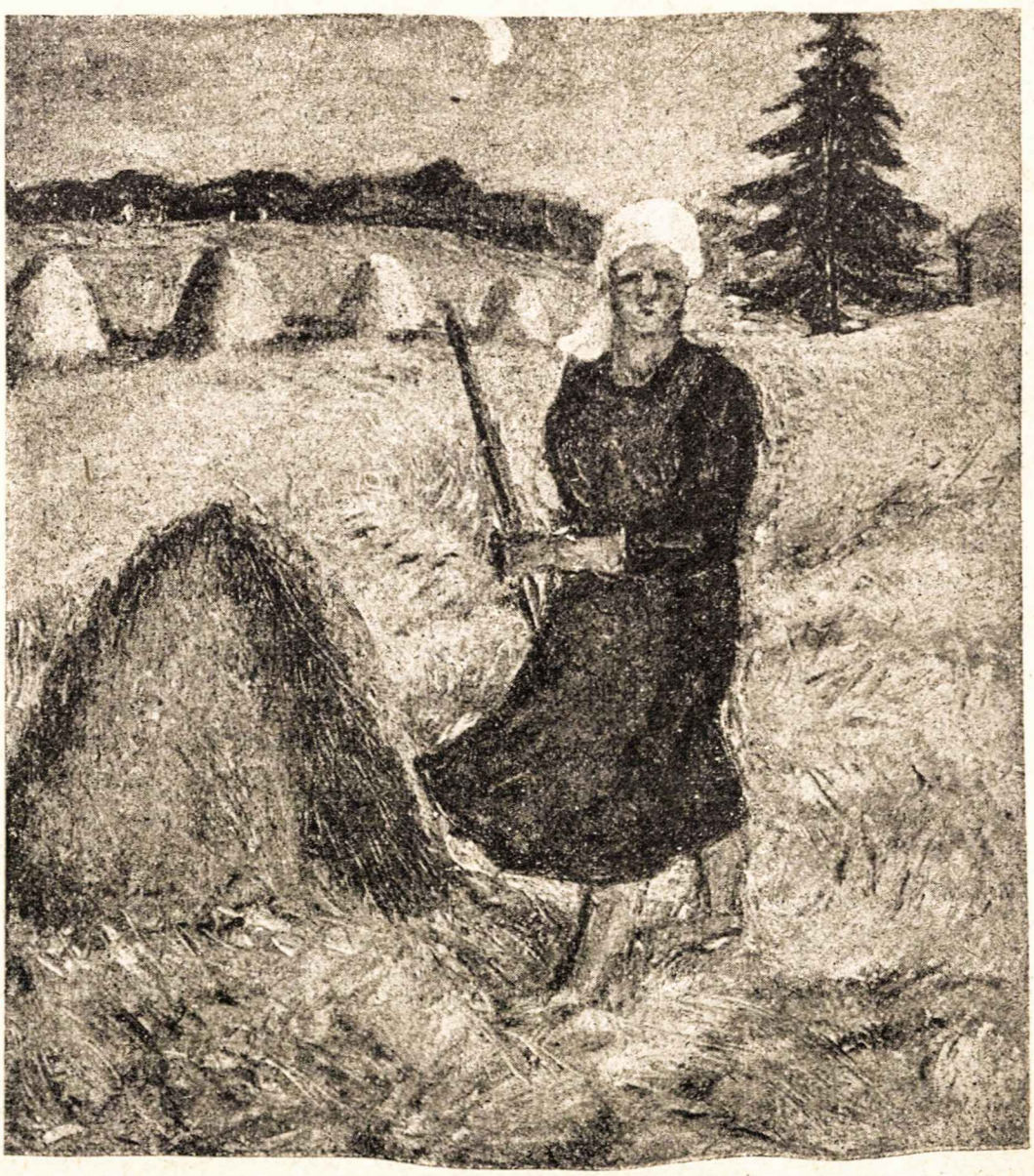

L. Kazokas — Grėbėja

Piliakalnis ir ežero pakrantė. Pamačiau nemažą valtį ir pažinau ją. Tai Vyto giminaičio nuosavybė. Ja mes daug, daug pavakarių prasiirstėm. Rankos mostu jis liepė man įlipti. Paklausiau. Vikriai atsistūmė nuo kranto, padėjo armoniką, čiupo irklus, ir bematant buvome netoli didžiosios salos. Vėjas pūtė Atstravo lieptų link. Vytas paleido valtį jos valiai ir giliai atsiduso:

— Žinai, tu nustebintas tokiu mano elgesiu — kalbėjo jis. Bet čia aš pasiaiškinsiu. Esu jau nebe gimnazistas. Dėl to man truputį skaudu.

— Kaip tai? — dar labiau nustebau.

— Gerai žinai, buvau nemažas dūkikas. Vesdavau punktelį linksmiesiems klasės draugams pamokos metu. Iškrėsdavau juokingiausių pokštų. Bet argi aš kaltas buvau? Ar galima mane kaltinti, jei mano sieloj iš prigimties buvo tiek daug nerimtumo. Jis nutilo, lyg susimąstė.

— Bet kas toliau? — paklausiau.

— Toliau? Sumažino elgesį. Mokytojai pradėjo ant manęs pykti. Ne vienas tyčiomis sukirsdavo. Tau sakiau, kad mano tėvai neturtingi, negali užsimokėti gimnazijai. Daviau prašymą, kad atleistų nuo mokesčio — neatleido. Išvadino kažkokiuo latru. Nebegaliu gimnazijos lankyti.

— Man tavęs gaila. Kur gi dabar dėsies?

— Be reikalo gailies. Juk pasaulis gražus ir vietos jame užtenka. Eisiu į žmones. Turiu stiprias rankas, užsidirbsiu ir mokysiuos. Namie nepasiliksiu, nes savo dalią jau atsiėmiau, — nutilo ir, pastebėjęs mano veide liūdesį, šūktelėjo.

— Na, drauguži, dabar užgrosiu ir padainuosim.

Net išsigandau. Taigi greit jo balsas pasikeitė, taip greit jis pradėjo džiūgauti.

— Bet kodėl tu negalėjai man to kambary pasakyti, kodėl mes ten negalėjom dainuoti. Juk aš tik vienas gyvenu.

— Norėjau dar pamatyti ežerą. Atsimenu, žydėjo pavasaris, ošė Atstravo medžiai, ir salose čiauškė paukščiai. Skambėjo linksmos dainos, aidėjo šokių muzika. Netylėjo mūsų armonika, ir mes dainavom. Pakildavo pilnatis. Ak, kogi trūko?! Dabar gi... nieko nebėra.

— Suprantu tavo skausmą. Juk tau nevien gimnazijos gaila. Tu neužmiršti pavasario — tu buvai įsimylėjęs.

— Įsimylėjęs?... Tiesa, buvau. Bet argi suprato kas mane? Argi kas mane mylėjo? Buvau kvailys. Svajojau, sapnavau, kankinaus, o tuo tarpu kiti iš manęs juokėsi. Visi juokėsi! Pajuokė mane ir tą mano meilę. Liko ištikima tik ši armonika, jos garsūs kaimietiškieji garsai. Liko ištikimas man mano juokas, dainos ir drąsus išdykavimas, šėlimas. Tačiau ir tai pasmerkė vyresni už mane. Likau jų akyse latras, netikėlis.

Vėjas varė nevaldomą valtį. Jis atsisėdo šalia manęs. Sučiupom viens kitam rankas ir tvirtai spaudėm. Mes buvom draugai. Man pasirodė ašaros, o jis nusišypsojo. Pradėjo jo rankose klykauti armonika ir suskambėjo tvirtas baritonas. Pagautas jo melancholiško linksmumo pritariau. Sklido toli, toli per bangas mūsų nerūpestingoji, linksmutė daina. Vandens lašai nuo sudužusių bangų tiško į veidus, daina toli skambėjo... Mes buvom tikri draugai...

K. J. GUTAUSKAS

Didžiojo Goethe's credo

Ir kiekvienas gyvis Tavo vardą šaukia,
Nes esi tik vienas žemės kanklininkas.
Faustas Kirša

1. PATRANKŲ SIMFONIJA, VALSAS MISERERE

Rami, patenkinta vištelė kapsto šiukšlyną. Tolumoj dunkso baltakepuriai kalnai. Virš jos galvos, galingais sparnais plasnodamas, vis aukštyn veržiasi aras. Jo degančios akys žvelgia į aukštybes. Jį šaukia laisvė, erdvių platuma.

„Žiūrėkite, koks keistas paukštis. Užsimanė saulę pasiekti", sako kanapėtė savo draugėms. „Kol tas kvailys baladosis, aš geriau snustelsiu, o paskiau ir vėl prie riebių sliekelių", nusprendė gudragalvė višta.

Ne, aš nepamiršiu šito vaizdo. Literatūros vakaras. Sausakimša salė moksleivijos. Kūrybos žodis visus užburia. Entuziazmas paliečia visų širdis. Kiekvieną kūrinį palydi audringas plojimas. Pirmoj eilėj, šiaip taip savo lašinius sutalpinęs patogioj kėdėje, sėdi bekoniškos fizionomijos ponulis. Jo lūpose pasirodo ne tai šypsnys, ne tai ciniška grimasa ir pasigirsta žodžiai: „Idealistai, ar matėt. Pasaulį apvers aukštyn kojom". Taip vertina meno žygį praktiškas, sumiesčionėjusio gyvenimo atstovas.

Deja, po pilku mūsų tėvynės dangumi per daug pilkų, praktiškų žmonelių. Ir, Viešpatie, kaip mažai kūrybos padangėse pasirodo galingesnės dvasios arų, kaip maža žmonių, kurie gyventų pilnutiniu, kūrybišku gyvenimu, kuriems būtų per maža fotelio, minkštos lovos ir girto traktieriaus.

Gražu, kai mėlynsparnė sutema apgaubia medžius, namus, gatves. Gera tokį vakarą paklajoti, pailsėti. Ne, geriau eiti į tamsius laukus, negu matyti nuogą mūsų dienų ubagystę. Barai prie barų — Kunigaikščių, Gubernijos, Biržų, — traktieriai prie traktierių, „arbatinės" prie „arbatinių". Šimtai svaigstančių galvų, pragertų protų, skubančių žmonių. Į šviesias gatves veržiasi laukinė muzika, girtų bliovimas, užkimęs tango, žviegiąs fokstrotas. Ir tame chaose aš girdžiu liūdną, lyg prarasta dalis, meliodiją, girdžiu valsą miserere... Ne, tai ne valso aidas, tai palaužtos, nužemintos žmogaus dvasios skundas. Ir pajunti su St. Laucium:

Klaiku vienam išalkusioj minioj
Sensacijų, narkozo ir Amūro.
Ką tik turėjo išnešė čionai:
Ir kreivą dūšią ir šilkų faktūrą.

Skubi namo, paimi dienraštį, skaitai: iš 3 prancūzo sumokėtų frankų, du eisią patrankų simfonijos orkestrui paremti, $2^1/_2$ centimo kultūros reikalams, 50 cent. „meilės ligonims" gydyti ir t.t., o anglų lordai jau kelintą milijardą svarų aukoja „taikos labui". Meti laikraštį, pasuki radiją: gal čia suskambės Bethoveno 9-ji simfonija, pasigirs Mocartas, Čaikovskis.

Ir girdi kažkokios įsiutusios minios staugimą. Ir rodos nieko daugiau nebelieka, kaip su Miškiniu pasakyti:

O. Dieve, Dieve, kur mūsų upės liejas?
Kur, mieli broliai, einat užsimerkę? . . .

2. „EUROPOJ TROŠKU"

Tada buvo dar baisiau. Ant dailininko pečių pakabino šautuvą, muziką pristatė prie kulkosvaidžio, į kunigo rankas įbruko kalaviją (o jos buvo pratusios laiminti, ne žudyti). 20 mil. vyrų per ketverius metus grojo mirties maršą. Mozūrų pelkės, Verdunas, Marna . . .

Kai brolių ir priešų kraujas lijo ore, telkšnojo žemėj, raudonavo vandeny, kai Didžiojo karo slogūs debesys slėgte slėgė žemę, didysis taikos drauge, Romain Rolland, tu sušukai: „Europoj trošku!" Kad suteikus sieloms dvasinio oro, kad užmiršus baisią aplinkumą, Tu rašai didžių žmonių — Mykolo Angelo, Beethoveno gyvenimus. Ir kaip teisingai kalbi: „Didžiosios sielos tai aukštos viršukalnės. Vėjas švilpauja po jąsias, debesys apgula jas, bet kvėpuoti šiose viršukalnėse yra lengviau ir laisviau negu kur nors kitur"[1].

Šiandien Europoj ne tik trošku, šiandien Europoj nepakenčiama, kai geležinis kumštis tvarko valstybių sienas, kai grobikas primeta bičiulystę, kai žmogaus siela taip nualinta, lyg galulaukės dirva, kur teauga usnys ir kūkaliai. Paradoksiškai skamba posakis: dabar gera gyventi tik dviejų kategorijų žmonėms — kvailiams, kurie nieko nesupranta, niekšams, kurie į viską ranka pamoja, kurių šūkis — carpe diem. Žmogau, jei tu turi protą, kuris suvokia mūsų dienų tragiškumą, jei tu turi ausis, kurios girdi dviejuose žemynuose patrankų gaudimą, jei tu turi akis, kurios mato toliau, negu savo interesų lauką, pagaliau, jei tu turi širdį, tu gali su Adomu Mickevičium pasakyti: „Aš kenčiu už milijonus".

Jaunieji draugai, gyvename universalių varžytynių gadynę: šiandien ne tik pigiai parduodama tėviškių sodybos, šiandien centais tevertinamos ir didžiosios gyvenimo vertybės.

Religija? Peckelis, kuris nemoka „Tėve mūsų", filosofo miną padaręs, stato prie šios maldos klaustuką.

Mokslas? Pataikavimo sparnais aukščiau atidursi, negu su penkiais diplomais.

Menas? Miniažmogis nuosekliai galvoja: menas nėra nei spraginti žirniai, nei alaus bokalas, nei balinė suknelė, nei penkiavietis limuzinas.

Kaip tikiu į Dievą Tėvą Visagalintį, taip tikiu ir į tai, kad profano spardomas deimantas visada bus deimantas, nors ir tūkstančiai šauktų priešingai.

Niekada dorybė taip nesišaukė didvyrių, kurie ją iškeltų į nepasiekiamas aukštybes, kaip dabar, kada ji yra niekinama ir mindžiojama.

Arivistų laikais, reikia asmenų, kurie tesilenktų Dievui, težinotų savo pareigą, pasitikėtų savo gabumais, o ne „ciocės" rekomendacija.

Kūno kultūros dienos šaukte šaukia dvasinės kultūros čempijonų.

---

[1] Mykolo Angelo gyvenimas. Vertė Sužiedėlis, Dirvos B-vės leid. 1929 m., įžangoj.

3. BALSAS IŠ VEIMARO

Jaunieji idealistai, ne jums rausti, kad jūsų širdyse tebedega šventoji pasiaukojimo ugnis, bet gėda tiems, kurie ją užgesė.

Jūs matote, kaip gyvenimo vertybių kainoraštis gerokai sudarkytas. Kas vėl nustatys tikrąją vertybių gradaciją, jei ne jūs, jaunieji Kristaus riteriai, kurių kovos skyduose nėra nė vienos didesnės pralaimėjimo dėmės. Jūs iškelsite pasiaukojimo vėliavas dar aukščiau, jūs užtrauksite pergalės giesmę dar garsiau, ir ateitis bus jūsų.

Jei jau kovot, tai ir nežinot pralaimėjimo gėdos, jei jau gyvent, tai gyvent pilnutiniu gyvenimu, o ne vien būti paprastu duonos naikintoju, jei jau kam lenktis, tai lenktis Galybių Viešpačiui, o ne menkybių stabams. Geriau vieną momentą žaibu suliepsnoti, negu smilkti purvinu nuodėguliu. Geriau dvi dieni liūtu staugti, negu 10 metų avinu bliauti. Štai tikrojo vyro kelias!

Be to, mes neprivalome užmiršti, kad virš tamsių debesų šviečia šviesios žvaigždės, kad iš purvinos žemės išauga skaisčios gėlės, kad iš niūriu slėnių iškyla baltagalviai kalnai. Gali praktiškųjų vištų kiek tik nori būti, bet ateitis priklauso padangių arams.

Kad kovoj ranka nesusilpnėtų, kad sieloj šventoji idealizmo ugnis neišblėstų, mes turime dažnai kopti į didžiųjų asmenybių sielų viršukalnes. Iš tų svaigių aukštumų, žiūrėdami žemyn, mes matysime jų didingąjį gyvenimo kelią, mes suprasime tikrąją žmogaus vertybę, mes išgirsime tikrųjų kūrėjų žodį.

Šitą liūdną vakarą aš einu prie tavęs, didysis humanizmo poete, laukiu žodžio iš Veimaro, noriu išgirsti tavo gyvenimo credo, kurį tu skelbei ypač religijos srity, nes šita vertybių vertybė kai kieno permažai vertinama. Tiesa, „Sturm und Drang" dienose tu nusikaltai krikščioniškajai tradicijai, buvai įsipainiojęs į panteistiškai pagoniškojo humanizmo pinkles, bet subrendusio vyro lūpomis pasakei apie tikėjimą tokių žodžių, kurie verta išgirsti.

Imu vieną Johann Wolfgang v. Goethe raštų tomą ir skaitau jo žodžius apie nemirtingumą: „Aš noriu kartu su Lorenz Medici pasakyti, kad jau šiame gyvenime yra mirę tie, kurie netiki į būsimąjį".

Skaitau jo vieną laišką iš 1773 m. ir randu žodžius: „Ir taip aš myliu Jėzų Kristų, ir taip tikiu į Jį. Dėkoju Dievui, kad aš tikiu į Jį"[1].

Pasikalbėjime su Eckermann'u, paskutinėmis savo gyvenimo dienomis, 1832 m. kovo mėn. 11 d., taip išsitarė apie Evangelijas: „Aš laikau visas keturias Evangelijas visiškai tikromis, nes jose randasi gyvas atvaizdas didybės, kuri reiškėsi Kristaus asmeny".

Taigi, didžiojo Goethės gyvenimo credo apėmė amžinybę, Dievą, Kristų ir kitas didžiąsias vertybes, nes kas tarnauja tiesai ir grožiui, tas turi prieiti amžinąjį Grožį ir vienintelę Tiesą.

---

[1] Kürschners Klassiker — Ausgabe 26 Band, 208 psl.

*Maironio „Pavasario balsai“ ir Miškinio „Varnos prie plento“**

Savo kariškuose eilėraščiuose Miškinis kupinas entuziazmo. To entuziazmo ir giedrumo galima rasti ir tuose patriotiniuose eilėraščiuose, kur jis kalba apie praeitį. Tačiau Miškinio apdainuojamoji Lietuvos praeitis yra kitokia, negu Maironio. Maironis dainuoja apie žilą Lietuvos senovę, apie didžiuosius kunigaikščius, o Miškinis kalba tik apie tą Lietuvos praeities laikotarpį, kai tauta veržėsi į laisvę, kai knygnešiai nešė mūsų liaudžiai šviesą, kai žagres laukuose palikę ėjo į laisvės kovą vyrai.

Kaip anksčiau minėta, Maironio poezijoj šalia patriotinio motyvo eina religinis motyvas. Šie abu motyvai jo kūryboj labai glaudžiai jungiasi. Maironis tiki, kad Lietuvą išgelbėsiąs Dievas, kad, amžiais ją baudęs, pasigailėsiąs ir ištiesiąs paguodos ranką:

„O Tėvas Aukščiausis, kurs amžiais mus plakė,
Paguostančią ranką išties“.

„P. b.“ 9 psl.

Todėl Dievui reikia pasitikėti, reikia dirbti ir laukti jo pagalbos. Dievas tvarko visos žmonijos ir tautų likimą, tačiau jis neužmiršta ir kiekvieno žmogaus. Todėl Maironis ne tik maldauja jo Lietuvai gerovės, bet kreipiasi į jį ir su savo skausmu. Jis sakosi, kad jo siela esanti tokia nerami ir tokie platūs jos troškimai, jog ją tik vienas Dievas galįs suprasti:

„Aukščiausi, davei širdį man begalinę,
Ją vienas suprasti gali“.

„P. b.“ 40 psl.

Maironio religinėj lyrikoj yra nemaža protinio, galvojamojo elemento, tačiau daug kur prabyla labai gilus ir stiprus religinis jausmas („Kad skausmas tau širdį kaip replėm suspaus“ ir kiti eilėraščiai). Savo religinėj lyrikoj Maironis garbina ir Mariją („Marijos giesmė“).

Jeigu Maironis atstovauja prieškarinę religingosios inteligentijos srovę, tai Miškinis, sprendžiant iš jo kūrybos, religingumu nepasižymi. Kalba jis vietomis apie Dievą, tačiau Dievas nėra jam galybių Viešpats, kaip Maironiui, o tik kuklus pakelės Rūpintojėlis, kuris vakarais nusileidžia nuo kryžiaus, klaidžioja laukais ir liūdi, regėdamas žemėje tiek nuodėmių.

Būdamas kaimo vaikas, Miškinis, be abejo, iš mažens turėjo įskiepytą religinį jausmą, bet jo neišsaugojo gyvenime:

„Išėjo Dievas kažikur,
Ir nemačiau, kada išėjo iš namų“.

„V. pr. pl.“ 51 psl.

Taigi, Miškinis sakosi nepastebėjęs, kada jo religinis jausmas (greičiausiai vaikiškas, nayvus) nublukęs. Ir tik kada, kai „Dievas išėjęs iš namų“, jis pajutęs didelį nejaukumą:

---

* Pradžia 3 nr.

„Vėliau tik pajutau, ko baisiai nejauku,
Visvien kuriom elegijom dainuot imu".
„V. pr. pl.' 51 psl.

Tas nejaukumas Miškiniui ypač sustiprėja tada, kai jis pajunta ir pagalvoja, kad čia viskas praeina, kad nesulaikomai artėja amžinybė:

„Kur einame, ko siekiame, kur plakamės,
Ašai senai gerai žinau jau..."
„V. pr. pl." 20 psl.

Tas amžinybės motyvas Miškinio lyrikoj dažnai kartojasi ir visur reiškiamas gilaus susikaupimo ir labai meniškais posmais. Maironis taip pat jaučia amžinybės artėjimą:

„Išnyksiu, kaip dūmas neblaškomas vėjo..."
„P. b." 33 psl.

Tačiau gilus tikėjimas į Dievą teikia jam amžinojo gyvenimo viltį. Tuo tarpu Miškinis jaučia, kad jis artėja į nežinią, į didžią ir baisią paslaptį, kurios jis neįstengia atspėti. Todėl jis sakosi — norėtų būti, kaip žiedas, kaip bijūnas, lengvai suvysti ir nesirūpinti, kas yra anapus mirties:

„Negi žiedas esu, ne bijūnas,
Tai suvysčiau lengvai gale daržo..."
„V. pr. pl." 12 psl.

Egotistinis motyvas Maironiui necharakteringas. Maironio laikai buvo kovos laikai, nebuvo kada dūsauti ir skųstis, reikėjo žengti idealų keliais, reikėjo ir kitus tais keliais vesti. Maironis ir šaukia:

„Šalin nusivylę dūsavimai skaudūs:
Jie silpnina dvasią tiktai".
„P. b." 8 psl.

Vis dėlto vietomis prasiveržia ir iš jo širdies nusiskundimas. Jis užsimena apie didelį skausmą, tačiau nepasakoja nei dėl ko tas skausmas kilęs, nei kaip jis pasireiškia. Maironis tiesiog vengia atverti savo širdį ir ją visą parodyti. Jam atrodo, kad žmonės jo nesupras:

„Apsiverkti nemoku, pasiskųst negaliu:
Nesupras žmonės mano kančios!
Ir nužengsiu į kapą su tuo skausmu giliu,
Kurs be vardo paliks visados!..."
„P. b." 23 psl.

Gal būt, to skausmo priežastys labiau aiškėja iš jo lyrinės poemos „Jaunosios Lietuvos"? Tačiau Maironis dėl savo skausmo nepuola į nusivylimą. Jam atrodo, kad tai tokia jau Dievo valia:

„Gal taip Dievo žadėta, kad nešviestų žvaigždė
Man nuklydusiam skausmo keliais,
Kad per tai galingesnė gimtų mano giesmė,
Ausį lepintų žodžiais giliais".
„P. b." 23 psl.

Maironis jaučia, kad tas skausmas jį verčia užmiršti save ir skatina į kūrybą ir kovą. Tik kova, tik audra arba kita didelė gamtos stichija

Paupių keliais „Karys“

šiek tiek suramina jo neramią dvasią („Įsisupus plačiai vakarų vilnimis“). Kovotojiškumas ir kūrybingumas tai dvi svarbiausios Maironio asmenybės žymės. Be kovos ir kūrybos jis turėtų nusivilti ir pasijusti lyg žuvis ištraukta iš vandens į krantą. Todėl jis bijo nykumos ir dvasios sumenkėjimo:

„Tik atilsio vieno kaip smerčio bijau,
Tik norai užmigti negali!“

„P. b.“ 53 psl.

Kaip matome, Maironis visas jėgas aukoja kovai dėl idėjos, dėl aukštesnių dvasios polėkių. Todėl didelis buvo jo džiaugsmas, kai jis matė galįs pranašauti savo idėjų išsipildymą. Tačiau iš kitos pusės buvo nemažesnis nusivylimas, kai daugelis lietuvių šviesuolių pasirodė esą tikri išgamos. Čia jau ir galima konstatuoti Maironio tragedijos užuomazgą, kuri galutinai išsiplėtė jau vėlyvesniu laiku, kai jo svajonės realizavosi, bet ne taip, kaip jis svajojo. Reikia betgi pasakyti, kad Maironio gyvenimo tragedija nebuvo tokia gili. Jam neleido nusivilti gilus religingumas ir žinojimas, kad žmogaus dvasia neranda nusiraminimo tarp žemės melų:

„Tarp žemės melų ji ko kito ieškojo,
Ko čia neatras niekados“.

„P. b.“ 39 psl.

Miškinio kūryba taip pat kalba apie savotišką jo asmens tragediją. Jis sakosi išėjęs į gyvenimą su atvira ir jautria širdimi:

„Iš mažens visą svietą mylėjau,
Jaučiau užu žmogų ir žvėrį“.

„V. pr. pl.“ 16 psl.

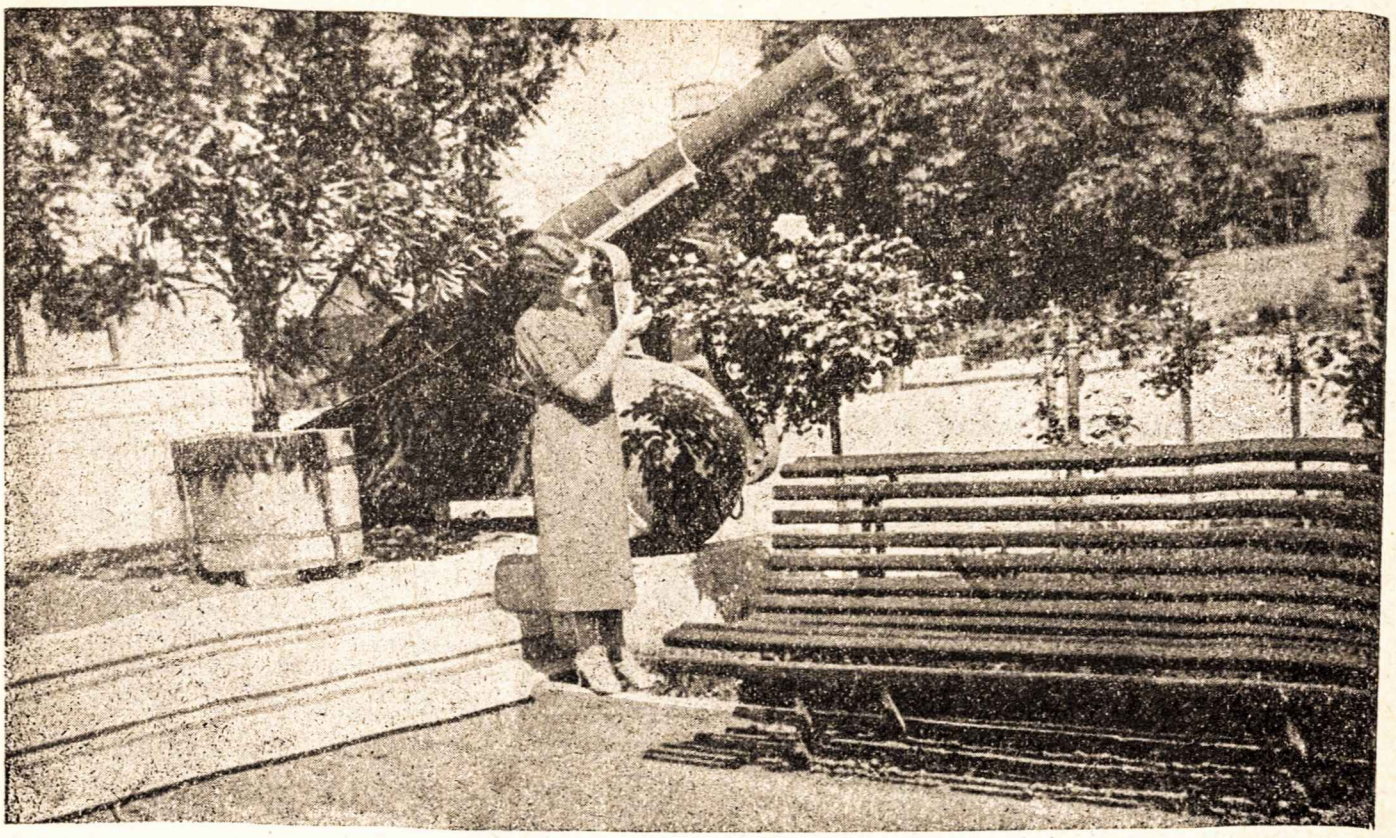

Karo Muziejaus sodely

Ir jam atrodė, kad gyvenimas gražus, kaip vaikystėje tėvo sekta pasaka. Tačiau vėliau jis pamato žemėje tiek vargo, neteisybės, skriaudų ir veidmainiavimo. Nusivilia miestu. Kaimas toli, nepasiekiamas, bet ir tenai daugiau vargo ir skausmo, negu džiaugsmo. Tą žmonių vargą jis giliai atjaučia ir iš karto dar gyvena svajonėmis, tikisi būti pasaulio neteisybių taisytoju, bet pasirodo, kad jis nėra kovotojas. Begyvendamas įsitikina, kad ir laimės gyvenime nėra, o yra tik „tokia daina apie laimę".

Čia ir prasideda jo nusivylimas:

„Svajojome net pataisyt pasaulį
Ir laimę susikurt nemarią, didelę.
Taip manėme ir nežinojome,
Kad liksim, kaip tikri paklydėliai".

„V. pr. pl." 20 psl.

Ir klaidžioja be tikslo poetas asfaltuotais keliais, vaikščioja parugėmis, ramina širdies gėlą laukų žaluma ir svaigaus gėrimo stiklu.

Verta paminėti Miškinio erotinį motyvą. („Pavasario balsuose" jo nėra). Miškinis galvoja apie didžią ir kilnią meilę. Norėtų jis su savo mylimąja atitrūkti nuo niekingo pasaulio, keliauti ten kažkur į šviesias sritis, kur nėra rudens rūkų:

„Aš tave norėjau išnešti iš rudenio.
Ir iš svieto ryžaus išnešti ant rankų".

„V. pr. pl." 61 psl.

Bet ji apsvaigusi menkais žemės džiaugsmais, ištroškusi „jaunai“ pagyventi. Todėl ši meilė „laimingai baigiasi“, „kaip smilgų žydėjimas praeina“. O poeto sieloj lieka didelės ir tyros meilės troškimas.

Savo skausmą ir nerimą Miškinis daug kur slepia po ironija ir juoku. Tiesa, gana dažnai padvelkia jo sieloj jaunas gyvybingumas, pasiryžimas dideliems žygiams:

Ant pečių nešim žemę ir dangų,
Pakol ant svieto aš tebesu;
Iš vaivorykščių nersim žabangas
Ir pasisupsim lig debesų!“

„V. pr. pl.“ 119 psl.

Tačiau čia neįvykdomi dalykai, čia tik gražios svajonės. Jos, kaip trapus stiklas, turi sudužti į realybę. O paskui, kad ir kaip slėptum savo liūdesį po juoko skraiste, vistiek jis prabyla į širdį, vistiek atsiveria baisi gyvenimo nykuma ir neapsakomas tuštumas:

„Kur tas džiaugsmas pakalnių plačių?
Anei žodžio neliko, nei juoko smagaus.
Tiktai liūdesį didį jaučiu —
Nuo pat žemės juodos ligi balto dangaus“.

Miškinio nepatenkina nei sotus bei apsnūdęs gyvenimas, „jo širdies nesuotina duona ir akių niekad nedžiugina valgis“. Ir jo širdyje palieka tik didelis veržimasis į kilnesnį ir pastovesnį džiaugsmą. Tačiau į ten kelių jis neranda. Neatneša jam to džiaugsmo nei tėvynės meilė, nes jis neranda konkrečios formos tai meilei pareikšti, Dievas „išėjęs iš namų“, o išganymo kūryboj, kaip tai daro Kossu-Aleksandravičius, jis taip pat neieško. Nenuostabu, kad apsvarstęs gyvenimą Miškinis pasisako:

„Jeigu taip mirtimi viskas baigtųs,
Tada — kas gyventi pamonijo?“

„V. pr. pl.“ 12 psl.

Reiškia, gyvenimas nieko gero negali duoti, ir jeigu viskas mirtimi baigiasi — nėra jokios prasmės gyventi. Tačiau Miškinis, kaip anksčiau matėm, negali išrišti nei amžinybės klausimo. Taigi, atrodo, kad jam begali likti tik galutinis nusivylimas, tik sunki gyvenimo tragedija. Tačiau Miškinį gelbsti jo prigimtas aukštaitiškas linksmumas ir dvasios gaivalingumas.

Be to, reikia atsiminti, kad tas žmogus, kurio gyvenimo troškimų neapribojo duona ir kuris jaučia tokį didelį aukštesnio gyvenimo troškimą, dar nėra žuvęs, dar gali atrasti kelią į tikresnę ir pastovesnę laimę.

Maironio forma „Pavasario balsuose“ pasiekia didžiausią savo aukštumą. Apskritai, jo forma yra klasiška ir griežta. Visur griežtai laikomasi ritmo ir to paties eilučių skaičiaus. Jo lyrika klasiška ir savo formos paprastumu bei minties aiškumu. Be to, jo eilėraščiai pasižymi gera kompozicija. Maironis nesirenka labai rūpestingai poetinių priemonių. Tačiau jis ir paprastais žodžiais moka išlieti didžiulį jausmo antplūdį. Bendrai, jam charakteringas jausmo stiprumas ir audringumas. Jo geriausieji eilėraščiai („Įsisupus plačiai vakarų vilnimis“, „Kad skausmas tau širdį kaip replėm suspaus“ ir kt.) pasižymi jausmo ir jo išreiškimo galingumu.

Be kitko, Maironio forma pasižymi skambumu ir lengvumu. Todėl daugelis jo eilių tapo dainomis ir pasklido po visą kraštą. Pasklido, tur būt, ne vien tik dėl išviršinės formos lengvumo, bet ir dėl savo artimumo liaudžiai. Jo dainose randame daugelį žodžių, kurie charakteringi liaudies kūrybai: rūta, raiboji gegutė, senoji močiutė, juodbėrėlis žirgas ir kt. Galėjo liaudį patraukti ir ta gili meilė, kuri reiškiasi jo kūryboj, kalbant apie Lietuvos laukus, pievas, upes, apie darbymetes tėviškėj, apie tėvynės vargą ir t.t. Tokio pobūdžio yra visiems gerai žinomos jo dainos: „Kur bėga Šešupė", „Už Raseinių ant Dubysos" ir kt.

Taigi, Maironio lyrikoj yra daug nuoširdžių, stipraus jausmo ir puikios formos eilėraščių, tačiau randame ten gana daug ir tokių dalykų, kurie yra ne kas kita, kaip suritmuota ir surimuota sausoka proza. Reikia pasakyti, kad Maironio satyros taip pat nėra nusisekusios. Nerandame jose to jumoro, kuris verstų juoktis pro ašaras, yra tik atviras pyktis. Daugiau jumoro yra „Vinte".

Miškinis savo lyrikos forma daug liaudiškesnis už Maironį. Jo lyrika turi labai daug liaudies formos savybių, tačiau jos yra savotiškai persidirbę ir puikiai derinasi su įprastu Miškinio formos lengvumu ir įmantrumu. Kai kur ištisas eilėraštis visai primena liaudies dainos nuotaiką, jos paprastumą ir nuoširdumą:

„Kelkis, motinėle, su variniais raktais!
Užrakinsim rankom dalią gėdulingą.
Paviešėsi dieną ir nors vieną naktį,
Pasupsi man vargą ant žilvyčio lingės . . ."

„V. pr. pl." 45 psl.

Apie Miškinio formos liaudiškumą šit ką sako A. Vaičiulaitis 1938 m. „Židinyje", 5—6 nr.: „Šis pritaikymas (liaudies formos savybių — *B. K.*) yra ištirpdytas poeto individualybėje, ir dėl to A. Miškinio kai kurios liaudiškosios stiliaus priemonės nėra išviršinis pasinaudojimas ar sekimas, ne nusižiūrėjimas į atskiras frazes, bet artėjimas prie liaudies kūrybos esmės".

Miškiniui, kaip ir Maironiui, sukelti įspūdį ir išreikšti bei paryškinti nuotaiką dažnai patarnauja gamta, nors kartais ta gamta jam yra tiesioginio gilaus susižavėjimo priežastis. Dar daugiau, Miškiniui gamta yra tiesiog įaugusi į širdį ir neatskiriamai lydi jo visus jausmus.

Miškinis, matyt, daug dėmesio kreipia į vaizdą, į poetines priemones, į eilėraščio muzikalumą. To dėka, jo lyrikoj randame tokių skambių, gausių aliteracijomis ir asonansais posmų:

„Abu tą džiaugsmą žingsniais
Lygiom dalim dalijom —
Žaibais žiedai žėrėjo,
Lietus lelijom lijo!"

„V. pr. pl." 65 psl.

Bendra Miškinio poezijos nuotaika yra gilaus lyriškumo, daug kur dvelkianti aštresne ar švelnesne ironija, paryškinta sąmojum. Miškinis nėra pasiekęs tokio nepaprasto formos subtilumo, kaip Kossu-Aleksandravičius, tačiau jo forma turi daugelį kitų puikių savybių ir savo pasiektu aukštumu visai tinka reprezentuoti mūsų naujajai lyrikai.

ILGESYS

Nuo padangių mėlynumo,
Nuo dangaus žvaigždžių šviesių
Sieloj, keisto neramumo,
Keisto ilgesio gausu.
Eičiau aš į tylią naktį,
Ko ieškoti ir ko rasti,
Aš nė pats nebežinau.

Tyluma mane svaigina,
Žvaigždės mirga prieš akis.
Tos padangės melsvo lino . . .
Ilgesio pilna naktis . . .
Mėnesio sidabras tyras . . .
Žvilga ir laukai ir girios . . .
Nerami širdis žmogaus . . .

O kaip gera būtų šičia
Mums be ilgesio gyvent . . .
Šiaurūs vėjai šiauriai pučia . . .
Krinta klevo lapas ten . . .
Krinta lapas, žvaigždės krinta . . .
O kas ilgesį surinktų
Iš šios žemės ir dangaus?

Maironis ir Miškinis yra charakteringi savo laikotarpių žmonės. Maironis — tvirtų principų ir aukštų idealų žmogus, didis kovotojas ir laisvės pranašas. Jis jungia savyje visas gerąsias prieškarinio lietuvio inteligento žymes. Miškinis charakteringas mūsų laikų žmogus. Tačiau jis ne iš tų žmonių, kurių „širdį pasotintų duona“. Jo širdis didelė ir kilni, ji veržiasi į aukštesnį gyvenimą ir šviesesnį džiaugsmą. Tačiau Miškinis į aukštesnį gyvenimą veržiasi tik širdimi. Pastovaus veržimosi tiesos ir prasmės link, veržimosi, kuris apimtų ir širdį, ir protą, o svarbiausia valią, čia nežymu. Todėl jis blaškosi, iš vieno nusivylimo krenta į kitą. Tiesa, jis moka į viską numoti ranka, susitaikinti su likimu, slapstytis po juoko ir ironijos skraiste. Tačiau vis dėlto į jo sielą nuolat prabyla neužmigdytas vidujinis nerimas, kuris skatina ieškoti kažko didesnio, veržtis į aukštumas, jei ne veiksmais, tai bent svajonėmis.

JUOZAS ŽEMAITIS

DEBESĖLIAI

Ar matai, kaip neša skausmą debesėliai?
Juodo liūdesio jie lig kraštų pilni...
Viršum marių baltas mėnuo pasikėlė,
Ir užmigo jau pavargusi vilnis.

Neliūdėk, sesut, kad žvaigždės žemėn byra,
Jų ir taip dar daug mūs džiaugsmui pasiliks.
Verkia, ūžauja pakalnėj aukštos girios,
Žemėj meldžiasi naktis juoda, gili — — —

Tegu bėga baltos dienos, tegu plaukia,
Tegu nešasi ir mus kartu tolyn...
Ant pasvirusių klevų, ant lygaus lauko
Tuoj vėsi, vėsi rasa tyliai nulis.

Tu matei, kaip ten nuskriejo debesėliai,
O jie buvo juodo liūdesio pilni...
Mėnesienoj snaudžia vandenys numėlę
Ir sapnuoja jau nurimusi vilnis —

JUOZAS ŽEMAITIS

NAUJAS GYVENIMAS

Prailgo šitos niūrios dienos
Ir vėjų šokis ten kalnuos . . .
Netaip gyventi mes čia norim,
Klausytis ne tokios dainos.

Sunku žydėt, sunku žaliuoti,
Kai krinta šalnos ant želmens.
O taip norėtųsi dar kartą
Nauju gyvenimu gyvent — —

Į šviesią saulę pasikelti,
Pakilt pakrančių drugeliu.
Ir jausti plūstant tylų džiaugsmą
Iš pievų ir visų kelių . . .

O būtų linksma, būtų gera, —
Berželiai alptų pas namus . . .
Kiti barai laukuos žydėtų
Ir kitos žvaigždės aukštumoj.

Prailgo šitos pilkos dienos
Ir vėjų šokis ten kalnuos . . .
Naujai gyventi tuoj ateisim,
Klausysimės naujos dainos.

Darbo ir kovos kelyje...

A. a. Juozas Piragis

Aš sėdžiu kazemate. Šnekučiuoju su draugais apie ką tik buvusį pratimą, apie rengiamą „Kariūno“ vakarą ir t.t.

Tvarkinys atneša „XX Amžių“. Tuoj įkimbam skaityti pirmąjį puslapį apie visokius politikos nusidavimus. Netyčiom žvilgteriu į „Dienos žinių“ skyrių. Skaitau ir... netikiu. Dar kartą skaitau, dar ir dar... Nejau, nejau tai galėjo atsitikti? Tada prisimenu, kad prieš savaitę buvo pas mane atėjęs draugas Br. Kr. ir minėjo, kad Juozas staiga apsirgo, įvyko kraujaplūdis... Tačiau tada su didele viltimi kalbėjom, kad tai praeis, Juozas sutvirtės, tai tik rudens oro įtaka...

Mane apgaubia savotiškas siaubas. Jaučiuos lyg sapne. Niekaip negaliu tikėkėti, kad tai tikrovė, kad Juozo jau niekad niekad nematysiu, kad Jis jau neateis pasiryžimų ir didžiausios dvasios jėgos pilnas ir nepasakys: „Mes tai turim padaryti“...

*

Aš grįžtu į anas dienas. Į dienas, kurios liko pilkų gimnazijos rūmų pavėsy, kurios mus su Juozu jungė darbo ir kovos kelyje... Juozas — literatų būrelio pirmininkas. Susirinkimai. Literatūriniai nagrinėjima.. Sava kūryba. Ieškojimas kelių didesniam ir platesniam kultūriniam sąjūdžui. Juozas ryžtasi suaktyvinti literatų būrelio veiklą. Kas savaitę šaukiami susirinkimai. Bet visa tai reikalauja nemaža darbo ir jėgos.

Minėjimai. Juozas skaito referatus. Jo pilna visur. Jis tas nenuorama šaltinis, kuris veržias, plaukia tolyn, gaivina ir stiprina kitus.

Juozas — religingas, aktyvus Katalikų Akcijos darbininkas, kovotojas. Taip, tai buvo darbo ir kovos dienos! Tų dienų sūkuryje Juozas iškilo milžinu, nepaprastai tvirtos, neplaužiamos dvasios žmogumi...

1935 metų ruduo. Ne. Aš nenoriu šito rudens prisiminti. Jis paliko juodžiausią įspūdį iš gimnazijos laikų. Jis užtemdo visus tuos paveikslus, kuriuos paliko mūsų atmintyje žali Biržų piliakalnio ir Širvenos ežero

pavasariai... Aš tada tik pamačiau, kaip vis dėlto nesiskaitoma su žmogaus įsitikinimais, kaip stengiamasi palaužti, sutriuškinti jauną dvasią, kokių biaurių priemonių griebiamasi... Tą rudenį Juozą pašalino iš gimnazijos. Už ką — aš neminėsiu. Juk savaime aišku. Juozas iš visų tų audrų išėjo šviesus ir galingas...

*

Vasara. Juozas atvažiuoja pas mane. Jis smagus ir linksmas. Planuojam. O sumanymų plačiausios marios! Sėdam abu į bričkelę. Patraukiam į Užugulbinės pusę, Sušinskų tėviškėn. Čia randam jaunųjų dvasios stiprintoją kun. Alf. Sušinską. Vėl atsiveria planų ir sumanymų gyvos galybės. Kalbam. Juokaujam. Ir nepaprastas jaunystės džiaugsmas supa mus, šaukia nerimti, ieškoti, kurti, kovoti, dirbti.

Mes su Juozu grįžtam atgal. Jau pamažu laukuose draikos sutema. Juozas skuba. Jis ryt anksti rytą jau turi būti Vabalninke. Ten su katalikiškuoju kaimo jaunimu susitarė pasimatyti, pasikalbėti...

Ir taip niekad aš jo nemačiau abejojančio, lūkuriuojančio. Jis visada buvo darbo ir kovos žmogus...

*

Aš žinau. Čia labai labai maža tepasakiau. O reikėjo pasakyti daug, parašyti be galo nuoširdžiai. Tačiau turiu vilties — bus progų. Apie Juozą mes dar plačiau ir išsamiau pakalbėsim. Aš tiesiog drebu. Aš vėl pradedu netikėti, kad Jis mirė. Man rodos, kad štai išgirsiu Jo balsą, žingsnius. Jis ateis ir pasakys: „Aš nutariau — mes tai padarysim..."

Vartau ant stalo sudėtas laikraščių iškarpas — Juozo nekrologus, draugų laiškus, kuriuose randu liūdesį ir gailesį... Jie visi pritrenkti Juozo mirties. Štai vienas draugų rašo: „Aš kol kas dar neįsivaizduoju ir negaliu pergyventi viso šio įvykio baisumo. Juk viskas taip staigiai, taip netikėtai! Toks neįsivaizduojamai trumpas žingsnis tarp gyvenimo ir mirties!... Be galo sunku turėjo būti žmogui skirtis su šiuo pasauliu, tebejaučiant visą dvasinės galios pilnumą. Ką darysi — neišlaikė fizinė prigimtis, ji permenka buvo galingai dvasiai, kuri ryžosi apvaldyti aplinkumą ir siekti be paliovos ir poilsio didesnių dalykų".

*

Juozai, šios kelios eilutės, šie keli paprastučiai žodžiai, aš žinau, nepajėgė nupiešti net šimtosios dalies Tavo širdies ir dvasios pilnumos, Tavo nepaprastai gilaus proto ir išsilavinimo, Tavo gyvenimo šūkio: „Tos idėjos miršta, dėl kurių niekas nemiršta!"

Atleisk mums. Per didelis gailesys, perdaug širdy sukaupta Tau neišsakytų žodžių, kad visa galėtumėm pavaizduoti čia, popieryje.

Tačiau mūsų atmintyje, mūsų protuose, mūsų širdyje liks neišdildomas Tavo atminimas, Tavo pasiaukojimo ir darbo pavyzdys.

Eis dienos, metai, eis pavasariai ir rudenys. Tik jau Tu niekad negrįši į Širvenos ežero pakrantes...

Mes meldžiamės. Mūsų malda karšta, nuoširdi. Mes tikim — Tave Anapus lydės ir Tavo kelią nušvies Skaisti Amžinojo Gyvenimo Saulė.

O šios kuklios eilutės, šie paprastučiai žodžiai tebūna dalelė tos šilumos ir draugystės, kuri mus jungė bendro darbo ir kovos kelyje...

Eug. Matuzevičius

ALOYZAS BARONAS

PAMIRŠTAI MERGAITEI

Tu man sakei, kad neičiau ašei niekur,
Sakei, beržai pavartėj pasiilgs,
Numirs iš liūdesio pakluonės žalios liepos, .
Ir kietas skausmas tau širdy netilps.

O aš be rūpesnio ranka tuos žodžius mojau.
Kodėl man neužmiršti ūžesio laukų?
Temiršta žalios liepos, terauda vasarojai —
Aš parsinešti laimės į svietą išeinu.

Kas man ta tėviškė, kas tie arimai juodi,
Kas man tos pievos su pienėmis ir smilgom?
Čia visą savo laimę žemei atiduodi,
Čia kožną pėdą prakaitu suvilgai.

O tu apsiverkei paklėtyje prie uosio.
Tos dienos baltos bėgo ir nubėgo . . .
Laistei rūtas ir dainavai namuose,
Ir drobes audei, baltesnes už sniegą.

Bet kartą jojo jis. Atjojo žirgu bėru.
Ir sutarė tave. Tu prisiekei prieš Dievą —
Matei — manęs vistiek laukams nebėra,
Matei — negrįšiu aš į tėviškės žaliąsias pievas . . .

O aš trankiaus visur, po visą svietą,
Pamiršęs tėviškę, ir uosį, ir tave . . .
O, kad aš būčiau nepalikęs verkiančios pas klėtį,
Kad būčiau niekur nėjęs, o Dieve, niekur ne! . . .

Dabar jau viskas, viskas pasikeitę,
Savaitės vandenim Neries nubėga . . .
Tu kartais atsiminusi dar nuravi darželyje našlaites
Ir vis dar audi drobes, baltesnes užu sniegą.

Paprastai moksleiviai, bandydami savo plunksną, visi nori pasidaryti poetais. Iš tikrųjų, kai kuriems jų eilėraščius rašyti visai neblogai sekasi. Tačiau šalia poezijos dar yra beletristika, kuria bandantieji savo kūrybines jėgas moksleiviai per maža domisi, nors ji yra nė kiek nemažesnės svarbos, kaip poezija. Todėl „Ateitis", norėdama atkreipti moksleivių dėmesį į šią labiau užmirštą ir labiau atsilikusią kūrybos sritį, skelbia novelės

KONKURSĄ

I premija — 30 litų.
II premija — 20 litų.
III premija — 10 litų.

Terminas iki sausio 20 d. Novelės dydis — ne daugiau 6—7 „Ateities" puslapių. Novelė pasirašoma slapyvardžiu. Tikroji pavardė prisiunčiama kartu su rankraščiu užklijuotame vokelyje. Konkurse kuo uoliausiai dalyvauja visi moksleiviai: ir berniukai, ir mergaitės, ir bendradarbiavę iki šiol spaudoje, ir nebendradarbiavę!

MAMERTAS INDRILIŪNAS

Žmogaus išsilaisvinimas mene

Atėjo pasaka į žalią naktį,
Atėjo pasaka į mus —
Nuversti sunku karsto akmenį,
Versme atverti troškimus.
J. Kossu-Aleksandravičius

Kaip nuostabiai įvairu mūsų žemėje! Kiek čia spalvų mirgėjimo, kiek saulėlydžių, baltųjų žiemos naktų, vakarinių prieblandų, kiek laukų žalumos ir paukščių gausmo pavasariais! Gi koks gilus ir neišsemiamas žmogaus gyvenimo džiaugsmų, svajonių ir pasakų lobynas! Ateina vaikystė, krykštaudama ir plasnodama laukų gėlių vainiku pasipuošusi, ateina jaunystė, kaitria ugnim degdama ir kalnus nuversti žadėdama, o vėliau, kada jaunystės daina jau išdainuota, ateina senatvė su obelų žiedų vainiku ir lazda; pamažu gęsta ir gęsta rusenusi ugnis... Tada ateina balta rudens šalna... mirtis... Ir gal dėl to, kad žinai, kad ateis toji baltoji viešnia, kad užgesins veiduose degančią ugnį, gal dėl to dažnai pasidaro nyku ir šalta, tartum iš ten, iš baltosios viešnios šalies papūstų į veidą šiurkšti vėjo banga. Tada pajunti, kad viskas ateina tik tam, kad vėl praeitų, kad viskas miršta, trupa, skęsta, praeina, praskrenda, praūžia, dingsta ir nesugrįžta...

Bet visų daiktų Kūrėjas davė žmogui dvi brangiausias dovanas: — kūrybos galią ir geresnių dienų ilgesį. Ir jų stumiamas, žmogus pats susikurs savąjį gyvenimą su jo džiaugsmais ir vilionėmis, viltimi ir kančia. Be galo galingas žmogaus ilgesys. Jis veršis į kalnų viršūnes, į mėlyną dangų, į jūros bangas, tikėdamasis ten, už nepermatomos ribos, surasti tai, ko visą laiką ieškojo, išvysti tai, kas negesta ir nepraeina. Kiekvienas žmogus turi savąjį ilgesį. Ir ne vien jis, o rodos, ir visa gamta skęsta ilgesyje. Ir šunelis kaukia ilgėjimosi naktimis, kaž kokio paslaptingo nerimo verčiamas, ir lakštingalos ilgesinga giesmė ištrykšta naktyje, kada visa nutyla. Rodos, ir šilas pradeda gausti ilgesio dainą, kai vakarinė migla patiesia tinklą ant jo viršūnių.

Ir net didžiausioj savo menkystėj, didžiausiam savo supilkėjime, žmogus nenustos ilgėtis. Tik tas ilgesys bus blyškus, kaip kažkur, skliauto tolybėje vos-ne-vos mirksinti žvaigždelė, kartais lyg užgęstanti, o ir vėl imanti nežymiai rusenti. Ir kaip nelaimingas tas žmogus, kuris, anot J. Kossu-Aleksandravičiaus, tik porą žingsnių aplink save bemato, kurio veidą vis labiau aptraukia šiurpi nakties migla, kuris vegetuoja, o nebe gyvena.

Menas yra ilgesio pagimdytas. Gal būt, tas pats ilgesys vertė mūsų laukinį protėvį braižyti ant savo urvo sienų žvėrių paveikslus, pinti garsų ir žodžių reizginius, kurie išsivystys į dainą. Ilgesys virsta kūrybiniu nerimu, sraunia versme, kuri veržte veržiasi iš žmogaus vidaus. Kaip saulė savyje kunkuliuojančias mases iš gilumos meta į viršų, į erdves, ir iš tų išsiveržimų mes gaunam šviesą ir šilumą, taip pat ir žmoguje susikaupusi pergyvenimų srovė stengias išsipilti, išsilieti. Tie išsiveržimai

įprasmina žmogaus gyvenimą, parodo jo įtempimą ir vertę; jais pasireiškia ir žmogaus kūryba.

Žmogaus gyvenimas yra nuolatinių potvynių ir atoslūgių gyvenimas. Yra valandų, kada pajunti nebeišreiškiamą, platų ir beribį džiaugsmą, yra momentų, kada sielą užgula klaikus, nepermaldaujamas slėgimas ir visa savo būtybe pajunti gyvenimo nykumą ir šaltį. Kodėl žmogus verkia? Vydūno „Jūrų varpuose" viena mergytė sako: „Ašaros, kad atsispindėtų saulytė — kad iš jų šviestų". Kaip saulės spindulys, įleistas pro mažytę angą į tamsų kambarį ir perėjęs per prizmę, suskyla gražiausiom spektro spalvom, taip ir žmoguje per ašarų prizmę pasaulio veidas sutviska skausmo arba džiaugsmo pilnumu. Ir tikrai, žmogus verkia ir iš didžiulio skausmo, ir iš didžiulio džiaugsmo. Ir vienu, ir antru atveju žmogus pajunta nuostabų gyvenimo pilnumą, sielos persipildymą ir prasiveržimą potvyniu. Ašaros nuplaus tą persipildymą, išsiverkus ir skausmas, ir džiaugsmas nuseks. Ašaros numeta tą sunkią naštą, paskutinį kartą pasiekusią aukščiausią savo slėgimą.

Panašiai ir mene. Žmogaus sieloj kaupiasi kūrybinė mintis, ji pradžioj neryški ir vos tik nujaučiama, vėliau bręsta, įgyja vis naujas formas, siela persipildo gyvybine ugnim ir pagaliau turi prasiveržti ar žodžiu, ar garsais, ar būti perkelta į marmurą arba į drobę.

Mene žmogus išsilieja visas, visa savo būtybe, visomis savo sielos ir kūno galiomis. Ir tikras menininkas, gimdydamas meno kūrinį, vien juo tegyvena, visą savo kraują į jį įlieja, ir meno kūrinio stebėtojas, estetiškai juo gėrėdamasis, užmiršta savo kasdienišką, nereikšmingą gyvenimą, praregi aukštesnę tiesą, paskęsta ir pasilieka kūriny. Lyg ir ištirpsta jame visa, kas buvo susikaupę paprasto, kasdieniško, slegiančio, jis lyg išgirsta iš kažin kur ateinantį, atošiantį, atsruvenantį gausmą, kurin ištroškusi puls jo širdis.

Menas pravers žmogui vartus į aukštesnį gyvenimą. Prasiskirs siena, laikiusi jį siaurame narve uždarytą, ir jis pamatys kažin ką žodžiais neišreiškiamą, lauktą ir svajotą, kažin ką, ko jo širdis neramiam degime troško ir sapnavo, pamatys nematytų spalvų žaismą ir plevenimą, išgirs nuostabių meliodijų pynes, harmoningą žodžių skambesį ir pajus, kad čia, toje nežinomoje ir svajotoje tikrovėje banguoja ir žydi tiesa, kurios negalima buvo surasti kintančiose ir trapiose materijos formose. Jis pamatys virpant ir gaudžiant tiesą, žudomą ir persekiojamą mūsų pačių rankomis. Pajus savo menkystę, pamatys savo kelius, kuriuose ilgai klaidžiojo. Ryškiai stos prieš jo akis visų mūsų pastangų, viso mūsų judėjimo menkumas prieš amžiną ir didingą tiesą.

Žmogus kažkokiu neaprašomu jausmu, jausmu, kuriam nėra žodžio, vidujiniu virpesiu, kažkokiu staigiu pasikeitimu ir ekstaze pajus, kad prasiskleidė naujas žiedas, naujas saulės spindulių pluoštas. Vienu momentu jis lyg supras visą gyvenimą, jo prasmę ir jo vaizdą prieš amžinybės akis, supras save ir visus žmones, iš karto blyškiai, neaiškiai, paskui vis aiškiau, kol toje ekstazėje visiškai dings aplinkinis pasaulis. Tokia dvasios būsena vadinasi kontempliacija. Ji ypač išsivysčiusi pas Rytų tautas, kurioms gyvenimas, anot Gandhi, tik iliuzijų audeklas, kurios vieno tenori — susilieti su visumos siela ir kaip galima greičiau išsilaisvinti iš gyvenimo — pirmiausia per ekstazę, paskui per mirtį.

Vakarų kultūros žmogui kontempliacija daugiau svetima. Materia-

Ratelis „N. Romuva“

linės kultūros išsiplėtojimas ir veiklumas neleidžia jam dažnai skendėti kontempliacijoj. Tačiau ir jis turi daug progų, sekdamas teatro spektaklį, klausydamas muzikos, stebėdamas architektūros, skulptūros ir tapybos kūrinius, skaitydamas poetinius veikalus atitrūkti nuo tikrovės, išsilaisvinti iš materijos ir veiklos slėgimo, pajusti tyrą estetinį džiaugsmą.

Tas tyras estetinis džiaugsmas žmogui leis tiesiogiai, nesuinteresuotai pažinti grožį, atvers jo paslaptį. Žmogus po tokio susižavėjimo nebenorės grįžti į neprasmingą egoistinį gyvenimą, jis ims vis daugiau ieškoti progų idėjų pasauly ir jo grožį pajusti. Žmogus, beklausydamas muzikos, pasijus, kaip puikiai jos meliodijos atveria jo paties svajones, jo slapčiausius sielos kampelius, pasijus laisvas, kaip paukštelis iš narvo paleistas; jis dabar ryškiai pasijus esąs tos meliodijos vienas akordas, viena mažytė dalelė visumos meliodijoj. Jis pasijus, kad jis yra vėjo šlamenimas šakose, upelio čiurlenimo vienas garsas, jūros šniokštimo vienas aidas.

Tai yra pilnutinis žmogaus išsilaisvinimas, pamiršimas medžiagos ir aplinkumos, visiškas užsimiršimas pačiam savy. Šitokioj ekstazėj žmogus ryškiausiai pajus, kaip didinga yra Dievybė ir koks mažas jis pats, mažytė dulkelė visumoj, duslus Dievybės aidas.

Mene žmogaus siela žaidžia ir krykštauja. Žmogus pajunta kažkokį jį supantį žavėjimą, lyg žemėn nusileidusią pasaką. Jis valandėlei nustemba, taip nuostabiai visa tai atrodo. Tada širdžiai pasidaro be galo lengva, lyg audrai nubangavus, lyg saulei nušvitus. Jis ima skęsti pasakoj. Širdis ima džiūgauti ir žaisti, nes pergalėjo slegiančią tikrovę, nes skausmas ir džiaugsmas, ilgėjimasis ir liūdesys, nykuma ir viltis dabar susiliejo į vieną vienybę, į pilnumą. Ir jau nei skausmas, nei liūdesys

nebeturi to grasaus veido. Perėjęs per meninę tikrovę, jis pasidarė estetiškas, susijungė į vieną kūrybinį džiaugsmą. Ir viskas čia jau mirga ir žėruoja, kaip kaleidoskope.

Menas nuties tiltą iš širdies į širdį, padės žmogui suprasti žmogų. Be didžiosios krikščioniškos meilės, viską atiduodančios artimui ir viską atleidžiančios savo priešams, be jos bent nedidelio atgarsio negali būti tikro meno kūrinio, negali būti pilnutinio džiaugsmo. Mene žmogus pajus, kad ir artimas nešiojasi tokią pat širdį, trapią, kenčiančią, neramią. Ir jei toji širdis ir apkrito dulkėm, jei žmogų pavergė šlykščios ydos ir niekšybės, tai kaltas ne jis pats, o kažkas kitas, kažkoks neišvengiamas slėgimas, sunkus materijos akmuo, kuris vienam duoda progos kovoti ir nugalėti, o kitą suklupdo ir pavergia. Ir galop jis ryškiai pajus, kad mes visi elgetos, žaizdota dvasia ir išmaldos maldaujančiom rankom.

Todėl didžiausia kūrėjo svajonė, didžiausias jo troškimas, kaip padaryti laimingus savo vargstančius brolius.

„Aš užsitarnavau jūsų atminimą tuo, kad dažnai mąsčiau, kaip čia jus laimingus padarius" — Beethovenas. Jis pats kentėjo ir savo simfonijomis troško atnešti laimės, užsimiršimo ir paguodos kenčiantiems žmonėms.

Didžiausias menas — atvaizduoti žmogaus sielą. Ir gal neatvaizduoti, nes atvaizduoti jos negalima, o tik surasti jos naujų aidėjimų, jos naujų garsų.

„Žinau kiekviename pakeleivingame brolyje ir seseryje gyvenant sielą mano" — Balys Sruoga.

Menas yra grynai žmogiška kūryba; ne dieviška ir ne demoniška, bet grynai žmogiška lig pat jos giliausios esmės. Žmogaus žodis tik mažą dalelę, tik menkutę atošvaistę žmogaus vidujinio gyvenimo tikrovės teatskleidžia, pojučių gyvenimas ir kūniški veiksmai tik šešėlius jo dvasinių veiksmų teatmuša. Menas, kažin kokia aukštesne galia, laikina ir trapia medžiaga, ribotu žodžiu, netobulu garsu perteiks vidinius žmogaus širdies virpėjimus. Ir gal ne perteiks, o tiks padės žmogui pačiam juos pajusti, duos lyg įvadą į juos, meno stebėtojui palengvins pačiam juos atkurti savo viduje; duos lyg raktą atrakinti paslėptų brangenybių skryniai. Štai, kodėl ir žmonės nevienodai jautrūs menui. Rodos, tie patys žodžiai arba ta pati meliodija, bet vieno širdy ji sugaus, suskambės garsiau, o kito širdis dusliai, vos girdimai teatsilieps. Mes žinome, kad aidas skardžiau skamba miškuose, kalnuose, t. y., ten, kur yra didesnė paslaptis, slėpininga didybė. Taip pat ir menui bus jautresnis tas žmogus, kuris savy nešiosis didesnę paslaptį, didesnes gilumas. Ir tereikės tik viesulo gelmėms išjudinti, tik rakto paslapčiai atrakinti.

Kodėl mes taip mylim muziką? Ką mes jaučiam, kada ji pasilieja akordų jūra, meliodijoms banguojant? Kartais ji rami kaip ramus upelio čiurlenimas. Kartais ji ima ošti, į krantus daužytis, rodos, jai ankšta čia pasidarė. Kartais ji verkia sopulinga rauda, kartais ji supasi, kaip drugeliai saulėj, kartais beribiu džiaugsmu patvinsta, kaip upelis, ledus pralaužęs.

Mūsų dainų žodžiuose ir meliodijose mūsų praeitis iškyla ryškiau, negu istorikų tomuose. Mes išgirstam baudžiauninko skundą, mes pajuntam jų meilės šeimoje šilumą ir visą tą aplinkumos siaubą, kuris norėjo įsiveržti pro jų trobelės duris ir užgesinti meilės šviesą.

Baltosios žąselės

Mene prasiveria gyvenimo pilnuma. Kaip puikiai muzika atvaizduoja pilnutinį žmogų! Tie visi skambesiai, akordai, meliodijų pynės ir liūliavimas, tie visi crescendo ir pianissimo, kaip puikiai atvaizduos žmogaus gyvenimo amžiną meliodiją, amžiną kilimą ir leidimąsi iki pat amžinybės krantų.

Žmogaus prigimtis veržias į harmoniją, tik harmonijoje ji gali būti rami. Bet ar menas yra tik harmonija? Ne, jis tik veržiasi į harmoniją. Menas yra ir kančia, kruvina kūrėjo auka, blaškymasis ir klajonė. Ypač šių dienų mene, kuris mūsų dienų siela alsuoja, neramia, paklydusia, suerzinta siela; čia maža harmonijos, o daug klajojimo ir blaškymosi mūsų dienų voratinkliuos, daug kentėjimo ir tik nežymiai pro jį blikčioja viltis surasti išeities kelią. Tada ar menas bėra išsivadavimas, ar jis tik kančios jungas, kuris sukausto ir kankina sielą? Visą savo gyvenimą blaškėsi prancūzų poetas Baudelaire, kuris rašė apie mūsų dienų kvailybes ir nuodėmes, apie nuobodulio ir žiovulio jūrą, kuri baigia apsemti mūsų gyvenimą; kentėjo Gogolis, matydamas biauriai iškreiptą žmogaus veidą ir šėtonišką juoką virš šios žemės; kentėjo didžiausias mūsų laikų minties reiškėjas Dostojevskis, smuklėse, kalėjimuose ir purvinų užmiesčių ištvirkime ieškodamas nemirštamos sielos.

Ir mūsų rašytojai blaškosi ir kenčia, nesurasdami harmonijos tarp realybės ir svajonės, tarp tikėjimo ir pasaulio.

Tačiau toji kančia tai pereinamoji stadija, tas blaškymasis vyksta tik

ieškojimo kelyje. Victor Hugo kūrybą palygina su išpažintim, menininką su kunigu. Prieš išpažintį prisimeni visą savo nuodėmių šlykštumą, biauriesi jomis, gailiesi dėl jų, bet ateina išrišimas, ir nuodėmių našta krinta iš žmogaus sielos. Taip pat ir mene gyvenimo šlykštumas iškyla dėl to, kad žmogus jį pažintų, kad kūrėjas savo krauju ją nuplautų.

Nėra lengvas menininko kelias. Nors kūrybinė idėja būtų ir grakšti, ir lengva, ir grožiu tvaskanti, tačiau sunku pagimdyti ją, sunku išreikšti ją ribota kalba, netobulais garsais arba spalvomis. Retas menininkas sukuria kūrinį tą pačią įkvėpimo valandą. Dažnai jį tenka ilgai nešiotis savo viduje, juo gyventi, laukti, kol jis susiskristalizuos, ryškias formas įgys. Skulptorius dažnai ilgus metus su pasišventimu skaptuoja ir dailina savo kūrinį, tapytojas spalvas ir bruožus derina, poetas renka žodžius ir vaizdus. Sunku kūrėjui pergalėti medžiagą, prasiveržti pro medžiagines formas su gyva idėja. Stebėdami Mykolo Angelo skulptūras, mes pastebim, kaip puikiai čia medžiaga pergalėta. Iš situacijų, iš veido išraiškos, iš gesto idėja trykšte trykšta. Tačiau ne visiems menininkams tai pavyksta. Stebėdami mūsų liaudies rūpintojėlius ir šventuosius, mes matom, kaip sunku buvo neįgudusiam kaimiečiui menininkui išreikšti idėją kūno formomis. Matyti, kad dailininkai giliai juto Kristaus kančios tragediją, šv. Motinos skausmą, bet jo nemokėjo išreikšti kitaip, kaip trimis kalavijais, pervėrusiais širdį.

Kuo mažiau bebus jaučiama medžiaga meno kūriny, kuo laisviau prasiskleis idėja, tuo meno kūrinys bus vertingesnis.

Mūsų poezijoj daugiausia dėl šitos problemos kankinasi J. Kossu-Aleksandravičius. Jam vis rodosi, kad jo viduje kilusi idėja, poetinis vaizdas miršta, dar nepasiekęs popieriaus, ir skaitytojas tik jo stagarus begali pažinti. Jo kūryboj ta kova taip ryški, taip sunki, kad galop poetas ima abejoti, ar jam buvusi skirta poezijos dovana ir ar ne be reikalo tik kentėta, laukta.

„Ar reikėjo širdims šitaip plakt
Ir taip nerimu degt per nakt,
Kad dabar čia sustingt neramiam laukime". (Nugirsti žodžiai).

Tai meno kūrinio gimimas. Bet juk ir upelis, gimęs kalnyne, kaip skaudžiai daužosi į uolas, kaip galingai ūžia, kaip aukštus kriaušus išgraužia, veržđamasis į savo motiną ir tėvynę jūrą. O mus, stebėtojus, žavi ir džiugina jo kova, jo nenutylanti ošimo giesmė. Upelis artimas mūsų sielai. Taip ir kūrybos proceso kančia mes gėrimės, nes gi prasminga, nes joje galingai atsiveria mūsų visų troškimas — kovoti, ilgėtis, laukti visados ir visur kažko tobulesnio, negu šios greit prabėgančios mūsų pilkosios dienos. Toji kančia nusiplauna, nusišlifuoja meninėj tikrovėj ir susilieja į vieną žmogaus sielos išsilaisvinimą, į vieną estetinį džiaugsmą.

Tikrovė — tai iš nereikšmingų smulkmenų suaustas gyvenimas, nepastovus, chaotiškas, nedarnus. Tikrovėje dažnai visa, kas kilnu ir harmoninga, pridengia smulkmenų jūra: muzikalūs garsai pranyksta disonansų žviegime, tyras spalvas pridengia falsifikuotos, iškreiptos, sudarkytos spalvos, tiesos žodį nustelbia melas ir riksmas.

Menas perdirbs tikrovę, išrinks iš jos, kas vertinga, susintetizuos, ssukomponuos, perkels į idėjų pasaulį, atmieš kūrėjo sielos pergyvenimais ir perteiks naują tikrovę, materialiosios tikrovės įkvėptą ir menininko su-

A. MAŽIULIS

Rudeninė ožio šventė

Sulaukę vėlyvo rudens, t. y., Visų Šventųjų, mūsų krašto piemenys turi savotišką ožio (ožkos) šventę, kurios papročiai ir apeigos yra lyg kokios atošvaitos giliosios mūsų praeities. Gyvenime dažnai matome, kad, senajai kartai ką nors jau pasmerkus, užmiršus, vaikai ir piemenys tai dar kurį laiką išlaiko. Ožio šventės, kaip man papasakojo vienas žmogus, tikslas išplaukia iš paprasto, kasdieniško piemens gyvenimo: įgrįsta šlapias, pažliugęs ruduo, norėtųsi namuose pabūvoti, o čia ganyk ir ganyk, tad ir nenuostabu, jog piemenys kreipiasi į gamtą, prašydami žiemos, kad galėtų greičiau uždaryti tvartan galvijus ir baigtųsi taip įkyrėjęs ganymas.

Ožio šventės apeigos, apie kurią aš čia kalbėsiu, mano užrašytos Pasarčių krašte, Zarasų — Rokiškio apskr., iš senesniosios kartos žmonių, kurie tose apeigose buvo dar aktyvūs dalyviai ar nors stebėtojai.

Vieną rudens dieną po Visųšventės kaimo piemenys susitardavę prašyti žiemos. Pasigaudavę ožį, jo nėsant ožką, ar net baltą avį, galvą papuošdavę žolėmis, tošimis ir dviese vesdavę apie beržą, o trečias, įsikandęs uodegą, keliais eidavęs. Apie beržą reikėdavo apvesti tris kartus. Vienas piemenų, dažniausia didžiausis pramuštgalvis, įlipdavęs beržan ir prašydavęs žiemos, kartais purtindamas lapus: „Apsnikite, kad nebereikėtų ganyti, lauke šlapiam šalti, mums vasara jau nusibodo".

Kuris nors piemuo ir pamokslą pasakydavęs apie vasaros, ypač rudens, vargus ir visą piemens nedalią. Pamokslą pradėdavęs sava, piemeniška žegnone:

„Var var vankū,
Širdin šarkū,
Čia niekas,
Čia griekas,
Čia visa pakusa".

Apvedę ožį aplink beržą, piemenys linksmindavęsi, šokdavę ir dainuodavę iš džiaugsmo, kad greit apsnigsią ir nebereikėsią ganyti. Kai gan-

---

kurtą. Tai meniškoji tikrovė. Jon tegali patekti tik suidealinta medžiaga, joj nebėra chaoso ir palaidumo, joj garsai, žodžiai ir vaizdai jungiasi į vieną vienumą, susikaupia idėjai išreikšti ir perduoti estetiniam pasigėrėjimui.

Čia tikrovė yra ir pasaka, ir svajonė, ir sapnas. Čia realiosios tikrovės vaizdai susijungia su sapnais, svajonėmis, ir iš jų sintezės kyla meno kūrinys.

Toje tikrovėje pasilies žmogaus siela; skardens širdžių legenda, nutils rūstus pasaulio kentėjimas. Toje tikrovėje susilies laikinosios žemės džiaugsmas su amžinybės krantų ilgesiu. Ir žmogus čia pasijus laisvas ir laimingas.

das apie ožio apvedimą pasiekdavęs ir kitų kaimų piemenis, šie taip pat neatsilikdavę. Kartais apvesdindavę ožį suginę kartu kelių kaimų piemenys. Pats apvedimas buvo daromas kerdžių vadovybėje.

Pabandykime dabar atsekti šios ožio šventės reikšmę. Iš vieno papročio, iš vienų apeigų mes mažai galime ką laimėti, bet užtenka tik prisiminti užrašytoji Niemi'o daina:

„Tu, oželi, juodbarzdėli,
Auk, auk, auk!
Dievas mūsų tavęs
Lauk, lauk, lauk.
Paupely yr kalnelis,
Kur ugnelė, kaip žvaigždelė,
Dieną naktį smelk, smelk, smelk.
Ten Ruginis su Žvaginiu
Dievui ožius smaug, smaug, smaug.
Po rugpiūtį ir rugsėjį,
Vesim tave, juodbarzdėli,
Ant to tai kalnelio,
Kur Ruginis su Žvaginiu
Garbei šlovei dievų mūsų
Ir tave pasmaugs,
ir tave pasmaugs[1]).

Ši ožio aukos dainelė, kaip tik, rodos, ir atskleidžia paslaptingąją uždangą, būtent, piemenų daromos apeigos iššaukti žiemą labai lengvai galėjo kilti iš ožio aukojimo dievų garbei apeigų, o ožys kaip tik ir buvo dievų mėgstama auka[2]). Aukojant gyvulius susidarė ir aukos apeigos, kurios įvairiais atsitikimais[3]), kartais būdavo ne visiškai vienodos.

Taip pat negalima praleisti ir vieno pasakymo, kuriuo kalbama apie krikščioniškąją išpažintį, būtent, „ožį išvedė" = išpažinties išėjo. Reikia manyti, kad tik apsikrikštijusiam lietuviui išpažinties sąvoka buvo labai svetima, ir jis lengvai galėjo ją prilyginti kokiai nors senosios dievų permaldavimo aukos sąvokai, šiuo kartu ožio aukai[4]). Tiesa, patarlėmis, posakiais sunku pasikliauti, nes jos laiko eigoje yra labai pakitę, bet vis tik šiuo atveju „ožį išvedė", ar „ožį paliko", greičiau vestinas iš ožio kulto, kaip iš kitur, o tuo pačiu jau pats pasakymas sustiprina mintį, kad piemenų keliamos ožio šventės yra senų laikų ožio aukojimų apeigų atošvaita, nes apeigų likučius ir jų prasmę dar atsimena senoji karta.

---

[1]) Cit. iš „Mūsų Tautosaka" II, 122, Kaunas, 1930 m. Lietuvos Enciklopedija, II, 153 psl. Kaunas, 1934 m. nurodo, kad šią dainą užrašęs kun. Kaz. Jaunius.

[2]) Plg. K. Klimo, Lietuvių senobės bruožai, 88 ir 96 psl., Vilnius, 1919 m. Lietuviškoji Enciklopedija II, 151—153 psl. Kaunas, 1934 m.

[3]) Lietuviškoji Encikopedija II, 152 psl.

[4]) Daugelyje burtų pastebime ir tam tikras samplakas. Kartais liga keikiama senuoju burtų keiksmu, o drauge prijungta ir krikščio. maldos tekstas.

REGINA BAKEVIČIŪTĖ

LEGENDA

Toli nuo čia, kur vieškeliai susikryžiuoja,
Kur amžiai dunkso, kur balta pilis,
Labai senai, net šimtmečiai nudilo —
Gyveno karalaitė . . . ir gyveno jis.

Nei tylus auksas, nei turtai, nei meilė neramino jos:
Su skaudančia širdim, su ilgesiu didžiu akys'
Ji, būdavo, ilgai, ilgai rymos . . .
Ir mylimajam tyliai taip sakys:

„Padovanotum man lelijoms iškaišytą rytą,
Pažvelgtum į mane Žvaigždynų akimis,
Prilietum juoko, saujon saulių priraškytai — — — .
O liūdna būt man ir graudu dar vis . . .“

Ir nežinojo karalaitis, kuo galėt ją nuraminti . . .
Ir nežinojo, kur ieškot negęstančios šviesos.
Turėjo jis tik vieną, tik tą baltą mintį:
Nebegalės gyventi, jei nebus čia jos.

Rytais parymusi pilis maldas šnabždėjo,
Maldavo karalaitei saulės dovanos . . .
Bet kas supras ją — ūžavo kas naktį vėjas,
Ir kas ištirs — nes m e i l ė vardas jos!

Labai senai, net šimtmečiai nudilo,
Kur amžiai dunkso, kur balta pilis,
Toli nuo čia, kur vieškeliai susikryžiuoja,
Gyveno karalaitė ir gyveno jis.

A. JAKUBAITYTĖ SKRUZDĖ

Daugiau taip nebus

Mama išvažiavo pas močiutę. Tėvelis taip pat tarnybos reikalų trukdomas dvi dienas nebus namuos. Todėl Elytė su Polium pasiliko tik dviese šeimininkauti. Labai anksti atsikėlė Polius, palesinó vištas ir nosį į dangų iškėlęs švilpavo kaimyno karveliams. Dar parnešė vandens iš pliumpos ir sako:

— Tu, Ele, išvesi ožką.

— Ar aš?

— Žinoma, kad tai bobų darbas.

— Dėkui, aš jau III klasėje ir vadinuosi panelė.

— O mus pirmokus klasės auklėtojas tuoj pavadino, sako: na vyrai ...

— Nusiskuskit čiupras, — pridėjo Elė.

— Ot ir nevesiu ožkos.

— Šokti, ar ne? Juk tu norėjai mūs klasės Lionę šokti vesti. Asiliukas! ...

Polius trinktelėjo duris, ir išėjo gatvėn. Elė pradėjo praustis. Nusiprausė ir staiposi prieš veidrodį. Staiga suraukė kaktą ir artinasi prie stiklo kumščius sugniaužus. Taip jai reikėjo prie Poliaus eiti, tai ožka dabar ramiai dilgėles krimstų. Paskiau ji atsilošė ir maloniai nusišypsojo. Taip ji turi prieš septintoką Lapelį šypsotis. O kai tėvelis žiūri į dienyną, ji turi smulkiai mirkčioti, mirkčioti ir patempti lūpas. Tada paima tikras noras verkti. O per vakarą ji štai kaip sukasi su Lapeliu.

— Din—dan,—atskaitė laikrodis aštuonias. Susimasčius Elė žiūri į veidrodį. Suraukė lūpas, išpūtė pilvą ir ėmė. Taip dabar jų klasėn įžygiuoja prancūzų kalbos mokytojas.

— Ot ir neisiu šiandien klasėn! — triptelėjo koja. Ožka be perstojo tvartely lavino balsą. — Vesti man ožką? Fi! Aha, o Poliaus portfelis ant siuvamos mašinos kojų sėdi. Tai taip, tai šitaip! — ir ji užsirakinėjo duris. Prisimindama chalato skvernus vaikštinėjo po kambarius. Mamos viskas palikta tvarkingai, švariai. Bet, argi čia švaru? Namų ruošos mokytoja sakė, kad dulkelių visumet ir visur pilna. O ką bekalbėti apie bacilas, kurių virtinės prie stalo kojų kabo ir laukia momento įžygiuoti lėkštėn sriubos. Reikėtų visa, visa pertvarkyti. Parvažiuoja mama ir džiaugiasi. A, tiesa, klasės auklėtoja liepė dienoraštį vesti ir dienotvarkę susistatyti. Ir atsisėdo Elė rašyti. Ilgai paišė ant naujo sąsiuvinio apdaro klevo lapelį su didelėmis raidėmis vidury — Myliu. Atsivertus pirmą puslapį, pradėjo rašyt.

Dienotvarkė.

Pabundu, kai mama veda iš kiemo ožką, kuri labai bliauja. Pabudus visumet žiūriu į kampą virš spintos, ką voras veikia. Jei jis tupi užpakaliu į mane—dvejukė bus aiškiai iškepta. Jei priekin ir vartalioja akis — 3 =. Atsikėlus 20 minučių vaikštau basa ir ieškau šliurių. Nesuprantu, kodėl aš jų niekad nepasidedu prie lovos. Susiradus šliures einu praustis ir stoviu, kol mama pripila bliūdą vandens. Nusiprausus ieškau knygų.

Geriausiai mokslo dienų draugei — „Ateičiai" — — Skruzdė.

Turiu blogą įprotį, kur mokausi, ten ir knygas palieku. Kai tėvelis pradeda bartis, kad pavėluosiu, rodau mazolių ant kulnies ir prašau paimti vežiką. Tėvelis pašaukia vežiką. Įsisėdu ir tararai-tararai nuvažiuoju. Įeinu klasėn pavėlavus. Mokytojas klausia kodėl, o aš timpt vieną lūpų kampą, timpt antrą, ašara dript, kaip, kukulis ant grindų, o jis susigraudina ir:

— Sėskis!

Atsisėdus pradedu rašinėti draugėms laiškučius, klausinėju, kuri išsprendė uždavinius, arba atliko vertimą. Per pertrauką prakaituodama skubu išsirašyti. Per gimnastikos pamoką bėgu pas Šmulkį kepyklon ir perku pyragaičių. Prieš anglų k. pamoką visada stoviu koridoriaus gale ir verkšlenu, kad nespėjau išmokti. Arba mama duoną kepė, tai smalkių priėjo ir galvą skaudėjo.

Staiga kažkas truktelėjo durų rankeną. Ieško rakto po laiptais. Elė pirštų galais prisiartino prie durų. Sulaikė alsavimą. O jei čia klasės auklėtoja? Bet ji rakto neieškos.

— Polyti, ar tai tu?

— Užsirakinai, simuliuoji, bus pasakyta mamai.

— Ir tu simuliuoji, bet man taip dantį gelia. Išvesk, broliuk, ožką, klausyk, kaip ji bliauja! Kaip sirena.

— Nevesiu!

— Tai marš gimnazijon. Išmetu portfelį ir baigta.

— Oi, ui... Ele, duris, duris! Vedėja eina, o Jackau! — jau nesavu balsu pradėjo rėkti Polius. Elė atrakino duris ir abudu koridoriuj tartum numirė, tik akys bemirkčiojo. — Girdi! Tap... tap... tap. Jos žingsniai... Praėjo. Abudu užrakino duris ir žiūrėjo užsilipę ant aukšto per stogo langelį galvas iškišę. Aiškiai ji nuėjo į savo namus.

— Dabar, Polyti, ožką, — meiliai prabilo Elė.

— Gerai, tik tu ją man iš tvartelio išvaryk, — sutiko Polius. Ir bendromis jėgomis mekenanti ožka tapo išgrūsta į tuščią daržą su pageltusiomis dilgėlėmis ir godais patvoriuose. Dabar jiedu pradėjo bendrą reviziją. Apkraustinėjo spintas, išragavo uogienes. Išsikepė blynų ir apsistojo prie tėvo rašomojo stalo. Polius mirkteldamas kairę akį ištraukė iš po enciklopedijos laišką adresuotą tėvui. Jame buvo, klasės auklėtojo kažkas parašyta, po incidento su čiaudymo milteliais ant katedros.

— Matai, Ele, koks aš gudrus! Liepė paduoti tėvui. Paskui klausia, ar padaviau. Sakau, padėjau ant rašomojo stalo. O jis nesupranta, kad dar enciklopediją ant laiško uždėjau, kurios tėvelis niekada nevarto. Elė tylėjo. Pasikrapštė ausį ir sako:

— Bet vis tik mano kinkos neramiai dreba.

— Nulius!

— Bijau mamos.

— Padarykim nors ką gero, tai ir atsileis širdis.

— Iššveiskim visus puodus virtuvėje. Kambary išplaukim grindis, iškepkim tortą, — pašoko Elė ir nusitvėrė namų ruošos pamokų sąsiuvinį. Netrukus virtuvėje buvo išrikiuoti visi namų puodai, pradedant margio ir baigiant ožkos geldele vandeniui. Ištisą valandą jiedu šveitė sidolium ir pelenais švarius puodus. Bet darbas pasirodė nepaprastai įkyrus. Todėl sukrovė visą, nebaigtą šveisti mantą pasieny ir stvėrėsi torto. Jiedu ir kiaušinius mušė ir sviestą tirpino ir cukrų maišė, bet vis tai per skysta, tai per tiršą. Nutarė dar milų dapirki ir Polius išėjo. Elė rikelėjo langą atsidarius.

— Paimk razinkų, migdolų ir bonbonkių.

Sėdi Elė prie stingstančio torto, laižo, laukia ir galvoja, kad dar citrinos gal reikėtų. Praėjo valanda ir antra, o jo vis nėra. Pagaliau sugrįžo ir rėkia:

— Greitai renkis ir einam Vytauto sodelin nusifotografuoti. Elė tik — kur kojinė, kur kita ir aš, broliuk, jau pasiruošus. O Vytauto sodely buvo Vytas ir Lapelis. Vytas nėjo šiandien į klasę, nes sirgo beveik plaučių uždegimu ir turėjo naują foto aparatą. O Lapelis per algebros pamoką staiga išblyško ir išėjo pas Vytą. Gali jam kartais ir greitoji džiova būti.

— Na, stokit prie akacijų krūmo, — komandavo fotografas.

— Aš tiesiog į krūmą įlįsiu, tik galvutę iškišiu, — cypė Elė.

— Ne klasė, o tiesiog kažkokie krūmai, labai padoru, labai! To nesitikėjau! — Tiesiog, kaip feja iš burtų šalies atsirado Elės klasės auklėtoja visai prie krūmo. O fotografo su sėbrais jau nė kvapo nelikę.

— Nu, tai pasiaiškinsim, — pasakė klasės auklėtoja ir nuėjo. Parėjo Elė namo ir sėdi sujauktoj virtuvėj. Paėmė dienoraštį ir rašo:

Pasižadėjimas.

Nuo šios dienos daugiau nesifotografuosiu. Nepirksiu pas Šmulkį pyragaičių, pinigus elgetoms atiduosiu. Neišsirašinėsiu per pertrauką uždavinių. Pati išspręsiu. Kiekvieną rytą taip greitai apsirengsiu, kad dar bažnyčion užeiti spėsiu. Tik padėk man, Dievuli, išsigelbėti iš šios nelaimės.

EM. ŠEŠEIKAITĖ

Klasėj ir už jos

Laikrodžio rodyklė į aštuonias kopia, knygos nuo stalo į portfelį nužengia; dvilinkos, kad nepavėlintume, į klasę nudumiam. Subraška varpelis, suolai gyvybe prisipildo. Darbas užverda, darbas klasėje malda pradėtas. Šaukimo ceremonijos sudrebina visą nuo galvos iki kojų, įgūdę sufleruotojai burnas ir ausis įtempia, pagalbą „nelaimingajam“ iš visų pusių transliuoja. Pamokos įžanga išsibaigia. Atsidūstam iš pat širdies vidurio, šaukimo baimė sugniūšta.

Prasideda antra pamokos dalis — aiškinimas. Kelių metų studijų žinias lieja mokytojas į klasę, širdies žodžiais nori įlisti į mūsų smegenis, protą nušviesti, sutrumpinti darbą namuose. Bet prisipažinkim, nors ir nelabai norėtųs, jog dažnai sėdim ir nieko negirdim. Daugelis žodžių nuneria pro šalį, pro suolus, nė vienu skiemeniu į ausį neatsimuša. Mūsų akys ir visa širdis dažnai nulenda į pasuolį, įsiremia į romaną, ant kelių gulintį. Jei ir toks „darbas“ atsibosta, tai ekskursiją pro langą padarom, su varnų pulkais paskraidom, į pravažiuojančio pro palangę žydo ratus pasivėžinti nusileidžiam. Visa tai pasitaiko per pamokas, per pamokas, pradedant pirmosiomis ir baigiant paskutiniosiomis klasėmis. *Tokia pamoka vėjais nueina, mokytojo darbas tuščiažiedžiu nužydi.* Kaltos mes, skriauda mums pačioms padaryta.

Tiesa, kartais visu savo kūnu ir dūšia įsitempus klausai, bet rezultate gauni tik klaustukų legijoną. Minkštas protas nelengvai perspaudžia kietas matematikos gudrybes, pasiklysta Cicerono, Cezario paragrafuose. Tada šaukim visa gerkle — nesuprantam! Mokytojas nepagailės laiko vėl paaiškinti; džiaugsis tik, matydamas, kad norime suprasti. *Klasėje turime suprasti aiškinamąjį dalyką, o namuose jį tik pakartoti, kad atsimintume.*

Prisipažinkim atvirai, kad, klausydamos pamokos aiškinimo, reta kuri paleidžiame plunksną į darbą, įbrėžiam į sąsiuvinius nugirstas mintis.

Nepasitikėkim atmintim, rašalo, popierio ir plunksnų amžiuje ji susiaurėjo. Kiekvienam dalykui tuščią sąsiuvinį dedikuokim ir jį užpildykim mokytojų praplėstomis vadovėlių žiniomis. Žinokim, vadovėliai baisiai šykštūs, jie dažnai tik griaučius duoda, patį mokslo kūną mokytojas su-

---

Užvertė dienoraštį, o kambarin ir įeina tėvas su Polium. Padėtis neaiški, nes Polių vedasi už apikaklės. Atsistojo Elė, nulenkė galvą. Akys žiūri, kaip stiklinės į grindis. Nereikia smulkiai mirkčioti ir timptelti lūpas. Ašaros kaip pupos tik skubinasi per veidelį ant uniformos. Polius knaibo naujoviškos uniformos kaklaryšį ir selina prie rašomojo stalo. Atneša klasės auklėtojo laišką ir mikčioja.

— Aš padėjau či-či — audymo mil-te-te-lius ant katedros ir matematikos mokytojas pradėjo či-či — čiaudėti.

Tėvas smarkiai metė portfelį ant stalo ir žengė per suverstus puodus. O broliukas su sesute, garsiau nei vedama ožka, tiesiog užbliovė:

— Tėveli, daugiau taip nebus!

formuoja ir perteikia jį mokiniams. Klasės užrašai tebūna papildomas vadovėlių leidinys, duodąs mums platesnę orientaciją.

Tegul ir turime, sakysim, matematikos vadovėlį, iš kurio mokytojas žodis žodin pyškina per pamokas, be jokių priedų iš šalies. Vis tiek vadovėlis neatleidžia nuo klausymo. Gyvas žodis giliau į smegenis įsibeda, didesnę skylę pramuša, namų darbų devyniasdešimt procentų palengvina, keletą valandų kitam darbui sutaupo.

Visoks pamokų per pamokas mokymasis yra kraujo leidimas iš smegenų, arba tinginių gelbėjimosi priemonė, žudanti juos pačius.

Pertraukos. Jų keletas yra. Jų laukiam, minutes skaičiuodamos. Tegul dabar atvėsta pridusinta klasė, visais langais teprisisemia oro, klasės duonos ir vandens. Protas atleidžia visas mąstymo gyslas, visus varžtus, varžtelius. Kūnas gi išsilygina aikštėj lengvo sporto numery ar bent pasivaikščiojime koridoriuj. Tik jau, Dieve gink, nespoksokim per pertraukas, radijatorius ar krosnis užgulusios. Tai varliakraujų senių darbas. Jaunam organizmui reikia judėti, gyvam būti, kelmu nekerpėti saulės atokaitoj.

Dešimties minučių laisvalaikis teiščiulpia susitelkusią šėlimo energiją, išjudina nusisėdėjusį kūną ir atgaivina ištampytą protą naujam darbui.

Audra, perkūnijom ir tylia monotonija nuslenka klasėmis penkios, šešios darbo valandos. Stačia galva suvirsta knygos į portfelius po paskutinės pamokos. Grįžtam į namus. Šeimininkės barščius iki dugno ištuštinam, kokį mėsgalį ar miltinį supurtom, na, ir kas toliau? Gal vėl užsigulti ant knygų ir dar neataušusias klasės žinias užkonservuoti. Ne. Išlamdytas šešių valandų įtempto darbo, protas, dideliu balsu šaukia, atilsio prašos. Įkaitę smegenys atvėsti nori, apraibusios nuo žiūrėjimo į knygas akys pakeisti dekoracijas reikalauja.

Popiečio vienos ar pusantros valandos laikas protui atostogos tebūna. Nesupraskim, kad tuo laiku turim tuščiai žiopsoti pro langą į besikapstančias pašalėj vištas, žiūrėti į praeinančius gatve žmones, nieko negalvodamos, nejudėti nė vienu kojos ir rankos pirštu. O ne! *Protas gali ilsėtis ir tada, kai visos mūsų galūnės į darbą sukinkytos.* Čia puiki proga nueiti pasiskolinti knygų, jei jų visų pačios neturim, nusipirkti reikiamų sąsiuvinių, plunksnų, užsukti kepyklon, jei paskutinį duonos kampelį per pietus sudorojom, sviestinę per pusrytį plikai išgrandėm. Pagaliau, nepaslaptis, kad per dienas beklampinėjant atsiranda kojose ir alkūnėse visokių skylių, kurios pašėlusiai, juokdamos, užlopymo prašosi. Arba, sakysim, apykaklaitės ir vidury savaitės vonios įsigeidžia.

Ot tokie neišvengiami trūsinėjimai apie save labai tinka popietinei pertraukai. Jeigu kuri jaučiasi savo sveikata ne ant tvirčiausio pagrindo stovinti, nuo klasės darbo svyruoti eidama pradeda, neblogai yra kokį pusvalandį į miego ar bent lovos karalystę nusidanginti. Tas, žinoma, rekomenduotina tik toms, kurios iš tikrųjų persilpnai jaučiasi.

Taip praleistoj popiečio valandoj išlankstyti smegenys atsitiesins ir paklus naujam darbui, namų proto darbui. Jam signalo neduoda mokyklos varpelis, mokytojo pasirodymas nepriverčia atsivožti knygas.

Šventas mokymosi pareigos jausmas pasodina į darbo kėdę.

Mokomės pamokas. Dabar nematykim darže bestreksinčių žvirblių, negirdėkim prie krosnies beburkuojančio šeimininkės katino ir gat-

Taip buvo vasarą „N. Romuvos“ klišė.

vėj bebarškančių vežiko ratų. Darbas eina. *Darbo meile išrodinėkim matematikos teoremas, darbo meile braidykim po istorijos ir literatūros plotus.*

Skaitykim taip, kad ne žodžiai su visais kabliukais į galvą sueitų, bet kad skaitomos mintys giliai įstrigtų, mūsų pačių protas išsijudintų kūrybai, ne automatiškam žinių pasisavinimui.

Visokios ekskursijos į pašalius po vieno sakinio paskaitymo, blaškymasis nuo fizikos prie vokiečių kalbos ir t.t. yra ne tik laiko gaišinimas, bet ir savo valios darkymas.

Bet vienu atsikvėpimu nesuvarysi visos išminties į smegenis, vienu atsisėdimu nesuvalgysi rytdienos pamokų porcijos. Ir čia pertrauka poilsiui būtina. Ją galime suderinti su popietinėm choro ar sporto repeticijom. Be to, juk nesame vien pamokų rijikės, vadovėlių graužėjos. Veikimas įvairiuose būreliuose: posėdžiai, susirinkimai reikalauja laiko dalios. Taip. *Organizacinis veikimas atima iš mūsų darbo ir laiko duoklę, bet duoda tai, ko vadovėliuose ir per pamokas nė su šakaliu nerandam.*

Tik atsiminkim — tam darbui viso laiko neatiduokim, pamokų mokymosi po stalu nenumeskim, rytojui, trimestro pabaigai neatidėkim.

P. AUKŠTIKALNYTĖ

VAIKYSTĖ

O pasaka graži, ar tu kada ateisi,
Mėnuo kai patekės viršum pirkios langų?
Šešėliai nusidrieks, tartum vaiduokliai baisūs,
Net samanos drebės drebėjimu baugiu...

O stūkso ten pilis, baltom miglom apklostyta —
Mažoji karalaite, miegok, miegok ramiai...
O kaip norėčiau tau šviesias kasas paglostyt,
O kaip tau pasiskųst, kad man toli namai!...

O juk toli, toli anas baisus raganaus
Už marių devynių, už akmeninių grotų...
...Suprunkščia tik žirgai ir vėl ramiai sau ganos...
Jis nebeteis tavęs pabudint ir pagrobt...

Miegosi sau ramiai, baltom miglom apklostyta,
Jau niekas neįeis vidun pilies plačios...
Tik mėnuo naktimis tau garbanas paglostys,
Pro bokšto plyšelius aušrinė pabučiuos...

Ir slankiosiu aplink... ne man, ne man juk drįsti
Bekylančias viršum baltas miglas paliest...
...Tik pamiegok ramiai, miegok, graži vaikyste,
Mažoji karalaite, iš užburtos pilies...

Mokinė, kuri trejetukais ramstydamasi paviršium plaukia, dažnai net turimus gabumus į tinginių maišą iškeičia, išeis iš gimnazijos su spragom, kurių vėliau nebesuskubs užlopyti.

Po padarytos pauzos, antru atsikvėpimu jau galime baigti pamokų rengimą. Tik, žinoma, vėl nuramdykim savo išsiblaškymą, sukaupkim jėgas intensyviam darbui.

Laiko dar bus, miegoti nesinorės. Likusias valandas panaudokim tinkamos lektūros skaitymui. Skaityti reikia būtinai. Be grožinės literatūros skaitymo neišdirbsi stiliaus, neišmoksi gražios kalbos. Be rimto turinio knygų nepagrįsi pasaulėžiūros, nesukursi charakterio, nendrele gyvenime šviluosi. Tokių jau turime kelius legijonus, iš mūsų tikimasi žmonių, naujos dvasios, naujo veido, nepalenkiamo nugarkaulio.

Neprasilenkdamos išdirbtai dienos programai, niekada nesiskųsim laiko stoka. Nedrebėsim klasėje, burdamos — šauks, nešauks; trimestrų gale nepratekės ašarų upeliai ir prašymai: — Pataisykit į tris su minusu.

Taigi, darbo meilės, darbo tvarkos daugiau ir gyvenimas žiedu žydės, klostysis gražiausiai.

JULIJA ŠVABAITĖ

Į RUDENĮ

Šiandien ruduo lauke ir grįčioj,
Šiandien, sesute, nelinksma vėl...
Ištisą naktį per žemę eičiau,
Tartum paklydusi vėlė...

Duok savo ranką... Ko ji taip virpa?
Ko dreba pirštai man prie širdies?
Ko Tau ant skruostų ašaros tirpsta,
Ir liūsta akys lino žiedų?...

Eisim abidvi, lai žemė verkia
Eisim abidvi rudens sutikt...
Tai kas, kad gėlės akis užmerkė,
Ir stagarėliai beliko tik...

Sako, jaunystę nuneša vėjas,
Argi? Nejaugi Tu taip manai?
Dar mes žydėsim, eisim, kaip ėję
Ir nepabūgsim žingsnio dienų!

ADOLFINA ČEREPAITĖ

RUDENS MINTYS

Tu neliūdėk, kad vėjas blaško gelsvą lapą,
Kad pakelių žiedai jau miršta.
Žinau: tau gaila skrendančių į tolį paukščių
Ir vasarą sunku užmiršti.

Paklydo baltos dienos rudenio arimuos —
Ir žvaigždės naktyje paklysta.
Tikėk: ir vėl ateis pavasaris čia žalias
Su laime žydinčioj jaunystėj.

Išblyškus saulė vakaro migloj paskęsta,
Už lango klūpo liepų eilės.
Tiktai neliūsk, kad čia ruduo atėjo šaltas
Be džiaugsmo ir be meilės...

Laiškas mergaitei

TAU, VIRGINIJA.

Žinai, už lango taip šiušu. Vėjas taršo medžių šakas, lietaus lašai tokie tankūs ir dideli barškaluoja į stiklus. Viens kits lapelis dar šiaip taip laikosi šakos įsikibęs. Vėlus, šlapias, juodai pilkas ruduo.

Kambary taip gera, nors ir labai norėtųsi būti dabar miško tankmėje, klausytis monotoniško eglių ošimo, jausti šaltą, drėgną ir žalią tankmės kvapą, purtyt kam ant galvos aprasojusias, permirkusias šakas.

Girdžiu lietaus lašų nuolatinį mušimą į stogą. Vėl girdžiu kažkokį vėjo, pėsčiųjų žingsnių ir kanalais bėgančio vandens sąmyšį.

Akyse stovi netolimos vasaros vaizdai. Rodos tik vakar tai buvo. O iš tikrųjų taip seniai. Tur būt ir dienos neatminčiau. Sėdėjau tąsyk ant garlaivio kapitono tiltelio. Kažkokią teisę turėjau ten būti. Kitų kapitonas neleisdavo. Iš apačios sklido garsus jaunų širdžių juokas, dainos, triukšmas. Garlaivis sunkiai dūsaudamas puškojo besislepiančios saulės link. Keistos, pailgos išvaizdos debesys baigė dengti palkšvą dangų. Vėjas taršė mano palaidus, netvarkingus plaukus, lindo už apikaklės, purtė visą kūną. Akys ilsėjosi vietom nematomom, vietom panašiom į Lietuvos žemę, Rytprūsių apylinkėm. Tik keli metrai, bet ten nedrįsk įžengti. Ir žmonės, rodos, tokie pat vaikšto, ir beržai šalia kelio taip pat pasvirę. Bet čia ne mūsų žemė. Tik varnos nieko neklausdamos, nieko nebijodamos skrieja iš vienos pusės kiton.

O apačioj, laive verda gyvenimas. Menu, toj linksmoj draugijoj ir Tu buvai. Galvom ėjote. Žinoma, linksma ir sveika padūkti. Tąsyk nepažinojau dar Tavęs. Bet Tavo linksmumas ir sąmojus atkreipė mano dėmesį. Ramiai, šaltai ir nesuinteresuotai stebėjau Tave. Menu, jūsų būrely dūko ir Henrikas. Gražus, aukštas, tamsiaplaukis studentas. Ir kaip jūs ten visos mergaitės jam norėjot patikti! Tu irgi tokia buvai. Jūs tur būt tada kiekviena norėjote būti už kitą gražesnė ir protingesnė. Nieko tai blogo. Neužsigauk. Tai visai natūralus mergaitės linkimas. Tiktai noras būti gražiai turi virsti noru būti gražios širdies. O graži mergaitės širdis jau spindės ir sielos atspindy — veide. O noras tik kam nors patikti, yra tik tuolaikinis noras nuslėpti savo tikrąjį veidą, užtušuot savo menkumą, pasikolint neturimų sielos vertybių. Tai tik noras vaidint kito, geresnio asmens vaidmenį. O reikia juo būti, ne vaidinti. Tik Tu nesupyk. Aš pats nei kiek nesu geresnis. Tada Tu nežinojai, kad esi stebima, dėl to, tariuosi, tiksliau Tave įspėjau.

Dabar gi mudu esame jau gerai pažįstami ir Tu man visokių klausimų užduodi. Jei tik aš galėčiau į juos atsakyti. Tu norėjai žinoti vyrų nuomonę apie mergaičių grožį.

Visaip galima tą grožį suprasti, jį aiškintis. Kas vienam gražu, kitam gali visai nepatikti. Bet yra ir tokių dalykų, kurie visiems patinka. Minėjai man kaip tik apie savo kasas. Labai joms gresia pavojus. Kažkokios moterėlės neduoda Tau dėl jų ramybės. Aš jai aiškinuos ne kaip kitaip, kaip tik pavydu. Daryk ką nori, bet tokių kasų, kaip dabar turi, nekirpk. Nustosi pusės papuošalo. Palik gėlę be kvapo — kokia iš jos gėlė. Nupiešk angelą be sparnų — toks jau ten ir angelas. O

O. ŠVAŽAITĖ

Nuo Užulėnio lūšnelės ligi Baranausko klėtelės

(Ištrauka iš dienoraščio)

Rytmečio miglose skendinčią paliekame Ukmergę ir po valandos jau esame Užulėnio kely. Mūsų nuotaika pakilus, o rytas toks ramus, toks gražus... Kelio tik dvylika kilometrų ir žūt būt iki pusryčių turime pasiekti Užulėnį. Einame, skubame pro javų banguojančius laukus, pro rasa žibančias pievas ir atsiduriame dideliame lapuočių miške. Miškas tęsiasi keletą kilometrų, o prieš galą kryžkelė ir... ant kelrodžio užrašyta: „Į Užulėnį 3 km". Pašokėjam iš džiaugsmo ir, anot mūsų „automatricomis paleidžiame". Baigiasi miškas, pasikeičia ir mūsų nuotaika. Prieš akis stojasi liūdnas vaizdas. Iš vienos pusės kažkokie kemsynai, balos, kitur nyki dykuma su kai kur išmėtytomis, sukrypusiomis lūšnelėmis, o ten toli, toli ir pats Užulėnis... Pasidaro kažkaip neramu... ir jaučiame stipriau plakant širdį. Jau ir Užulėnis. Nutrūksa mūsų kalbos ir tik neramiai dairomės aplink. Čia daug senų trobelių ir dabar, žinok, kokia ta tikroji. Bet staiga pamatome prie vienos lūšnos prikaltą paauksuotą lentelę su užrašu:

Čia gimė 1874 m. Lietuvos
Nepriklausomybės kūrėjas
Antanas Smetona.

---

mergaitė be kasų — nei šis nei tas. Dievas jai davė, papuošė, o ji nepriėmė iš Jo tos dovanos. Aš girdėjau daug rimtų žmonių gražių atsiliepimų apie kasas, bet nei vieno, taip pat rimto, kuriam tas nepatiktų. Tik sugadinto skonio miesčionis koks gal ir kitaip pasakytų. Bet dėl jo skonio dar reikėtų ginčytis. Ar tai nepasako apie kasų pranašumą prieš bangas? Aš mėgstu jūros ir ankstybos vasaros rugių lauko bangas, bet ant lietuvaitės galvos tai jau ne. O taip norėčiau, kad ir Tu dalyvautum ilgakasių kongrese, kuris numatomas šaukti kitąmet Palangoje.

Ar vėl. Kaip jūs, mergaitės, kai kurios Tavo draugės, jau gimnazijos suole imat slėpti savo veidą po miltais. Kad žinotum, kaip toks veido tinkavimas žemina mergaitę vyro akyse. Kaip griūva moters idealas. Ta, kuriai stinga vidujinio sielos spinduliavimo, spragai užkimšti griebiasi išviršinio grimo. Ir kaip jos nesupranta, kad vidaus nedateklių rodo savo veide. Kad visi matytų, gatvėse, šokių salėse, bažnyčioje.

Norėjau dar pakalbėti apie nagučių dažymą. Bet nenoriu būti jau pamokslininku. Ir taip jau daug šnekėjau. Nagučius tik dažo Kauno žydės ir dar viena kita keistesnė studentė. Gimnazistėm čia mažiau pavojų.

Parašyk, ko Tu daugiau norėtum išgirsti iš vyro lūpų apie mergaitę. Būk gera, tobulėk, Virginija.

Kaune, 1938.XI.9. *Valentinas.*

Kieme sutinkame p. R. Prezidento seserį ir paprašome, kad leistų mums apžiūrėti lūšnelę. Jos lydimos įeiname į vidų. Kambarys visai be baldų, tik ant sienos kabo du paveikslai: Vytauto paveikslas ir J. E. Antano Smetonos. Pereiname į kitą namo galą, kur tais laikais buvusi klėtis. Čia jau gražiai atremontuota ir gyvena p. R. Prezidento sesers duktė. Malonios šeimininkės mūsų taip greit nebeišleidžia. Gerai atsilsėjusios patraukiame į p. R. Prezidento dvarą, kuris yra už kokio kilometro nuo lūšnelės Lėnio ežero pakrašty. Prisistatome dvaro sargybai ir už minutės p. Prezidentienė šypsodamosi stipriai paspaudžia mums rankas. Su malonumu išrodo ji mums kukliai įrengtus salionus, kitų valstybių dovanas p. Prezidentui, gėles ir visa, kas mums įdomu. Tiesiog keista iš lūšnelės patekus į tokius salionus!

Dar pasiilsime laively ant melsvų Lėnio bangų ... ir, sudiev tau, Užulėni! Dar kartą atsisukame ir vėl miškas. Priėjusios upelį susėdame pasilsėti ir pasigrožėti vaizdu. Saulė leidžiasi. Gamta taip rami, dangus toks giedras, toks skaistus ... Iš vakarų pusės, lyg kokia šiaurės pašvaistė, dangus skaisčiai nusidažęs rausva spalva, o virš mūsų galvų nežymiai slenka mėlyname fone balti kamuoliniai debesys, kurie atsispindi upelio vandeny. Susižavim ir lyg užkerėtos nebesijudiname iš vietos. Bet staiga vienos bendrakeleivės kuprinė nuriedė į vandenį. O vargšė keliautoja, kuri prieš keliolika minučių nebepavilko savo pūslėtų kojų, iš to „strioko" pasidaro baisiai mitri ir tik šokinėja aplinkui, nebežinodama kas daryti: ar traukt, ar pamurkdyt. Mes nebetvėrėm iš juoko ir to juoko užteko iki pat Taujėnų, nes kuprinė buvo šlapia, o mes tyčia skubėjom ir neleidom jai nugręžti, užtat ir visą laiką varvėjo. Juokėmės, juokėmės, bet ne į gera: ateiname į Taujėnus jau visai tamsu ir visur tylu. Kas dabar daryti? Nutarėm įlįsti į klebonijos daržinę ir išsimiegoti. Bet pamatome kieme moterį, pasisveikiname ir jai visa išsipasakodamos, prašome nakvynės. Ji užjaučia mus ir su glėbiu patalynės palydi į daržinę.

*
* *

Rytdieną praeiname Kovarską ir pasukame link Anykščių. Čia vienas iš gražiausių kelių. Visur kur tik pasisuki — kalvų kalvelės. Ant vienų kalvų auga maži permatomi lieknūs pušynėliai, ant kitų vešlūs dobilai, o dar ant trečių linksta prinokę javai. Netoli vieškelio, pakalnėj, rangosi Šventoji. Jos vanduo čia nepaprastai sraunus, o krantai kai kur labai statūs su pasvirusiai į ją beržais ir žaliais karklų krūmais. O ten toli, toli matai lyg kokių aukštų kalnų dvi viršūnes, o tarp jų kyšančius Anykščių bažnyčios bokštus. Ir nė juste nepajuntam, kaip slenka kilometras po kilometro, bažnyčios bokštai didėja ... Ir mes atsiduriame Anykščiuose. Viena po kitos tik deklamuojam ir dairomės kur tie „kalnai kelmuoti, pakalnės nuplikę ..." Bet tikrą Baranausko šilelį pamatėm ir su juo taip susigyvenom, eidamos į Puntuką. Įsiklausai ir girdi „taukšint genelį, lūžtant šakelę, srove teškenančią upelį". Įsižiūri ir matai „šyškom, šakelėm ir skujom nuklotą plotą, išklotas paliepių torielkas ..." Ir tikrai —

„Kur tik žiūri, vis gražu: žalia, liekna, gryna!
Kur tik klausai, vis linksma: šlama, ūžia, siaudžia!
Ką tik jauti, vis ramu: širdį glosto graudžia!"

Kelionėje baidarėmis. „N. Romuvos“ klišė

Apžiūrim tą didžiulį Puntuką ir grįždamos ruošiamės vizitu pas rašytoją Vienuolį. Svarbiausias mūsų tikslas apžiūrėti Baranausko klėtelę, užtat tuo reikalu kreipiamės į gonkose sutiktą asmenį. Viskas mums yra aprodoma ir išaiškinama. Sužinome šitos klėtelės praeitį, matome lagaminą, ant kurio Baranauskas išvažiuodamas į Peterburgą, pasidėjęs rašė „Sudiev, Lietuva“ ir tą lazdą, kuria pasiremdamas, slegiamas didelio tėvynės ilgesio, išlipo Peterburgo perone iš traukinio. Pagaliau didelėmis raidėmis įrašome į registracijos knygą Mažeikių vardą ir einame pas rašytoją Vienuolį. Rašytojas mus jau su šypsena pasitinka tarpduryje. Pasisveikiname, ir pasirodo — rašytojas labai suįdomintas mūsų kelione. Jis pats tik 3 dienos, kaip grįžęs iš Suomijos. Pasidalinome įspūdžiais, nuoširdžiai išsikalbame ir dar atminčiai gavusios po gėlelę, išeiname.

Išėjusios iš Anykščių, vis atsisukdamos, dar ilgai matėme tą žalią namuką. Dar ir šiandien taip malonu prisiminti pergyventus įspūdžius.

Uniformą padėjus

Ne viena pagalvojam, kad mokyklos vadovybė per griežtai reikalauja dėvėti jos nustatytą uniformą. Juk taip kartais ima pagunda ateiti į klasę neuniformuotai. Jei tai būtų leidžiama, klasė virstų kažkokiu margumynu. Šalia paprastos kuklios medžiagos suknelę vilkinčios vienos moksleivės sėdėtų šilkais išsipuošta kita. Gal perdaug būtų jaučiamas luominis skirtumas. Kad to nebūtų, įvedama uniforma. Uuniforma turi dar ir kitokią rolę. Uniformuota moksleivė visada prisimins, kad ji savo elgesiu reprezentuoja visą gimnaziją. Todėl stengsis savo mokyklai nedaryti gėdos. Pagaliau uniforma yra patogi ir tuo atžvilgiu, kad nereikia turėti daugiau suknelių, kas apsunkintų materialinį nepasiturinčios moksleivės gyvenimą. Uniformą apsivilkusi gali visur, kur tik nori eiti: į balių, į svečius, į šermenis, į bažnyčią ir t.t. Reikia pasakyti, kad moksleivės uniforma yra pakankamai graži, visoms tinkanti. Todėl jos nereikėtų vengti ir atostogų metu, kada jos nešiojimas yra neprivalomas. Bet pasitaiko norinčių per atostogas ir be uniformos pagyventi. Pravartu bus susipažinti su „kitos spalvos" drabužiais.

SPALVŲ DERINIMAS

Norint gražiai apsirengti, tenka rūpestingai parinkti visų drabužių spalvas. Nesuderintų spalvų drabužiais apsirengusios daro nemalonų, „akį rėžiantį" įspūdį kitiems. Tam išvengti pasirinkime apsiaustą, suknelę, skrybėlę, pirštines, kojines ir t.t. tokių spalvų, kurios viena kitą atititkų, „nesipiautų". Pav., gerai tinka tamsiai mėlyna su balta, pilksva su melsva, durpinė su gelsva ir pan. Vienoj drabužių eilėj nereikia vartoti daug spalvų. Patariama, kad būtų nedaugiau kaip trys spalvos, o geriausiai yra pasitenkinti dviem. Praktiška yra pasirinkti sau vieną pagrindinę spalvą ir prie jos derinti visus dėvimus dalykus. Geriausia yra imti tamsesnes — „šaltas" spalvas, nes ryškios spalvos greit atsibosta.

Skrybėlaitę reikia taikinti prie suknelės ar apsiausto (palto). Juoda ir balta spalva vadinamos neutralios spalvos ir jos tinka prie kitų spalvų. Todėl balta skarytė arba juoda kepuraitė ir skrybėlė tinka prie kiekvienos spalvos suknelės.

Batus, kojines ir pirštines deriname prie suknelės ar palto spalvos. Svarbiausia, kad jos būtų švarios, nesuplyšusios, o batai neiškrypę. Nepatartina pirkti batų aukštom kulnim, nes jos greit iškrypsta ir gadina eiseną. Nešioti kasdien patogiausia yra žemomis kulnimis. Tai labai sveika kojoms ir negadina eisenos. Iškilmingesnėmis progomis tinka aukštesnėmis kulnimis ir puošnesni batai.

PASIUVIMO DERINIMAS SU MEDŽIAGA

Reikia derinti ir drabužio pasiuvimą ir papuošimus su medžiagos rūšimis ir spalva. Netinkamas pasiuvimas ar papuošimas labai gadina net ir geriausios medžiagos rūbą. Pavyzdžiui, paprastas, arba sportiškas

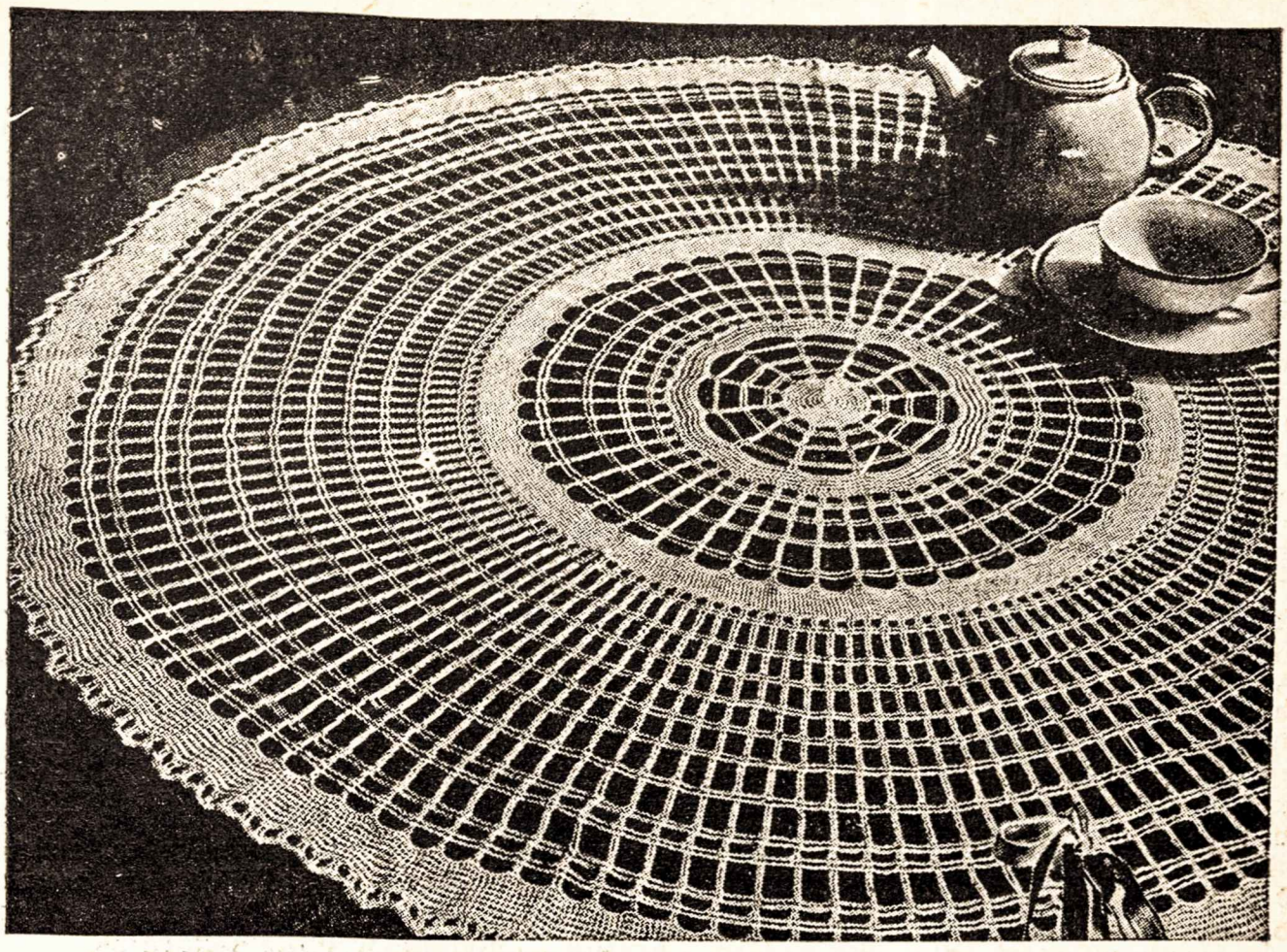

Vašiuku megzta staltiesė apvaliam stalui. Tinka vasarą apdengti stalą lauke, duodant ką nors užkąsti ar kavos išgerti

„Liepsnų“ klišė

apsiaustas siuvamas iš tamsios, lygios, storesnės ir geresnės rūšies medžiagos. Čia nereikia ypatingų papuošimų.

Suknelės yra nevienodai siuvamos ir puošiamos. Pigaus audeklo, šviesi skalbiama suknelė turi būti paprastai, kukliai pasiūta — be jokių papuošimų. Geresnės medžiagos suknelei tinka brangesni papuošimai. Vilnonės suknelės siuvamos lygios, paprasto kirpimo, tiesių siūlių. Plonų medžiagų suknelėms tinka įvairūs klostymai, klostinukai, apvalios siūlės ir t.t. Svarbu ir papuošimas. Ta pati suknelė, kitaip papuošta, atrodo visai kitaip, įgyja naują pobūdį. Pavyzdžiui, vilnonė suknelė, papuošta paprasta balta apipkaklaite, tinka dažnesniam vilkėjimui, kelionei ir t.t. Ta pati suknelė, papuošta šilkine apikaklaite, gražia sagtimi, gali būti išeiginė, tinkanti retesnėms ir iškilmingesnėms progoms. Praktiška turėti prie tos pat tamsesnės suknelės dvi papuošimų amainas.

Svarbu pasiuvimas. Įsidėmėtinas pasakymas: *„Geriau aš pirksiu truputį menkesnę medžiagą, bet už tai aš eisiu pas geriausią siuvėją“.*

Apžvalga

Lietuva dalyvauja pasaulinėje New Yorko parodoje.

1939 m. amerikiečiai rengia New Yorke pasaulinę parodą, kurioje dalyvauja 64 valstybės, o jų tarpe ir Lietuva.

Jungtinės Amerikos Valstybės Lietuvai, kaip ir kitoms valstybėms, duoda nemokamai didžiulę dviejų aukštų patalpą. Patalpa nėra išbaigta, nes kiekviena valstybė turi pavilijoną išbaigti pagal savo projektą. Lietuvos paviljonui projektą padarė arch. inž. Alg. Šalkauskis. Lietuvos parodai jau yra sudaryta komisija, kuri rūpinsis tinkamu mūsų valstybės reprezentavimu. Parodoje bus stengiamasi vaizdžiai parodyti lietuvių meniniai, kultūriniai ir materialiniai laimėjimai.

Paroda bus atidaryta 1939 m. balandžio 30 d. Tų pačių metų rugsėjo 10 d. parodoj paskirta Lietuvos Diena, kurios programą išpildys Amerikos lietuviai. Programa susidės iš dviejų dalių: pabaigtuvių įscenizavimo (su dainomis ir tautiniais šokiais) ir masinio choro pasirodymo.

Studentų ateitininkų konferencija.

Spalio 22-23 d. Kaune įvyko studentų ateitininkų są-gos metinė konferencija, kurioje, be Kauno studentų, gausiai dalyvavo Dotnuvos ir Klaipėdos studentija. Konferencijos dalyviai išklausė keletą įdomių ir aktualių paskaitų, pagerbė Nežinomojo Kareivio kapą ir pasiryžo ateityje nemažesniu gyvumu veikti.

Konferencija susilaukė daugelio sveikinimų, net iš užsienio jaunimo sąjungų.

Naujuoju sąjungos pirmininku išrinktas Pr. Polteraitis.

Klod Fareras Kaune.

Prancūzų Akademijos narys, žinomas rašytojas Klod Fareras lankėsi Kaune ir lapkričio 9 d. skaitė paskaitą apie Tolimųjų Rytų gyvenimą.

Rasta senų rankraščių.

Kauno Kapitulos bibliotekoj pavyko surasti daug senų lietuviškų rankraščių, rašytų hebrajų raidėmis. Rankraščiai rašyti maždaug tarp 1827 m. ir 1857 m. Jų autorius yra kan. J. Ch. Gintila. Tarp rastų rankraščių yra vertingų ir įdomių dalykų.

Amerikos lietuviai Lietuvos universitete.

Šiuo metu Humanitariniame fakultete studijuoja 8 Amerikos lietuviai. Daugumas jų studijuoja lituanistiką.

Vokiškas veikalas apie Čiurlionį.

N. Vorobjovas parašė vokiečių k. veikalą apie Čiurlionį ir jo kūrybą „N. K. Čurlionis — Der litauische Maler und Musiker". Šis veikalas vokiečių mokslininkų tarpe sukėlė susidomėjimą. Žymus Berlyno kultūros istorijos profesorius Pinderis gražiai atsiliepia apie šią knygą ir kartu apie didįjį mūsų menininką, pripažindamas, kad jis buvo nepaprasta asmenybė ir didelis kūrėjas.

Kultūrinis Lietuvos gyvenimas lenkų spaudoj.

Lenkų laikraštis „Kurjer Wilénski" įvedė atskirą puslapį „Iš kultūrinio Lietuvos gyvenimo". Ten duodama lietuvių beletristikos ir poezijos vertimų, kultūrinė kronika ir šiaip žinučių. Gaila tik, kad tos informacijos apie Lietuvos gyvenimą dažnai būna labai netikslios.

Apie lietuvių meną prancūziškai.

Romoje išeinantis prancūzų kalbos žurnalas „Mazo Finiguerra" įdėjo dail. A. Bulakos studiją apie lietuvių grafinį meną. Studija iliustruota žymiųjų mūsų grafikų kūriniais. Ji bus išleista ir atskira spauda.

Muzikos naujienos.

— Švietimo Ministerija išleidžia visą eilę mūsų kompozitorių sukomponuotų dainų.

— Be aname numeryje minėtos A. Račiūno simfonijos, mūsų kompozitorių yra sukurta ir daugiau didesnio masto muzikos kūrinių, būtent: komp. J. Karoso liaudies meliodijomis ir motyvais atausta „Rapsodija" ir komp. Jono Navakausko simfoni.. poema „Užburtas tarpežeris".

— Lietuvių Muzikų Draugija taip pat išleido keletą dainų chorui. Ateinančių metų vasarą Draugija numato suruošti tris didžiules rajonines dainų šventes: Alytuje, Rokiškyje ir Šiauliuose.

Literatūros bare.

— Lietuvių Rašytojų Draugija sudarė sąrašą beletristikos ir lyrikos, verstinos į svetimas kalbas. Netrukus bus pradėtas organizuoti ir pats vertimas. Prozos dalykus vertimui parinko K. Korsakas-Radžvilas ir A. Vaičiulaitis, poezijos — B. Brazdžionis ir S. Santvaras.

— L. R. Draugija Čekoslovakijos rašytojams pasiuntė užuojautą dėl jų tautą ištikusios nelaimės.

— Netrukus pasirodys lietuvių prozos antologija vokiškai. Šiai antologijai medžiagą parinko A. Vaičiulaitis. Verčia **dr. Jungferis.**

— **Antanas Miškinis** jau paruošė spaudai savo poemas patriotiniais motyvais „Keturi miestai".

— **Kazio Inčiūros** naujosios lyrikos knygą „Baltuosius raitelius" leidžia Šv. Kazimiero Dr-ja.

— **Petras Cvirka** atidavė Spaudos Fondui leisti savo jumoristines apysakas „Bajoras Aldadrikas".

— Baigiama spausdinti **Rimošiaus** „Kelionių" II d.

— **Juozas Tarvydas** paruošė plačią kan. dr. J. Tumo-Vaižganto biografiją.

— **Bernardas Brazdžionis** rašo jaunimui knygą, kurioje bus surinkta įžymiųjų žmonių atsiminimai iš jų jaunystės dienų.

— Šiomis dienomis išėjo **Leonardo Žitkevičiaus** eilėraščių rinkinys vaikams, iliustruotas dail. T. Valiaus.

— **Stepas Zobarskas** parašė knygą jaunimui „Draugų ieškotojai".

— Šv. Kazimiero Dr-ja leidžia **Vytės Nemunėlio** eiliuotą pasakojimą vaikams „Laiško kelionę", papuošta gražiomis iliustracijomis.

— Apskritai, šiuo metu reiškiasi stiprus literatūrinis sąjūdis. Be originalios literatūros, išeina daug ir vertimų. Pažymėtini vertimai: **Servanteso** „Don Kichotas" (pilnas vertimas), verstas **Pulgio Andriušio, Čechovo** akysakos, **Romen Rolando** „Petras ir Liucija". **Kenžiro Tukotoni** (japonų rašytojo) „Samurajaus duktė", anglų prozos antologija, versta **A. Voldemaro,** ir kt.

„M. K. Čiurlionis".

Tokiu pavadinimu Vyt. D. Kultūros Muziejus išleido apie Čiurlionį monografiją, redaguotą **P. Galaunės.** Veikale stengiamasi nušviesti Čiurlionies gyvenimo kelias, jo asmuo ir kūrybos ypatumai. Į veikalą yra įdėtos 4 spalvotos ir apie 200 nespalvotų Čiurlionies kūrinių reprodukcijų.

Iš Vilniaus lietuvių kultūrinio gyvenimo.

— Vilniečių lietuvių kultūrinio gyvenimo sąlygos nepaprastai sunkios. Lenkų valdžia, kaip įmanydama, trukdo bet kokį, kad ir nekalčiausią judėjimą. Tiesiog neįmanoma gauti leidimą suruošti lietuviškam vakarui ar vaidinimui. Valdžia taip pat neduoda leidimo leisti žurnalams ir laikraščiams. Tačiau vis dėlto Vilniuj reiškiasi stiprokas lietuvių kultūrinis sąjūdis. Prie šio sąjūdžio skatinimo ypač prisideda Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Dr-ja.

— V. L. Meno ir Literatūros Dr-ja, negaudama leidimo leisti periodiniam žurnalui, leidžia vienkartinius leidinius. Iš tokių anksčiau išėjusių leidinių paminėtini yra „Varsnos", „Varpos", „Sėjos" ir kt. Šiomis dienomis vilniečiai menininkai vėl išleido panašų leidinį **„Vienkartinį",** redaguotą dail. **Vl. Drėmos.** Leidinys įdomus savo turiniu ir simpatiškos išvaizdos.

— Plačiai pagarsėjęs gudų dainininkas, Milano operos artistas **Zabeida Sumickis,** beviešėdamas Vilniuje, labai susidomėjo lietuvių dainomis. Kelis kartus su dideliu pasisekimu jis dainavo lietuviškas dainas lenkų ir gudų publikai. Šis žymusis dainininkas žada surengti Vilniuje lietuviškų dainų koncertą.

— Artimiausiu laiku Vilniuje numatoma surengti lietuvių literatūros vakarą (aišku, jei lenkų valdžios organai nesutrukdys).

— Lietuvių dailininkų ruošiamoj jubiliejinėj parodoj dalyvaus ir vilnietis dailininkas **Vladas Drėma** („Vienkartinio" redaktorius).

— **Pr. Žižmaro** rūpesčiu spalio 6-8 d. Vilniuje buvo surengta lietuvių sporto propogandos šventė, kuri sutraukė daug dalyvių. Buvo tinklinio, krepšinio ir lengvosios atletikos varžybos. Tačiau dėl nežinomų priežasčių lenkai šią šventę uždarė ir neleido baigti varžybų.

JUOZUI KUIZINUI, religinio būrelio nariai, dėl tėvelio mirties reiškia nuoširdžią užuojautą

Šilalės v. progimn. religinio būrelio valdyba ir nariai.

Kristaus Karaliaus šventės ir Misijų dienos minėjimas gimnazijose.

— Visose Lietuvos gimnazijose gražiai paminėta Kristaus Karaliaus šventė ir Misijų diena. Kiek matyti iš visų gautųjų korespondencijų, minėjimai buvo stengiamasi padaryti kuo įdomesni. Minėjimus padėjo organizuoti kapelionai, mokytojai, o patys moksleiviai minėjimų programą paivairino savo kūryba, referatais, deklamacijomis, muzikalinių dalykų išpildymu ir kt.

BIRŽAI

— X.22. sulyg numatytos šiais metais kiekvieną mėnesį pasilinksminimų tvarką, buvo VII klasės pasilinksminimas. Suvaidinta sudaryta iš liaudies dainų operetė. Po to vyrų sekstetas padainavo keletą dainų. Šios rūšies programa buvo pirmą kartą mūsų gimnazijos pasilinksminimuose.

— X.28. įvyko literatų susirinkimas. Į šį susirinkimą vėl atsilankė poetas K. Pr. Inčiūra. Jis paskaitė keletą eilėraščių ir ištrauką iš eiliuotos pasakos vaikams. Vaičiulėnas skaitė „Egzaminų" recenziją. Be to, Kisieliūnas skaitė feljetoną ir Tamašauskas — novelę. Tą dieną buvo kaip tik laidojamas a. a. **Juozas Pyragius,** buvęs literatų pirmininkas, kuris jų veikimą buvo ypatingai sugyvinęs, o vėliau turėjęs dėl tam tikrų priežasčių atsisveikinti su gimnazija. Literatai atidavė jam paskutinę pagarbą atsistojimu.

— XI.5. koncertavo gimnazijoje pianistas profesorius Vyt. Bacevičius. Tai buvo reta proga išgirsti tokį žymų muziką. Tik gaila, kad moksleiviai nelabai gausiai atsilankė. **Aldas K.**

KAUNAS

VI valst. gimnazija.

— Šiemet įsisteigęs religinio auklėjimo būrelis gan gražiai veikia. Įsirašė per 100 naujų narių. Būreliui vadovauja kun. Grauslys.

— X.21. šeštokai(ės) buvo surengę ekskursiją į Marijampolę. Apžiūrėjo cukraus fabriką, gimnaziją ir miestą. Ekskursijai vadovavo mokyt. Tarutis.

— XI.3 d. įvyko metinis mokinių kooperatyvėlio „Ryšio" susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba, kurią sudaro Treinytė, Laurušonytė, Steponavaitė. Revizijos komisiją sudaro: Gavėnaitė, Franckevičius ir Kavaliauskas. Koperatyvui vadovauja mokyt. Tarutis.

— Literatūros būrelis dar nė vieno susirinkimo nepadarė. Ar jis nemano šiais metais nieko veikti?

— Gamtininkai jau suruošė keletą susirinkimų ir greitu laiku ketina surengti vakarą. Būreliui vadovauja mokyt. Mašiotienė.

— Fizinio lavinimo būrelis taip pat pažengė į priekį. Būrelis suskirstytas į keletą sekcijų. Vadovauja gimnastikos mokyt. Butkus. **Pov. Cimka.**

KAIŠIADORYS

— Visi būreliai jau pradėjo normalų veikimą, nors kai kurie ir per daug ilgai atostogavo. Iš visų būrelių valdybų pasitraukė aštuntokai, kurie dabar ypač susirūpino „kalimo menu".

— Religininkai išsirinko naują valdybą: pirm. B. Ulozas (VII), vicepirm. A. Subačiūtė (VI) ir sekr. O. Jacevičiūtė (VI).

— Literatai, taip pat nemano pasiduoti kitiems būreliams. X.28. padarė susirinkimą. Buvo paskaitytas referatas, padeklamuota bei paskaityta savos kūrybos. Be to, tarė žodį naujasis lietuvių kalbos mokyt. p. R. Šaltenis. Dabartinę literatūros būrelio valdybą sudaro pirm. A. Velička, vicep. J. Šolomskas, sekr. K. Karčiauskas ir ižd. J. Žižliauskas. Literatai nutarė kas trimestrą leisti „Gyvąjį žodį", kurio redaktoriumi yra A. Leonsavičius, o sienini laikraštėlį dar dažniau. Literatūros būrelio valdybą ir redakcinę komisiją sudaro šeštokai (išskyrus vicepirmininką).

— Raudonojo Kryžiaus būrelis taip pat padarė susirinkimą, kuriame išrinko valdybą: pirm. Č. Martusevičius (VII), sekr. J. Sidaraitė (VII), ižd. A. Velička (VI). Šiais mokslo metais raudonkryžininkai žada nepaprastai smarkiai veikti.

— Gimnazija rengia vakarą, kuriame bus suvaidintas šešių veiksmų „Mažasis Karžygis", vaizduojąs Lietuvos senovę.

Strėvūnas.

KYBARTAI

— X. 29. Eucharistininkai suruošė agapę. Agapėn atvyko ir draugai vilkaviškiečiai su abiem savo kapelionais. Prisirinkus narių pilnutėlei salei, agapė buvo pradėta Viešpaties malda. Papusryčiavus, prasidėjo sveikinimai. Pirmiausia žodį tarė eucharistininkų dvasios vadas kun. kapelionas J. Gurinskas, linkėdamas gero intensyvaus veikimo ir pasisekimo moksle. Mokytojų vardu pasveikino p. B. Stočkus. Buvęs Vilkaviškio kapelionas kun. dr. J. Dabrila savo sveikinime mus paskatino daugiau įsigyti karingos dvasios. Už tokias karingas mintis jam buvo sušuktas ir karingas valio. Draugų vilkaviškiečių vardu sveikinimus ir linkėjimus perdavė jų pirmininkas A. Arminas. Mūsų valdybos pirmininkė E. Ardickaitė už gražius sveikinimus ir iškeltas mintis visiems sveikinusiems padėkojo. Per agapę pasirodė dar ir atskiri būreliai. Vieni padainavo, kiti padeklamavo. Šventės nuotaika buvo linksma ir gyva, kaip pridera jauniems entuziastams. Eucharistininkų brolija pas mus gyvuoja jau ketvirti metai. Narių turi virš 200, kurie sudaro veik tris ketvirtadalius mokinių skaičiaus. Broliją sudaro 2 būreliai.

A. Žeimius.

KRETINGA

— Kretingoje pirmieji sujudo sukruto „literatai" ir išsirinko naują valdybą: L. Narbutas (VII) — pirmin., Kontrimas (VIII), Rezgaitis (VI) ir Mileris (VI) — nariai. „Misijonieriai" taip pat neatsilieka, ir jie sudarė savo kabinetą: Pr. Rezgaitis (VI) — pirm., Narbutas (VII), Baranauskas (VII) ir Gedminas (V) — nariai. Šimet „literatus" globos nesenai atkeltas mokyt. Butrimas.

— Kretingoje vyksta rudeninės tarpklasinės krepšinio rungtynės. Geriausiai sekas aštuntajai klasei, kuri nugalėjo septintąją 22:14 ir šeštąją 18:15. Šešta nugalėjo penktąją 26:6. Septintokai nugalėjo penktą 14:13 ir šeštąją 16:15.

Kaikada.

KUPIŠKIS

— XI.6. gimnazijos salėje religinis būrelis savo nariams suruošė šaunią agapę — pusryčius. 8 val. Į agapę atvyko p. Direktorius, kuris savo žodyje paminėjo, kad mes esame vis dėlto veikliausi visoje gimnazijoje. Nariai agape patenkinti.

— Literatai globojami mokyt. M. Stonio jau padarė pirmą susirinkimą. Literatų pirmininku išrinktas Br. Vaidila (VII).

— Šimet mūsų gimnazija turi patalpas net trijose vietose **Vėjas.**

JONIŠKIS

X.16. mergaičių religinio lavinimosi būrelis suruošė Šv. Teresėlės minėjimą. Paskaitą skaitė mokyt. Pladienė. Minėjimas praėjo geroj nuotaikoj. Dalyvavo daug mokinių.

— Šiais mokslo metais literatai, vadovaujami mokyt. Dargio, sukruto veikti. Susirinkimai šaukiami kas dvi savaitės.

— IX. 28. VI berniukų klasė su klasės globėju mokyt. Žolynu ir mokyt. Kasperavičiene padarė ekskursiją į Klaipėdą. Aplankė žymesnes Klaipėdos vietas, Nidą, Kretingą, grafo Tiškevičiaus rūmus ir daug kitų gražių vietų.

— Šiais mokslo metais gimnazijos penktosios klasės, kurių yra net trys, leidžia savaitinį laikraštėlį „Gyvenimo gairėmis". Laikraštėlis atrodo, apskritai, neblogas, nors kartais būna skystokas. Redakcinė komisija: Avyžius (Vb), Bosaitė (Va) ir Valentinas (Vb). **Aš.**

LAZDIJAI

— Atvykęs į Lazdijus naujas kapelionas kun. dr. Mockevičius X.15. sušaukė pirmą religinio būrelio vyresniųjų klasių berniukų susirinkimą. Susirinkime mokiniai dalyvavo labai gausiai ir į būrelį įstojo didesnė dalis visų aukštesnių klasių berniukų. Išrinkta valdyba: B. Labenskas (VIII) — pirm., V. Vabalas (VI) — vicepirm. ir V. Keršulis (V) — sekret. Tikima, kad būrelis, vadovaujamas energingos valdybos ir globojamas naujojo kapeliono, padės savo nariams katalikiškai auklėtis. **Bon.**

LINKUVA

— X.22. įvyko religinio lavinimosi būrelio bendras visų narių susirinkimas. Reikia pasakyti, kad religinio būrelio susirinkimuose mokiniai dalyvauja aktyviai.

— XI.5. Religinio lavinimosi būrelio iniciatyva buvo surengtas mirusiųjų moksleivių minėjimas. Vakare visi mokiniai organizuotai su žvakėmis rankose ir giedodami giesmes ėjo į kapines. Kapinėse kap. kun. A. Baltrukėnas pasakė gražų pamokslą, paskui koplyčioj atgiedojo „Libera".

— Kapeliono rūpesčiu įvesta kiekvieno mėnesio pirmą sekmadienį vakarinė Šv. Sakramento adoracija.

Šiaurės sūnus.

MARIJAMPOLĖ

— XI.29. į gimnazijos salę susirinko mokytojų seminarijos mokiniai ir gimnazijos moksleiviai. Buvo paskaita, kurią

skaitė gimnazijos gydytojas dr. Kaunas. Paskaitoje gydytojas pabrėžė „samagono" žalą. Taip pat paminėjo, kad ir abiturijientai prieš egzaminus „dėl drąsos" gali gerti tik valerijono lašų.

— X.30. gimnazijos futbolistai žaidė su Alytaus „Dainava". Rungtynes laimėjo gimnazija 5:2.

— XI.1. krepšininkai sužaidė su „Romuva" krepšinio rungtynes, kurios baigėsi svečių pergale 28:17.

— XI.1. Marijampolėje buvo bėgimas 1,5 km. Mūsų bėgikai iškovojo 3-čią vietą. Geriausiai pasirodė J. Vizbara, Vyt. Vaškevičius ir St. Šlekys.

— Vyresniųjų klasių literatai dar snaudžia. Nariai visą energiją eikvoja po sporto aikštes ir „varšavinę". Laikas jau būtų pagalvoti ir apie „mūzas". Nuo literatų „neatsilieka" ir religinis būrelis.

Kolibriukas.

— X.22. įvyko gausingas muzikos mėgėjų būrelio susirinkimas. Būreliui vadovauja muzikos ir dainų mokytojas p. Kamaitis. Dauguma atsilankiusiųjų pasižadėjo mokytis muzikos. Būrelio vadovas sutiko visiems norintiems padėti. Nuspręsta įsteigti stygų orkestrą, kuris galės per „robaksus" pagroti. **Kr.**

MAŽEIKIAI

— X.27. įvykusiame literatūrininkų susirinkime, O. Švažaitė skaitė referatą „Natūralizmas lietuvių literatūroj". Referatas sukėlė nemaža diskusijų. S. Trigubovas (VIII) supažindino su čekų ir slovakų literatūra. Išnagrinėjo čekų literatūros antologiją „Besišypsanti mergaitė". Alp. Grybauskas recenzavo naujai išėjusį Narbuto novelių rinkinį „Pažadėtoji žemė". Be to, buvo pakalbėta ir bendrai apie vilniečių literatūrą.

— XI.5. įvyko tėvų komiteto surengtas vakaras. Suvaidinta muzikalinė Čiurlionienės pjesė „Karalaitė Tikroji Teisybė".

Marius.

PASVALYS

— Muzikai X.22. sušaukė sus-mą. Būrelio glob. mokyt. K. Šimkevičius kalbėjo apie muziką ir jos reikšmę. Be to, paragino muzikus bendradarbiauti su literatais. Išrinkta nauja valdyba: Alb. Talačka (V) — pirm., T. Mikutavičiūtė (V) — vicepirm., Alg. Lipštas (VI) — sekr. Būrelis turi virš 30 narių. Muzikai šįmet pradėjo veikimą paskutinieji iš visų veikiančiųjų būrelių.

— Jaunesniųjų literatų sekcija, sekdama vyresniuosius literatus, X.22. surengė literatūrinį pasilinksminimą, kuriame buvo pastatytas vaidinimas, paskaityta savų raštelių ir padainuota.

— Aštuntokai ir septintokai X.20-23. su trimis mokytojais padarė ekskursiją į Klaipėdą.

—XI.4. gimnazijos salėje įvyko p. Vyt. Bacevičiaus fartepijono koncertas. Mokinių atsilankė labai daug. Visi labai patenkinti, kad pasitaikė reta proga išgirsti tokių puikių muzikos kūrinių.

— XI.5. įvyko religinio auklėjimosi būrelio mergaičių sus-mas, kuriame B. Vileišytė skaitė referatą. Išrinkta valdyba: A. Luomanaitė, Br. Vadapalaitė ir E. Zubaitė.

— Muzikų būrelis, XI.5. surengė pasilinksminimą, kuriame gimnazijos orkestas išpildė keletą dalykų, F. Baumšlakas pagrojo smuiku, J. Šimkevičius — violenčėle, Jon. Linkevičius ir Al. Šatas paskaitė po porą savo eilėraščių.

— XI.6. gimnazijos salėj įvyko Tautos Vado minėjimas, kuriame dalyvavo visi moksleiviai. **Gegužis.**

PALANGA

— X. 2. progimnazija surengė didelį viešą vakarą. Buvo suvaidintas vieno veiksmo vaizdelis „Laikraščių pardavėjas", mergaitės pašoko kinų polką, berniukai parodė keletą labai gražių gyvų paveikslų. Pabaigoje choras dainavo 4 daineles. Gauta 413 lt. pelno, kuris paskirtas neturtingiems mokiniams šelpti.

— X.30. progimnazija važiavo į Klaipėdos Valst. Teatrą, kur buvo statomas Binkio „Atžalynas".

— Religininkai pagaliau pabudo ir išsirinko savo valdybą, į kurią įeina Š. Jazdauskas — pirm., St. Butkus — vicepirm., Alb. Jurgutytė — sekr., M. Kulvietis — ižd. **Taspats.**

PRIENAI

Vieną puikią lapkričio dieną aštuntokai paskelbė įvyksiantį jų klasės tradicinį vakarą. Žodžiai veltui nenuskambėjo: scenoje išvydome, anot aštuntokų auklėtojos p. Žagrakalienės, visą XVIII-jį šimtmetį inscenizuotoj „Pelenės" pasakoj. Artistai buvo nevien aštuntokai — jiems padėjo ir septintosios klasės vyrai: mat, šeimininkams teko imti paskolą todėl, kad jie turi tik tris vyrus. Artistai roles išpildė neblogai, be to, publiką žavėjo puošnios dekoracijos, egzotiški drabužiai ir plastiškas baletas. Kadangi į vakarą atsilankė daug publikos, tad ir rengėjai gavo gražaus pelno.

Bastuoklis.

ROKIŠKIS

—X.22. įvyko steigiamasis religininkų sus-mas. Susirinko gana gražus būrys moksleivių, pasiryžusių smarkiai dirbti. Pradžioje įspūdingais žodžiais prabilo globėjas kun. kap. L. Gižinskas. Paskui išrinkome valdybą: pirm. K. Dalinda (VIII), sekr. Narbutaitė (VII) ir ižd. K. Vaičionis (VI). Susirinkimą uždarė K. Dalinda, karštais žodžiais kviesdamas moksleivius į religinį darbą. Išsiskirstėme kupini gražiausių vilčių ir pasiryžimų.

— X.6. vyresnieji literatūrininkai padarė antrąjį susirinkimą. A. Pilkauskas (V) paskaitė vaizdelį „Mes ilgimės Vilniaus", R. Stalionis (V) — „Vėlinių mintys" (vaizdelis) ir A. Smetona — „Mokėti ir gyventi", Dapkevičiūtė (V) — novelę „Laidotuvės", Nakas (VIII) ir K. Jankevičius (V) po eilėraštį, o Mikšytė padeklamavo Olkinaitės (VIII) eilėraštį, skirtą Tautos Vadui. Išrinkta nauja valdyba: sekr. Dapkevičiūtė (V) ir ižd. P. Žindulis (V); pirmininkas lieka tas pats — Mironas (VIII).

— X.6. įvyko iškilmingas Tautos Vado A. Smetonos minėjimas. Minėjime dalyvavo ir vyresnieji moksleiviai, užpildydami meninę programos dalį.

Romantiko sūnus.

SKUODAS

— X. 25. raudonkryžininkai sušaukė savo susirinkimą. Programa gana įdomi. Būrelio globėja p-lė mok. Juknaitė paskaitė apie būrelio tikslus. Žukauskaitė (VIII), Narmontas (VI) ir Gerulskytė (VIII) paskaitė savo kūrybos. Be to, A. Vaitkutė (VII) ir Z. Vaitkevičiūtė (VI) gražiai padainavo. Būrelis žada smarkiai dirbti ir toliau. Į būrelio valdybą įeina: J. Narmontas (VI) — pirm., G. Šližytė, J. Vareika, A. Momgaudytė (VI) ir Ad. Kripkauskas (VI).

— XI.5. literatų būrelis suruošė V. Krėvės Šarūno teismą. Šarūną kaltino R. Vindašius (VII) ir Vl. Jakštas (VIII), o teisino A. Vaitkutė (VII) ir V. Vaitkus (VIII). Teisėju buvo J. Kiauleikis (VIII).

Aš pats.

ŠVĖKŠNA

— Šįmet iš būrelių veikiausi yra literatai ir eucharistininkai. Literatų būrelio valdybą sudaro: J. Nausėda (V) — pirm., Vac. Tilvikas (VII) — vicepirm., V. Lušpinis (VII) — sekr., J. Miknius — ižd. Būrelio globėjas yra gimn. direk. Pr. Samulionis. Eucharistininkų valdybą sudaro šie asmens: P. Rumšas (VII) — pirm., V. Šaulys (VIII) — vicepirm., J. Nausėda (V) — sekr., O. Gailiūtė (VI) — ižd. Literatai ruošiasi aušrininko kun. Myk. Miežinio (jis palaidotas Švėkšnos kat. kapinėse) 50 m. mirties sukaktuvių minėjimui ir anglų pocto Bairono 150 m. gimimo sukaktįes paminėjimui, o eucharistininkai žada paminėti šventąjį kun Joną Bosco. Be to, literatų būrelio atstovai vyks į rengiamą žemaičių moksleivių muzikos, dainos ir literatūros meno vakarą, š. m. lapkričio 26 d. Tauragėje.

— Literatų būrelis įteikė gimnazijos vadovybei savo sumanymą, kad, minint kun. M. Miežinio 50 m. mirties sukaktį, viena didesnioji miestelio gatvė būtų pavadinta to aušrininko vardu.

J. N-da.

ŠIAULIAI

Berniukų Gimnazija.

— Religininkų būrelis dabar jau pats aktyviausias gimnazijoj. Kiti būreliai pasitenkino padarę po du susirinkimu nuo metų pradžios, o šis — ne. Štai, spalių mėn. 25 dieną jis nustebino dar neregėtu mums dalyku — surengė diskusijas apie alkoholį. Juodom spalvom, kaip patį kipšą, alkoholį nupiešė Br. Ramoška ir Pov. Mičiulis, tačiau, „baltoji" turėjo ir du gynėju (iš paskyrimo, ne iš nusistatymo!): K. Maluzą ir Z. Šimkų, kurie sumaniai stengės ją apginti. Abiems šalims susikirtus, buvo duotas balsas publikai. Užvirė gyvi ginčai. Narių buvo prisirinkusi beveik pilna salė (klasėse nebetilpo!).

—XI.4. būrelis surengė Vėlinių valandėlę, palikusią gilaus įspūdžio. Referatą „Mirtis" skaitė Br. Ramoška. Po to, J. Kudžma padeklamavo J. Kossu-Aleksandravičiaus eilėraštį „Ruduo" ir B. Brazdžionio „Paskutinį lapą" ir „Procesiją į Kristų". Savo eilėraščių paskaitė P. Čepulis ir Z. Šimkus. O muzikai: V. Korsakas (piano), Alf. Puodžiūnas ir A. Gasiūnas (smuikininkai) išpildė Guno „Ave Maria" ir Braga „Angelų dainą". Ši valandėlė vyko taip pat salėj. Dabar, kaip girdėti, būrelis ruošiasi moksleivio teismui. Lauksime!

— Vokiečių kalbos jr jaun. literatų būreliai surengė po vakarą, tačiau programa abiejų skurdoka. Bet, kadangi mes mėgstam už vis labiausia šokius, patiko...

— Literatų valdyba niekaip nepasidalina pareigom, bet kad būrelis užmigtų laukti nereikia — per daug gilias šaknis jau jis įleido.

Narc. Rymantas.

— Neturėdami mokslo metu laisvo laiko, per atostogas sumanėme paekskursuoti. Ir, štai, X. 31. vadovaujami mok. Daugaravičiaus, važiuojame aplankyti Pavenčių cukraus fabriko. Matome labai daug: čia runkeliai plaunami, ten piaustomi, o ten jau baltas, smulkus, lietuviškas cukrus byra. Paskiau susitaisė savanorių būrelis, kurie, nežiūrėdami lietaus, ištraukė į Kuršėnų puodų dirbtuves. Pasilikusieji jiems, tur būt, nepavydėjo, nes atėjo purvini, kaip molį minę. Tos pačios dienos vakare mus dainuojančius traukinys nešė namo.

Iraščia.

TAURAGĖ

— X.22. buvo pirmas jaunesniųjų literatų susirinkimas. Į susirinkimą atsilankė labai daug jaunųjų literatūros mėgėjų. Pasirodo, kad tokio būrelio Tauragėj seniai reikėjo. Dabar jaunieji turės progos pareikšti ir net lenktyniuoti su vyresniaisiais. (Vyresnieji, girdėti, tuo rimtai susirūpinę!). Būrelio globėjas mok. Navasaitis gražiai pakalbėjo apie kūrybos bandymus. Vyresniųjų literatų pirmininkas Paulius Drevinis skaitė referatą „Jaunųjų žodis mūsų poezijoj". Paskui patys jaunieji paskaitė savos kūrybos ir padeklamavo. Susirinkimas baigėsi pakilusia nuotaika. Būrelis valdybos dar neišsirinko: kurį laiką, vadovaus vyresniųjų literatų valdyba.

— XI.6. įvyko vyresniųjų literatų susirinkimas, skirtas nagrinėti Salomėjos Nėries kūrybai. Paulius Drevinis skaitė referatą „Nemuno daina moters lūpose". Be to, buvo daug deklamuota ir skaityta savos kūrybos.

— X.22. buvo klasikų susirinkimas. Mokyt. Pažereckas su jam priprastu patraukliu žodžiu gyvai atkūrė Cicerono, Ovidijaus ir Vergilijaus asmenis. Dailiai išverstos tų didžiųjų kūrėjų kūrybos ištraukos tas asmenybes dar labiau paryškino. Z. Žilevičius (VII) skaitė Cicerono pirmosios kalbos įžangos vertimą, o Vyt. Merkelis (VII) skaitė Ovidijaus laiško savo žmonai ir dukrelei vertimą, o Pr. Arlauskas (VII) skaitė Vergilijaus „Bukolikų" I eklogą, išverstą hegzametru.

— X.29. turėjome gimnazijos Tėvų Komiteto tradicinį vakarą. Suvaidinta Moljero komediją „Vestuvės per prievartą". Po programos gimnazijoj šauniai pasišokome.

Per Visų Šventų atostogas Tauragės gimnazijoj apsistojo „Paroda naminės degtinės žalai pavaizduoti". Visą laiką tauragiečiai uoliai ją lankė. Moksleiviai taip pat paroda domėjosi ir pasiryžo kovoti su joje vaizduojama mūsų tautos nelaime. **Ar-al.**

— Į Tauragę XI.26. suvažiuoja visi Žemaitijos moksleivių literatų ir muzikų būrelių atstovai. Pažymėtina, kad tauragiečiai moksleiviai pirmieji rengia tokį didelį dainos, instrumentalinės muzikos ir literatūros vakarą. Į vakarą yra pakviestos šios gimnazijos: Klaipėda, Kretinga, Telšiai, Mažeikiai, Švėkšna, Pagėgiai, Kelmė, Raseiniai. Be to, programoje dalyvauja dar Tauragės mokytojų seminarija ir Tauragės v. gimnazijos geresnieji literatai. Rašytoja Bronė Buivydaitė sutiko vakarą atidarant tarti įžangos žodį. **Jūra.**

UKMERGĖ

Valstybinė A. Smetonos Gimnazija.

— Pradžioj mokslo metų būreliams nebuvo galimybės dirbti: visi buvo užsiėmę rengimusi gimnazijos atidarymui. Dabar po gimnazijos pašventinimo ir atidarymo pradeda krutėti ir būreliai. Kaip ir visuomet, gyviausi yra literatūrininkai. Šiais metais pasikeitė jų globėjas. Buvęs globėjas mokyt. P. Naujokaitis būrelį tvarkyti pavedė mokyt. J. Jasinevičiui. Valdybą sudaro šie asmenys: J. Savickis (VII) — pirm., D. Jurgelytė (VII) — vicepirm., A. Vaičiulėnas (VII) — sekr. ir V. Šlaitas (VII) — ižd.

XI.6. įvykusiame literatūrininkų susirinkime Kunigėlytė (V), V. Šlaitas (VII) ir B. Rukša (V) paskaitė po porą eilėraščių. Nusistatyta nagrinėti ne ištisas knygas, bet atskiras noveles. Šiame susirinkime tam dalykui pradžią padarė J. Savickis, išnagrinėdamas Grušo novelę „Už saulę gražesnis". Nagrinėjimas sukėlė gyvų diskusijų. Numatoma išnagrinėti Biliūno „Liūdną pasaką" ir kt.

— Pradeda veikti ir socialinių mokslų būrelis. X. 28. padarytame susirinkime išrinkta nauja valdyba, kurią sudaro V. Mušinskas (VIII) — pirm., J. Savickis (VII) — sekr. ir I. Rėklaitytė (V) — ižd. Būrelis numato skaityti referatus aktualiomis temomis. Šiais metais pirmas referatas bus pie Čekoslovakiją. Taip pat susirinkimuose bus daroma politinė apžvalga.

— Pradeda įeiti į normalias darbo vėžes ir kiti būreliai. Sėkmingai prekiauja naujai įsisteigę kooperatyvininkai, drožia pieštukus dailininkai ir kt.

— X.29. gyd. Bortkevičius skaitė gimnazijos mokiniams paskaitą apie naminės degtinės žalą.

Mokytojų seminarija.

— Lapkr. 5 d. mokytojų seminarija, dalyvaujant ir aukštesnių klasių gimnazistams, surengė pasilinksminimą su įdomia programa. Referatą skaitė Vijūnas. Deklamavo Trimonis ir Rutkauskas. Solo dvi daineles gražiai padainavo Navickas. O gyviausiai savo trejetą eilėraščių paskaitė Šneideris. Apskritai, seminaristai su gimnazistais gerai sugyvena ir nuoširdžiai bendradarbiauja.

Žvirblis.

UTENA

— X. 1. įvyko pirmasis literatų būrelio susirinkimas. Narių — devynios galybės. Dar nė vienais metais tiek nebuvo. Mokytojas Lebedys (dabartinis literatų būrelio globėjas) skaitė paskaitą apie stilių. Išrinkta nauja valdyba: pirm. Ad. Markelis (VII), valdybos nariai — E. Ardinskaitė (VII) ir Pr. Vyžintas (VII). Nutarta pagaliau imtis priemonių „Saulėtekiui" išleisti. Išrinkta energinga redakcinė komisija: Vyt. Ant. Dambrava (VIII), V. Oželytė (VII) ir Pr. Čepėnas (VI), kurie, atrodo, padarys tai, ko kiti seniau neistengė. Nutarta ruošti pasilinksminimą, literatūrinį teismą, kviesti rašytojus ir kt. Literatai padėkojo buvusiam jų būrelio globėjui mokyt. K. Žieviui.

— X.18. antrajame literatų būrelio susirinkime, P. Kemėšis (VII) recenzavo J. Jankaus „Egzaminus". Kritikavo ir papildė recenziją mokyt. Lebedys. Savos kūrybos paskaitė: Valiukėnaitė (VII), Sargailytė (VI), Pelanytė (V), Oželytė (VII) ir Beržinskas (V). Pradėta rūpintis literatų pasilinksminimo programos sudarymu.

— Kiekvieną sekmadienį vyksta krepšinio rungtynės, tačiau pats sporto būrelis miega. Ne geriau ir su Raudonojo Kryžiaus būreliu.

Mikė Optimistas.

VILKAVIŠKIS

— X.29. moksleiviai buvo supažindinti su naminės degtinės daroma žala žmogaus organizmui. Vyresniųjų klasių mokiniams kalbėjo dr. Kaunas, o „mažiukams" gimnazijos gydytojas Kudirka. Po paskaitos buvo padarytas pranešimas apie žuvusius Nepriklausomybės kovose Vilkaviškio apyl. moksleivius ir paprašyta, kad Visų Šventųjų atostogų proga moksleiviai pasiteirautų pas savo pažįstamus smulkesnių žinių apie žuvusius.

— Eucharistininkų būrelis rodo labai gyvą veikimą ir daug dėmesio kreipia į praktiškąją pusę: lanko vargšus, ligonius ir kt.

Edvardas.

ZARASAI

— X.9. visų klasių moksleiviai gausiai aukojo Geležiniam Vilniaus Fondui. Kiekvienas moksleivis turi įsigyjęs Vilniaus pasą.

— X.18. pasibaigė stalo teniso turnyras. Vyrų vienete pirmą vietą laimėjo H. Danilevičius (V), antrą vietą — L. Gaidys (VI). Mergaičių vienete pirmą vietą laimėjo H. Danilevičiūtė (VI), antrą — D. Podgaiskytė (VI). Mišriam dvejete I-ąją vietą gavo Kužinskas ir Lukoševičiūtė (V). Mergaičių dvejete H. Danilavičiūtė ir D. Podgaiskytė (VI). Vyrų dvejete H. Danilavičius (V) ir Gaidys (VI).

— X.29. po penkių pamokų dr. F. Zubinas skaitė paskaitą apie naminės degtinės žalingumą. Prelegentas vaizdžiai nupasakojo alkoholio žalą moksleivijai ir tautai.

— Būreliai dar miega. Pirmieji sukruto religininkai. Jie padarė kelius susirinkimus. Mergaitės daro savo susirinkimus atskirai. Būna ir bendrų susirinkimų. Būrelis sparčiai ruošiasi būsimajam gimnazijos vakarui. Bus statoma Vydūno 3-jų veiksmų misterija „Mūsų laimėjimas". Be to, bus meninė deklamacija, orkestras išpildys keletą muzikos dalykų ir t. t. Vakaro organizavimu ypač rūpinasi mok. A. Misevičius.

V. J-s.

JANUTEI BARTLINGAITEI, mirus jos mylimam tėveliui, reiškia giliją užuojautą

Šv. Jėzaus Širdies gimnazijos VI kl.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Laimai. Sesė perdaug senovišku stiliumi rašai. Dabar taip neberašoma. Matyt, turi kibirkštėlę kūrybinės dvasios. Lavinkis toliau. O gal proza pabandytum rašyti?

A. Čepaitei. „Žemei" skambus, bet ne originalus. Atsiųsk daugiau, rodos, neblogai rašai.

Zaborskytei. Draugės kūrinėlis „Ateičiai" dar silpnokas. Išsireikšt moki. Bandyk ir daugiau rašyti.

Jūraitei. Matyt, kad draugės poetinė nuovoka dar nestipri. Eilėraščiai silpnoki. Skaityk daugiau mūsų naujuosius poetus, gal vėliau kas nors ir išeis.

KREIVOS ŠYPSENOS

Kas tu būtum?

(K. Bradūno plagijatas).

Argi tu ne suriesta dvejukė,
Atsisėdus žurnale plačiai?...
Tyla klasė, širdis baisiai plaka,
Žiba pedagogo akiniai. —
Argi tu ne suriesta dvejukė?

O gal tujen lieknas vienetėlis,
Veriąs širdį pačioj gilumoj?...
Vysta užanty suskintos gėlės,
Pažadėtos mano mylimai...
O gal tujen lieknas vienetėlis?

Kas tu būtum: vienetukas ar dvejukė,
Kur tu būtum: žurnale ar ne, —
Man visvien širdis jau ašarom papluko:
Šiaip ar taip — suėsi tu mane...
Kas tu būtum: vienetukas ar dvejukė?

L. S. Catilina.

BIRŽAI

Reikia tik neimti į galvą...

(Grafo Taburetkino kalba, pasakyta atsisveikinant Biržų stotyje XI.3.).

— Brangiausios kameradės ir brangūs kameradai! Daug metų praslinko, kol aš tryniau gimnazijos suolą peilio aštrumu „išprosytomis" kelnėmis. Daug kartų braidžiojau Rotušės gatvės purvą. Daug kartų norėjau suėsti keptą viščiuką ir nusmeigti m... (čia grafas sučiaudėjo). Kaip šuo buvau gerbiamas, buvau pabėgęs, dalyvavau dvikovoje ir t. t. Bet viso to nereikia imti į galvą. Dabar, štai, aš jau laisvas, kaip pypkės dūmas, su birete ant pakaušio išvažiuoju skusti bulvių. Jūs, žinau, pavydite man, bet ir to nereikia imti į galvą. Laukite laimės, taip, kaip tu, penktosios klasės Penelopeja, lauki Odisejo iš Jėzuitų gimnazijos. Nenusiminkite, kaip aš nenusiminiau, kai man pasvalietis prisiuvo barzdą. Spauskite kelnes ko ploniausiai, nepamirškite „dešrininkų" himno ir neimkite į galvą mokytojų skelbiamų erezijų. Savo testamento vykdytojamas palieku pypkę, kurią nudžioviau nuo vieno dėdės, ir „bendzinką". Pypkė gera, kukavinio medžio. Tau, brangus „Baltosios putelės" pirmininke linkiu visuomet tiesiai pataikyti į savo namus. Jums, Kilučių gatvės bajorai ir damos, linkiu dar smarkiau šlifuoti šaligatvius ir nebijoti kengūros, kuri ir didžiausioje tamsoje linguodama viską mato. Savo senąją kepurę palieku „Odeon'o" lankytojams, idant kengūra ir pasistiepusi nepažintų. Žodžiu viskas bus gerai, tik niekuomet nereikia imti į galvą.

Grafo dvaro stenografistas.

Atviras laiškas nemažai gerb. „Kreivų šypsenų" redakc.

— Praeito numerio „K. Š." skelbime įvyko nemaža klaidelė: aš, be minėtų instrumentų, (violenčėlės, gitaros, mandalinos ir smuiko) turiu dar ir balalaiką. Taigi, prašyčiau tą klaidą atitaisyti.

Su prideramu nusilenkimu —

Viengungis.

KAUNAS

Jėzuitų gimanzija.

— Pas mus, žinotumėt, būrelių būrelių! Nevisi dar spėjo įsiregistruoti. Puikiai veikia pypkoriai, cigaretninkai, papirosninninkai, vakarušninkai, kinų lankytojai, simuliantai ir t. t. ir t. t. Pašėlusiu tempu veikia literatai. Nesvarbu, kad nepadarė nė vieno susirinkimo ir neturi valdybos. Veikimą šiek tiek trukdo tai, kad nevisi būreliai turi tinkamesnes patalpas. Bet ką darysi mūsų krašte įstaigų patalpų klausimas iš viso aktualus. Istorininkai, geografai, matematikai ir kitokio plauko žmonės pas mus nepraktikuojami, mat, mes gyvename sostinėje ir esame savaime aukštos kultūros žmonės.

X²

KĖDAINIAI

— Aštuntosios klasės po trumpo laiko tikrai statys „Egzaminų" operą. Operoj bus jaudinančių scenų su nualpimais ir daug ašarų.

KAIŠIADORYS

Pranešimas Biržų šeštai klasei arba biržiečių Viengungiui.

Kišiadorių šeštoji klasė norėtų pas save turėti tą žmogutį, kuris turi 203 cm. aukščio, su visom jo mandalinom. Čia

yra patogi „klėtka", kurioje tas sutvėrimas galės šeštąją klasę linksminti, ypač po anglų kalbos pamokos. Visos persiuntimo išlaidos bus apmokėtos.

Strėvūnas.

PALANGA.

Did. VI kl. kunigaikštis Algirdas: — Pirmyn į kovą už lietuvių kl. rašomąjį: aš 30 ištraukų turiu!

Domici Anna: — Kas, kas, bet aš — didvyrė!

Viktoras (maldaujančiai): — Na, leisk! Juk ir aš noriu tris gauti.

Adolfas: — Aš kaip Lubinas...

Vytautas I: — Burokų ūkis pelningas. Šįmet jau antrą derlių gavau!

Aldona: — Na, mat, kaip aukštai įkopiau.

Faifkis: — Užtraukim A..... maršą!

Taspats.

MARIJAMPOLĖ

Marijonų „klioštorėlis".

Išradimai, išradimai!!!...

— Lai sužino visas pasaulis, kad penktokėlis Antanas R. išrado išradimą, kuriuo pasinaudojant labai lengva perduoti laiškai mylistoms (tai ypač svarbu meilės kankiniams). Klausykite: reikia paimti peiliuką, atlenkti ir, apvyniojus geležtę laiškučiu, vėl užlenkti (tik peiliukas turi būti neaštrus) paskum, kur nors susitikus, paskolinti „pūkuotai Onutei", dėl nagučių iškrapštymo, ir dalykas baigtas. Toliau reikalas klosis savaime: grąžins peiliuką, rasi laiškutį.

— Nėsant naujų kepurių (o mums „katiliukai" netinka), septintokas Gelis-Do išrado būdą, kuris duoda galimybės ir vėlų vakarą būti „ponulių" nepastebėtam. Štai jis: pamatęs ponulį užsimerk, išsižiok, plaukus nukrėsk žemyn ir eik drąsiai, nors ir pats nelabasis būtų, juk vistiek jo nematai, tai kaip jis gali matyti.

Kurpalis.

Mūsų literatūros naujienos.

— **Penktokas Inz., OŽYS ROPĖSE.** Tai aktuali ir meniškai užbaigta poema, apie mūsų laikų moralę. Bus „išdrukavota" baltu ant juodo. Išeis apie šeštadienį po „gropkukulių". Su užsakymais kreiptis į Fantazijos prospektą Nr. tas pats visais laikais.

— Antanukas ruošia šapirografui satyrų rinkinį, kuris bus pavadintas **„Žvilgsniai iš po jermulkos".** Iliustruos riebaluotnagis **Pūdelis.**

Šešėlis.

— Aštuntokas Bronius J. greitu laiku žada išleisti novelių rinkinį **„KARVĖ RŪTŲ DARŽELYJE",** bet trūksta lėšų. Pasiturintieji padėkite.

Kurpalis.

PANEVĖŽYS

Berniukų gimnazija.

Sukas: — Meno kuopa op, op, op, Drąsiai per kliūtis peršok!

Sakalas: — Tris sieksnius, tris metrus, Iškart nušokau:

Bėgimo ir starto dar nepamiršau.

Rimas: Kas gal užginti nesimokinti?!, Kas gal neduoti pasimuliuoti?!

Čėska: Žinau dainelę vieną;
Dainuoju ją kasdiena:
„Poezija ir menas
Geriausias dvasios penas".

Ulia: O kai aš, o kai aš, dar jaunesnis buvau
Laikraštėlį redaguoti mėginau...

Diglys.

RASEINIAI

VIII.

Puo Visū Šventū aciveżeu iš numū bata aula, žvaigždžioms patyriniet. Ale doba tuos naktis apsineukuses, niagali nėka matyti. Tudė nutareu puo klesas pasižvalgyt. Sakau riaik pradiet nu aštuntas klesas. Usiverčeu „taleskuopa ant pečiū i ainu aštuntas yškuoti. Radau tan klesą „kumetinė" (mat, visi „dvare" nesutelpam). Ta „kumetinė" tai visai prasta trobiki ir ten yr trys klesas. Pryšais „kumetinę" yra toks suodniuks, ten najau, pasidiejau „taleskuopą" ant tvoras i žiuriu į aštuntą klesą. Ten pamačiau vyrus sustojusius i rankums bemuosūjant (mat, lenkus išnovyti žadėja), o tuos panikes ka mokinas, ka mokinas! Pasukau į šalį teleskuopą ir pamačiau didelį Juoną (vous teleskuope telp). Anc nerėk i praša, ka jam leistų par „smotras" pryšakė visū aiti. O mažesnis Juonc saka: „Aš mažiukū janerols būsiu". Žiūriu, žiūriu į kerčę, i veiziet pradėjau. Nu, Petras su Pranciškum del Gražinos vajavuojas. Da biškį į šalį i pamačiau cielas dvi žvaigždes: Vaciu su Galina beburkūjant.

Va.

Nu, sakau, če užteks, paveizėsma į penktą klesą. Pasukau „taleskuopą" į antrą trobos galą. Pamačiáu būrį vyrų, ale nei vynos bobas. Mat, če penktuokų,

„kliaštorius". Visi „zokoninkai". Sustojeu pri lentos i bemaliavojau „šeškus" su „voverikiums". Netoli lentuos Mutlis an stala pasilipes (mat, anc nedidelis vyriuks) i pamuokslą besakanc, kad kuožną rytmetį reikalinga į „puolką" svarą svysto sugleizyt. Pri pečeus pamačeu žmogų, katras smarkei šuokinieja. „A sublūda?" sakau, ale pamačiáu kad tai krepšininks Ruomka kempinia mėta an pečiaus. Mat, praktikūjais. Gale klesas pruopesuorius Čibūla lekcija belaikanc, kaip Tautosakas Arkyvą apgauti.

Nu, daugeu i nebuva „kumetinė" nėka „sabratna". Jau buvau beinanc į „dvarą", ale suzvanija, tai turėjau ait į klesą. Kitą sykį apžiūrėsma „dvarą".

Astronomas.

ŠILALĖ

— Sporto „akrobatas", trečiokas, nori išgalvoti tokį išradimą, kad galėtų iššokti aukščiau nosies.

— Antrokų mokslininko apskaičiavimu remiantis, šilališkiai bevaikščiodami į „randez-vous"kabinetą per vieną vakarą nuplešia tiek puspadžių, kiek sveria „naujas" „papūnio" diržas.

Kvėdarnietis.

TELŠIŲ RADIJAS

Įvairūs skelbimai.

— Kas išras stipriai veikiančius vaistus, kurie pažadintų iš miego įvairius būrelius, bus priimtas tų būrelių garbės narių.

— Ieškom kurioj nors senelių prieglausiturinčio jaunuolio: norėčiau gauti nedidelę paskolą. **Aštuntokas.**

— Ieškom kurioj nors senelių prieglaudoj laisvų vietų. **Grupė aštuntokų.**

— Literatai išleido I-mą laikraštėlio numerį. Norintieji pamatyti, kreipkitės į naująją redakciją.

— Draugui, laike gėlių valso sušelpusiam mane 10 centų taip vikriai, kad nė dama nepastebėjo, dėkoju. Draugui, atsitikus tokiai pat nelaimei, atsilyginsiu tuo pačiu. **Džik-Džak-Džak.**

VILKAVIŠKIS

Linksniavimas.

Kas tepa daugiausia „briliantino" ir kitokių skystymėlių?

Šeštokai.

Ko pritrūksta artimiausiose krautuvėse per didž. pertrauką?

„Kūban".

Kam penktokai aukoja savo rudąsias kepures?

Kempinei pavaduoti.

Ką rasi įėjęs per „poniškąsias" į koridorių?

Kontrabandinių „benzuſkų" turgų.

Kuo ulonai pavergė šeštokių širdis?

Pentinų braškėjimu.

..Kame saugiausia „Giedroj" vieta nuo pedagogo akių?

„Tarnybinis" suolas.

O, šventieji ir „prakeiktieji", gelbėkit **Šeštokus,-okes nuo matemat kos.**

Edvardas.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Jon. Nsd. Eilėraščiai būtų neblogi. Gerai, kad stengies skambiai rašyti, kad ieškai naujų rimų. Tačiau pasitaiko įvairių nelygumų, nepoetiškų išreiškimų. Pav., „mane užmirš visi, kaip chamą" ir pan. O blogiausia, kad Sveikas visus eilėraščius rašai pagal vieną šabloną. Juk visi prisiųstieji Sveiko eilėraščiai yra parašyti tuo pačiu ritmu. Stenkis rašyti įvariau.

P. A-kui. Vertimas geras, bet mums neįdomus.

Petr. St. Kelionės įspūdžiai būtų dėtini, jei savo kelionę būtum įdomiau ir vaizdingiau aprašęs.

L. Kr. Gal būt, vėliau sunaudosime. Būtų gera, jei būtum kruopščiau apdirbęs vertimo kalbą.

Ramučiui. Reikėjo šiek tiek plačiau.

Alb. Tam. Straipsnelis skystokas, nors šiaip gražiai parašytas. Feljetonas daro visai neblogą įspūdį, bet savo turiniu jis geriau tiktų jaunesniųjų moksleivių laikraštėliams.

S. S. Nekrologo negalėjome įdėti todėl, kad jis per daug ilgas.

J. Lnk. Eilėraščiuose jaučiamas dar kažkoks nesubrendimas. Rašyk paprasčiau ir apie paprastesnius dalykus — dugiau laimėsi.

Danguoliui, Džiūgui, Če-ui ir An. Mad. Per silpna forma, per maža poezijos. Reikia dar smarkiai padirbėti.

Strėvūnui ir Pranui G. Formą valdote neblogai, reikėtų, kad turinys būtų idomesnis ir naujesnis. Mėginkit atsiųsti daugiau.

Ąžuolui. Eilėraštis silpnokas. Kelionės aprašyme smarkiai šlubuoja stilius, per daug nayvių išvedžiojimų.

Vyt. V. Dėkui už laišką ir linkėjimus. Eilėraščiai būtų pakankamai skambūs, tačiau sausoki. Daug kur jaučiasi prozišKumas. Stenkis idėti daugiau jausmo, kad eilėraštis galėtų sukelti nuotaiką.

Veda ST. DAUNYS

Atitaisymas.

Aprašant Europos moterų krepšinio pirmenybes praėjusiam „Ateities" nr. buvo pažymėta, kad Lietuvos krepšininkės iškovojo trečią vietą, **tikrumoje Lietuvos krepšininkės garbingai iškovojo antrą vietą.** Nemaloni klaida įvyko todėl, kad pirmosios žinios pranešė apie vietų pasiskirstymą pagal krepšių santykį. Buvo suklaidinta ne tik „Ateitis", bet ir keli Kauno dienraščiai. Rytojaus dieną paaiškėjo, kad vietas nulėmė ne krepšių santykis, bet truputį kitokia tvarka, kokia iki šiol niekur nebuvo vartojama. Nemalonios klaidos atitaisyti negalėjome, nes „Ateitis" jau buvo baigiama spausdinti.

Lietuva ruošia Europos krepšinio pirmenybes.

Ateinantį pavasarį vėl turi įvykti Europos vyrų krepšinio pirmenybės. Šį kartą Europos krepšinio pirmenybes ruošti pavesta Lietuvai, nes pagal tradiciją Europos krepšinio pirmenybes ruošia Europos krepšinio meisteris. Lietuva ruošti Europos krepšinio pirmenybes sutiko, ir jos tikrai įvyks Kaune 1939 m. gegužės mėn. pabaigoje. Europos krepšinio pirmenybėms pravesti ruošiamasi skubiai pastatyti didelę salę, kurioje galėtų sutilpti per 14.000 žiūrovų. Tai bus didžiausia salė visoje Pabaltėje. Numatoma, kad Europos krepšinio pirmenybėse Kaune, be Lietuvos, dalyvaus Estija, Latvija, Lenkija, Vokietija, Prancūzija, Anglija, Šveicarija, Italija, Čekoslovakija ir Egiptas. Dalyvių skaičius gali dar ir padidėti.

Lietuvos krepšininkai Europos krepšinio pirmenybėms jau ruošiasi. Rinktinei sudaryti parinkta 20 kandidatų, kurie trenerio F. Kriaučiūno vadovaujami nuolat treniruojasi. Šiuo metu Lietuvos krepšininkų eilėse yra trys Amerikos lietuviai — Lubinas, Kriaučiūnas ir Ruzgys, o greitu laiku žada į Lietuvą persikelti gyventi ir Talzūnas, labai daug prisidėjęs prie Lietuvos pergalės Europos krepšinio pirmenybėse 1937 m. pavasarį Rygoje.

Gražūs LFLS krepšininkų-ių laimėjimai Latvijoj ir Estijoj.

LFLS moterų ir vyrų krepšinio komandos sekmingai gastroliavo Latvijoje ir Estijoje. LFLS krepšininkės visas turėtas rungtynes laimėjo, Latvijoje nugalėjusios US ir Liepojos moterų rinktinę, o Estijoje ASK ir Kalevą. LFLS krepšininkai iš turėtų 4 rungtynių trejas laimėjo ir vienas pralaimėjo. Latvijoje laimėjo prieš Starts, o pralaimėjo prieš ASK, Estijoje laimėjo prieš ASK ir Kalevą.

Iš Kauno krepšinio pirmenybių.

Iki lapkričio 10 d. Kauno vyrų aukštosios klasės krepšinio pirmenybėse buvo sužaista 15 rungtynių. Sekmingai pirmauja Karo Mokykla. Gimnazijų dalyvis Aušra tvirtai turi užėmusi trečią vietą.

Nutrauktos gimnazijų futbolo pirmenybės.

Kauno apygardos gimnazijų futbolo pirmenybės, kurios jau ėjo prie galo, dėl aikščių šlapumo nutrauktos ir bus baigtos tik pavasarį.

Šiaulių gimnazijos krepšininkai pirmenybėse gerai pasirodė.

Šiauliuose krepšinio pirmenybės buvo paruoštos dviejose grupėse. Pirmos grupės nugalėtoju išėjo Šiaulių Valstybinės Berniukų Gimnazijos I komanda, laimėjusi visas turėtas rungtynes krepšių santykiu 84:32. Kitoje grupėje ŠVBG II komanda užėmė antrą vietą.

Steigiama dailojo čiuožimo mokykla.

Kaune šią žiemą bus įsteigta dailiojo čiuožimo mokykla. Tos mokyklos vedėjas Lietuvos ir Pabaltijo dailiojo čiuožimo meisteris V. Ignatavičius išsiųstas vienam mėnesiui į Berlyną pasitobulinti.

Futbolo pirmenybės baigiasi.

Lietuvos aukštosios klasės futbolo pirmenybės jau baigiasi. Pirmauja tik

dvi komandos — Klaipėdos KSS ir Kauno LGSF. Šių komandų susitikimas greičiausiai išspręs, kuri komanda bus rudens rato nugalėtojas. LGSF iš 6 rungtynių penkias laimėjo ir vienas sužaidė lygiomis ir dabar turi 11 taškų ir dar vienas rungtynes su KSS. KSS žaidė tik keturias rungtynes, iš kurių 3 laimėjo, o vienas pralaimėjo. Dar turi žaisti trejas rungtynes. ŠMSK jau baigė rungtynes, gaudama 6 taškus, JSO — 8 taškus ir LFLS — 4 taškus. Kovas turi 6 taškus ir dar vienas rungtynes, Tauras 6 taškus ir vienas rungtynes ir Švyturys turi 1 tašką ir dvejas rungtynes.

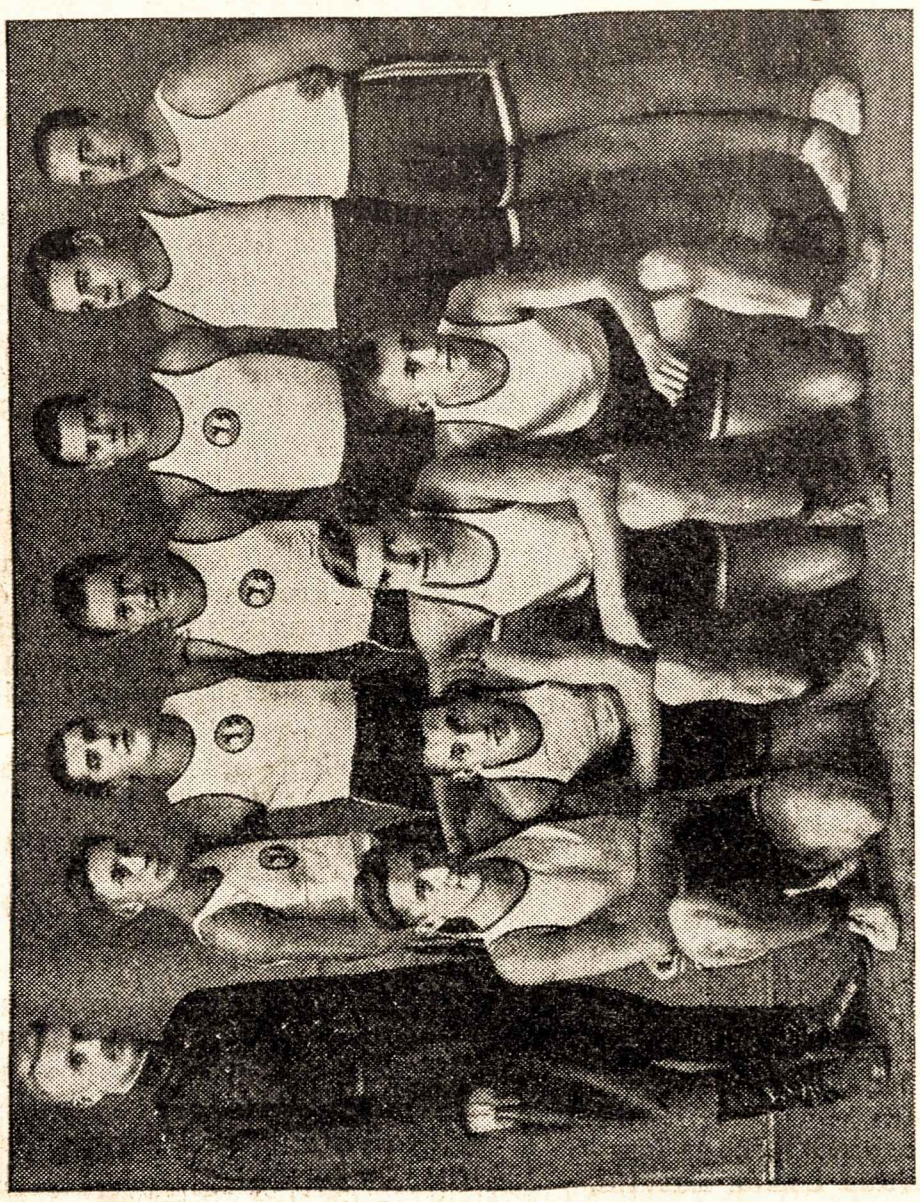

Panevėžio v. b. gimnazijos komanda, laimėjusi X.16. estafetinį 2 km. bėgimą per miestą. Iš kairės į dešinę stovi: mokyt. Čepanauskas, Sakalauskas, Maciejauskas, Kairys, Šerelis, Gražys, Sasnauskas; klūpo: Petraškevičius, Kiukys, Vilkas, Kireilis.

Atvyksta boksininkas Martinaitis.

Lapkričio mėn. gale į Lietuvą ilgesniam laikui apsigyventi atvyksta žinomas Amerikos lietuvis boksininkas Martinaitis, labai gražiai pasirodęs Pirmosios Tautinės Olimpiados metu. Martinaitis kviečiamas treniruoti Lietuvos boksininkus.

— Gruodžio 2—4 d. Kaune įvyksta Pabaltijo bokso turnyras.

Pabaltijo stalo teniso turnyras bus Rygoje.

Šįmetinis Pabaltijo stalo teniso turnyras įvyks gruodžio mėn. Rygoje. Praėjusią žiemą Pabaltijo stalo teniso turnyras buvo Kaune ir jį laimėjo Lietuva.

Jurgis Jankus, BE KRANTŲ. Mokytojo palikimo II d. Romanas. Išleido Sakalas. 270 psl. Viršelis dail. V. Jomanto. Kaina Lt 3,—.

Šioje „Mokytojo palikimo" dalyje matome vyriausiąjį veikėją Jeronimą Ramūną jau bemokytojaujantį. Nors jis mokytojauja jau dešimtį metų, tačiau dar nėra susigyvenęs su savo darbu ir visa mokyklos gyvenimo aplinka. Jis blaškosi, nerimsta, ieškodamas tikrojo savo gyvenimo kelio, kurį, kiek iš veikalo pabaigos matyti, pagaliau susiranda. „Aš buvau, kaip upė, nerandanti krantų" (270 psl.), taip sako Jeronimas apie veikale vaizduojamąjį savo gyvenimo laikotarpį.

Jeronimas ateina į mokyklą su meile. Jis stengiasi suprasti vaiko sielą, duoti jai kuo daugiau džiaugsmo, skiepyti joje žmoniškumą. „Aš noriu, kad mokyklos gyvenimas būtų vienas džiaugsmas ir susižavėjimas" (108 psl.).

Jam rūpi ir apylinkės žmonių gyvenimas. Jis padeda jiems varge, juos šviečia, organizuoja jaunimą. Savo apylinkės žmonėms jis ir teisėjas ir gydytojas. Nuolatinis darbas ir sielojimasis svetimų žmonių reikalais baigia iščiulpti jo jėgas. Tas darbas ypač sunkus todėl, kad negalima matyti jo vaisių. Be to, darbą baisiai sunkina ir numuša visą entuziazmą draugų mokytojų, ypač jo padėjėjo Stasiaus pavydas. „Kas tau! Tegu jie (kaimo žmonės B. K.) mušasi, piaunasi, tegu kariasi!", taip moko savo jaunesnįjį kolegą Stasius, kuris mokyklos gyvenimo jau visai iščiulptas ir išmokęs į viską numoti ranka. Jis ne tik „moko", bet sąmoningai trukdo Jeronimo darbą, visur kur stengiasi jam pakišti koją.

Jeronimas jaučia, kad norint tokiose sunkiose sąlygose dirbti mokytojo darbą taip, kaip sąžinė liepia, reikia išsižadėti savęs, reikia visą save atiduoti kitiems.

Betgi jo širdyje stiprus ir asmeninės laimės troškimas. Jis myli gretimo kaimo mokytoją Petrūnėlę, norėtų su ja bendrai gyventi, dalintis vargu ir džiaugsmu. Tačiau Stasius iš pavydo (jis taip pat myli Petrūnelę) paleidžia apie Jeronimą pramnytas kalbas. Tai įžeidžia Petrūnėlę, kuri pradeda dėtis Jeronimui abejinga. Dabar jie šalinasi vienas kito. Jeronimą visą žiemą kankina meilės ilgesys ir sunki vienuma.

Tačiau pavasarį Petrūnėlės liga vėl suartina ją su Jeronimu. Dabar jų meilė pražysta visu savo galingumu, tyrumu ir skaidrumu, bet... tik trumpam akimirksniui. Petrūnėlė netrukus miršta, nusineš dama visą Jeronimo džiaugsmą ir jo laimės viltis. Ta Petrūnėlės mirtis tai lyg simbolis žmogaus laimės trapumo ir nepastovumo. Iš to mums paaiškėja ir knygos motto: „Suduš laimė, kaip seklyčios langas, kaip akordas liūdno, seno madrigalo" (B. Brazdžionis)

Jeronimas nepaprastai pritrenktas. Jis išvažiuoja toli iš tos vietos. Bando studijuoti, bet pagaliau meta studijas ir gyvena vien anų metų atsiminimais. Dažnai jis prisimena šimtus džiaugsmu degančių vaikų akių, ir jį pagaliau apima nenumaldomas noras grįžti į mokyklą. Veikalas maždaug tuo ir baigiasi.

Šiame veikale jau visai kitokia gyvenimo aplinkuma, negu „Egzaminuose", taip pat ir visai kiti veikėjai (išskyrus vyriausiąjį veikėją Jeronimą Ramūną). Nebėra čia to jaukaus mokyklos gyvenimo draugiškumo. Mokytojai dažnai vienas kitam svetimi ir nedraugiški. Tačiau, apskritai, visi vaizduojamieji asmenys yra simpatiški. Autorius supranta žmones ir juos pateisina. Net toks Stasius, kuris iš karto atrodo neturįs jokio žmoniškumo, vis dėl to, turi žmonišką sielą ir kilnių jausmų, kurie gyvenimo sunkumo ir šiurkštumo yra apmarinti.

Įdomiai vaizduojami kaimo žmonės, kurie iš pirmo pažvelgimo atrodo „taip įsižiūrėję į šiurkščią kasdienybę ir nieko daugiau nemato ir nejaučia" (107 psl.). Tačiau iš tikrųjų kaimo žmonės pasižymi sielos gilumu. Tatai įrodo Jeronimo tarnaitė senutė Ona, kuri visą savo gyvenimą lieka ištikima savo mirusiam mylimajam. Gedėdama jo, ji atsisako tekėti už kito ir kiekvienais metais vyksta į tolimą parapiją aplankyti savo mylimojo Sotero kapo. Taip pat šiurkščioje kasdienybėje pražydusi Sabienės meilė Jeronimui kalba, kad kaimo žmogus giliai jaučia ir turi didelę sielą. Anot Jankaus,

„joms (sieloms B. K.) nereikia mokslo išgyventi džiaugsmui arba skausmui".

Įdomiausias veikėjas yra pats Jeronimas. Jis vienas čia tėra pilnai atvaizduotas. Visas veikalas savo forma tai lyg jo dienoraštis. Jis čia pasakoja apie save, apie kitus žmones ir apie gamtą. Ir kiekviename apizode spindi jo didi ir kilni siela, pilna meilės, žmoniškumo ir taurumo, ieškanti tiesos ir tikrojo gyvenimo kelio.

Veikalas neturi vieningos fabulos, jis sudėstytas iš atskirų epizodų, kurių įvykiai dažnai nedaug teturi tarpusavy ryšio. Tačiau tie epizodai yra organiškai įjungti į patį veikalą, jie būdingi jo turiniui ir paryškina jo idėjas.

Autorius su didele meile vaizduoja gamtą. Vyriausias veikėjas Jeronimas nepaprastai susigyvenęs su gamta. Jis pats jaučiasi tos galingosios gamtos smulkutė dalelė įsiliejusi į didžiąją jos visumą. Jis junta ne tik išviršinį gamtos grožį, bet visą jos gaivalingumą ir slaptą gyvybės plazdėjimą. „Stoviu ir juntu, kaip miškas kvėpuoja ir kaip tvaksi jo širdis" (69 psl.). Nenuostabu, kad jis gamtą net Dievu palaiko. Bet vėliau beieškodamas kelio į Dievą, jis suranda Jį kitur.

Jankus turi originalų stilių. Jo stilius nepasižymi puošnumu ir ypatingu nušlifavimu, bet jis labai vaizdingas. Todėl autoriui puikiai sekasi vaizduoti gamtą ir įspūdingai su galingu jausmu išreikšti net labai subtilų žmogaus sielos išgyvenimą. Autorius paprastai nedaugeliu žodžių daug pasako. Pav., „pro debesis teka priešpilnis mėnuo, **kaip gaisras**" (121 psl.). Tas vienas palyginimas be jokių smulkmeniškesnių aprašinėjimų paveikia skaitytojo vaizduotę, ir jis iš karto išvysta raudonumu nupliekstą padangę ir rausvai nušvitusius debesis.

Apskritai, Jankus puikiai valdo žodį. Todėl jam visai laisvai sekasi atskleisti gilų ir originalų savo veikalo turinį ir viską apgaubti kažkokia savotiška nuotaika, kuri smelkiasi į skaitytojo širdį, jaudina jį ir verčia viską pergyventi su nepaprastu nuoširdumu ir susižavėjimu.

Br. Kr.

Kun. Pov. Jakas, IEŠKAU ŽMOGAUS. Pamokslų rinkinys. Išleido „Švyturio" Knygynas. 380 psl. Kaina Lt 4,—.

Šindien girdime daug gražių ir „saldžių" kalbų ivairių švenčių ir iškilmių proga. Gaila tik, kad tos visos kalbos, visi tie „pamokslai" tokie nublukę, kad nė kiek nebeistengia suvirpinti žmogaus širdies. Nenuostabu, kad dabar daugelis žmonių pasiilgę ugningo, drąsaus ir karšto žodžio. Šios knygos autorius kaip tik prabyla širdį uždegančiu, gyvybės jėga alsuojančiu žodžiu. Krikščionybės tiesoms skelbti jis yra suradęs naujų būdų, naujų priemonių, turinčių jam padėti rasti kelią į žmogaus širdį, kuri yra pasidariusi nežmoniška, į jo protą, kuris tapo barbariškai nejautrus didžiosioms tiesoms, į jo sąžinę, kuri baigia išblėsti.

Įžangoje autorius pasisako, kad tik krikščionybė yra tikrasis žmoniškumas, tačiau priduria, kad ir tarp krikščionių sunku rasti tikrąjį žmogų. Todėl savo žodžio jėga, kuri, iš tikrųjų, uždega širdį ir sujaudina protą, jis nori žmogų vesti keliais, einančiais į tikrą žmoniškumą.

Apskritai, autoriaus mintys drąsios ir originalios, stilius vyriškas, jėga trykštąs. Knyga yra skaitytina kiekvienam, kuris nori eiti tikrojo žmoniškumo keliu.

V. Kazokas.

Juozas Audronis, TARPTAUTINĖ ESPERANTO KALBA. 96 psl. Kaina Lt 1,50. Marijonų leid.

Lietuvių kalba jau anksčiau turėjome keletą vadovėlių pramokti esperanto kalbai. Tačiau šis vadovėlis yra už anuos visus platelesnis. Jis nuodugniai ir visiems prieinamai išaiškina esperanto gramatikos taisykles, po kiekvieno skyrelio duoda šiek tiek esperanto kalbos teksto ir reikalingą žodynėlį. Be to, pažymėtina, kad šiame vadovėlyje, be gramatikos taisyklių, nurodomos ir svarbesnės sintaksės taisyklės. Vadovėlio gale yra krestomatija, kur duodama skaitymui keletas vertingų ir įdomių prozos ir poezijos dalykų. Vadovėlio blogoji pusė — tai korektūros klaidos, kurių yra apstoka.

Moksleiviai šiuo vadovėliu turėtų susidomėti. Jį įsigyti nesunku, o įsigijus per trumpą laiką galima pramokti tiek esperanto kalbos, kad galėtum su didesnio žodyno pagalba skaityti betkokį esperantišką veikalą.

B. K.

ŠVYTURĖLIS. Kupiškio valstybinės gimnazijos mokinių religinio būrelio laikraštėlis.

Šiame laikraštėlyje, kaip ir paprastai moksleivių laikraščiuose, randame įvairių straipsnelių, keletą beletristikos dalykėlių, keletą eilėraščių, recenzijų, juokų, kronikos ir kt. Matyti, kad stengiamasi padaryti laikraštėlį kiek galima įdomesnį ir įvairesnį. Taip pat rūpinamasi išorine laikraštėlio išvaizda — yra vinječių, piešinėlių. Žodžiu, žymu daug gerų norų, kurie kuklioms moksleivių jėgoms, aišku, nevisada gali pavykti realizuoti.

Tačiau, apskritai leidinėlis simpatiškas. Matyti, kad buvo stengiamasi padaryti viską, kas tokiose sąlygose buvo galima padaryti.

ATSIŲSTA PAMINĖTI:

Kazys Boruta, MEDINIAI STEBUKLAI, arba dievadirbio Vinco Dovinės gyvenimas ir darbai. Romanas. Iliustr. dail. J. Mikėno. 320 psl. Lt 4. Sakalo leid.

Jurgis Jankus, BE KRANTŲ. Romanas. „Mokytojo Palikimo" II d. 270 psl. Lt 3. Viršelis V. Jomanto. Sakalo leid.

J. V. Narbutas, PAŽADĖTOJI ŽEMĖ. Vilniaus krašto vaizdai. 128 psl. Lt 2,50. Viršelis V. Macutkevičiaus. Sakalo leid.

Nedidelėse, bet ekspresingai parašytose apysakaitėse ir škicuose autorius duoda keletą Vilniaus kr. mokyklinio, sodžiaus ir miesto jaunimo gyvenimo vaizdų. Vieni skurdo ir sunkių sąlygų slegiami nueina kreivais keliais, o kiti idealų vedami su viltim meta žvilgsnį į ateitį, nepasiduoda skaudiems smūgiams, lieka tvirti savo tautos sūnūs, atsparūs lietuviai.

Dr. J. Remeika, KĄ KALNELIAI PASAKOJA. Padavimai iš Klaipėdos krašto piliakalnių praeities. Su dail. A. Brako piešiniais, vinjetėmis ir 2 žemėlapiais. Gale žvilgsnis į Klaip. kr. piliakalnių istoriją, platus piliakalnių sąrašas ir gausūs šaltinių nurodymai. 96 psl. Lt 2. Sakalo leid.

Jonas Mackevičius-Nord, MAŽUTĖS PASAKOS. 208 psl. Kaina Lt 2,50. „Vyties" b-vės leid.

Motiejus Lukšys, SAULĖTĄ DIENĄ. Apysakos jaunimui. Iliustravo dail. V. Z. Stančikaitė. Šviet. Minist. Knyg. Tikr. kom. pripažinta tinkama mokykloms. Lt 2. Žinomas jau dviejų knygų jaunimui autorius čia duoda keturias naujas apysakaites, kuriose meniškai su giliu vaiko psichologijos pažinimu pavaizduota mokyklinio amž. vaikų darbai ir žaidimai.

Kun. dr. Jonas Totoraitis, SŪDUVOS SUVALKIJOS ISTORIJA. I d. 702 psl. Teologijos-Filosofijos fakulteto leid.

Rolf. Fechter, RAUPSUOTŲJŲ KUNIGAS. Tėvas Damijonas de Veuster. Vertė kun. V. Šauklys MIC. Autorius atskleidžia Havajų salyno misijonieriaus gyvenimą, jo heroizmą ir idealią krikščionišką meilę, kai per 16 metų betarnaudamas gyviems palaidotiems žmonėms, pats susilaukia raupsuotųjų likimo. Marijonų leid. 133 psl. Iliustruota. Lt 1,50.

J. Saulius, KAS YRA BIBLISTAI? Marijonų leid. 16 psl. Lt 0,10. — 100 egz. Lt 3,—.

Vk. Šauklys, MIC. BAŽNYČIA NENUGALIMA. Marijonų leid. 16 psl. Lt 0,10. — 100 egz. Lt 3,—.

K. R. Liukas, TRYS ŽODŽIAI. 16 psl. Kaina Lt 0,05. Pavasario knygyno leid.

Pr. Mašiotas, IR AŠ MAŽAS BUVAU. Trečiasis papildytas leidimas. 128 psl. Kaina Lt 2. Spaudos Fondo leid.

T. Šuravinas, KRISTUPAS KOLUMBAS. 72 psl. Kaina Lt 1. „Dirvos" B-vės leid.

Kazys Boruta, KELIONĖS Į ŠIAURĘ. Pirma knyga. 280 psl. Kaina Lt 3,50. Spaudos Fondo leid.

MŪSŲ SVEIKATA. Redagavo gyd. **Šimkus-Šimulevičius.** 185 psl. Kaina Lt 1. Jaunosios Lietuvos Sąjungos leid.

P. Šinkūnas, GEOGRAFIJOS ATLASAS. Spaudos Fondo leid.

J. Damijonaitis, ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS. Pirmoji dalis. X leidimas. 80 psl. Kaina 1,30. „Dirvos" b-vės leid.

M. Vasiliauskas-Gerutis, RŪTELĖ. Literatūros skaitymai V-jam pradinės mokyklos skyriui. 224 psl. Kaina Lt 3. „Dirvos" b-vės leid.

J. Damijonaitis, ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS. IV dalis. 128 psl. Kaina Lt 1,50. „Dirvos" b-vės leid.

Pr. Naujokaitis, ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS. V d. 176 psl. Kaina Lt 2,50. „Dirvos" b-vės leidinys.

Antanas Kaunas, SKAIČIAVIMO VADOVĖLIS. 124 psl. Kaina Lt 2,20. „Dirvos" b-vės leid.

J. Damijonaitis, ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS. III d. 112 psl. Kaina Lt 1,50. „Dirvos" b-vės leid.

Vyresniųjų klasių moksleiviai ir visi, kurie domisi Lietuvos ir užsienio studentijos gyvenimu, kurie nori sekti mūsų akademinės jaunuomenės džiaugsmus ir vargus, prenumeruoja ir skaito tik

„STUDENTŲ DIENAS"

„Studentų Dienos" vienintelis gausiai iliustruotas akademinio gyvenimo laikraštis einąs du kartu per mėnesį.

„Studentų Dienų" pr-tos kaina: metams 4 lt., nuo mokslo metų pradžios iki Kalėdų 1,50 lt. ir nuo Kalėdų iki vasaros atostogų 2,50 lt.

Adr. **„STUDENTŲ DIENOS" Kaunas, Laisvės al. 3b; tel. 25235**

MOKSLEIVIO BIBLIOTEKA

Geriausių jaunimui knygų moksleivis gali rasti IŠ SAKALO KNYGŲ KATALOGO:

ROMANAS IŠ MOKSLEIVIŲ GYVENIMO

Jaunas rašytojas sukūrė veikalą, įdomų ir vertingą literatūriškai, kuris vaizduoja ne kažkokius aukštus, herojiškus žygius, o paprastą paprasčiausią mokytojų seminarijos moksleivių gyvenimą —

Mokslo vargai tarp dvejetuko ir penketuko; santykiai su mokytojais; vienos klasės draugai ir nedraugai; ruošimasis egzaminams; špargalkos, rašomieji darbai už durų, sufliorayimas; tie, kuriuos mokytojai „nukerta", ir tie, kuriems „likimas palankiai nusišypso"; kilni ir trapi jaunuolių meilė; nelaimingo draugo liga ir mirtis; —

žodžiu sakant, — ir džiaugsmai ir ašaros, ir juodosios ir baltosios moksleivių gyvenimo pusės, visa puikiu stilium, užkrečiančia ir jaudinančia nuotaika sukurta tame **Jurgio Jankaus** romane

EGZAMINAI

Tik išėjus iš spaudos, rugpiūčio pabaigoje, moksleiviams dar egzaminus tebelaikant, su didžiausiu įdomumu romanas buvo sutiktas ir graibstomas tiek mokinių, tiek mokytojų. **Egzminai** verti visiems įsigyti ir perskaityti. Nes toks veikalas mūsų literatūroje kol kas pirmas ir vienintelis Kaina tik Lt 3.

L. WALLACE

BEN — HURAS

Istorinė Kristaus laikų apysaka, pagarsėjusi visame pasauly. Iliustruota kino filmos nuotraukom. Vertė F. Neveravičius. 3 tomai. Po Lt 2,50.

SPRINGBORNO

PASKUTINIS PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MANTAS

Istorinė, herojinė apysaka iš Prūsų kovų su kryžiuočiais. Lt 2.

Jau išspausdintas naujas **J. Jankaus** romanas

BE KRANTŲ

Jame autorius vaizduoja Jeronimo, dabar jau mokytojo, gyvenimą ir įvairius jo sielos bei jo su aplinka vykstančius konfliktus. **270 psl. Lt 3.**

Vienas įdomiausių veikalų **Kazio Borūtos**

MEDINIAI STEBUKLAI

Tame romane sukuriamas labai įdomus, pirmąkart mūsų literatūroj **liaudies** dievadirbio tipas. Yra kelios dail. J. Mikėno iliustracijos. Lt 4.

GIOVANI PAPINI

TRAGIZMAI IR VYRIŠKUMAS

Papini vienas originaliausių rašytojų. Ši jo knyga skaitytoją žavi entuziastiškomis, revoliucionieriškomis mintimis, kviečiančiomis būti drąsiu, teisingu, gyvenimą nugalinčiu šio amžiaus herojumi. Tai viena gražiausių jaunimui knygų. Lt 2.

Knygos gaunamos kiekviename knygyne ir Sakalo B-je Kaune, Kęstučio g. 36.